

SPRÁVA O POKROKU PRI VYKONÁVANÍ PARTNERSKEJ DOHODY SR K 31.12.2018

ÚRAD PODPRESEDU VLÁDY SR
PRE INVESTÍCIE
A INFORMATIZÁCIU

August 2019

Časť I – Informácie a posúdenie požadované pre všetky európske štrukturálne a investičné fondy (EŠIF)	2
Kap. 1 – Zmeny rozvojových potrieb členského štátu od prijatia partnerskej dohody (čl. 52 ods. 2 písm. a) nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1303/2013).....	3
Kap. 2 – Pokrok pri plnení stratégie Únie na zabezpečenie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu, ako aj úloh fondu prostredníctvom príspevku EŠIF na splnenie vybraných tematických cieľov, a to najmä vzhľadom na čiastkové ciele stanovené vo výkonnostnom rámci pre každý program a na podporu použitú na ciele súvisiace so zmenou klímy (článok 52 ods. 2 písm. b) nariadenia (EÚ) č. 1303/2013)	11
Kap. 3 – Opatrenia prijaté na splnenie ex ante kondicionalít stanovených v partnerskej dohode (článok 52 ods. 2 písm. c) nariadenia (EÚ) č. 1303/2013)	31
Kap. 4 – Zavedenie mechanizmov na zabezpečenie koordinácie medzi EŠIF a inými finančnými nástrojmi Únie a vnútroštátnymi finančnými nástrojmi a s Európskou investičnou bankou (EIB) (článok 52 ods. 2 písm. d) nariadenia (EÚ) č. 1303/2013)..	32
Kap. 5 – Zavedenie integrovaného prístupu k územnému rozvoju alebo zhrnutie zavádzania integrovaných prístupov, ktoré sú založené na programoch, vrátane pokroku pri plnení stanovených prioritných oblastí spolupráce (článok 52 ods. 2 písm. e) nariadenia (EÚ) č. 1303/2013).....	38
Kap. 6 – Podľa potreby opatrenia prijaté na posilnenie kapacity orgánov a prijímateľov členského štátu na správu a využívanie EŠIF (článok 52 ods. 2 písm. f) nariadenia (EÚ) č. 1303/2013).....	53
Kap. 7 – Prijaté opatrenia a dosiahnutý pokrok v oblasti zníženia administratívnej záťaže pre prijímateľov (článok 52 ods. 2 písm. g) nariadenia (EÚ) č. 1303/2013).....	59
Kap. 8 – Úloha partnerov uvedených v článku 5 nariadenia (EÚ) č. 1303/2013 pri vykonávaní partnerskej dohody (článok 52 ods. 2 písm. h) nariadenia (EÚ) č. 1303/2013).....	64
Kap. 9 – Zhrnutie opatrení prijatých v súvislosti s uplatňovaním horizontálnych princípov a cieľov politik na vykonávanie EŠIF (článok 52 ods. 2 písm. i) nariadenia (EÚ) č. 1303/2013)	71
Časť II – Informácie o iniciatíve na podporu zamestnanosti mladých ľudí a jej posúdenie (na účely článku 19 ods. 5 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1304/2013)	76
Kap. 10 – Vykonávanie iniciatívy na podporu zamestnanosti mladých ľudí (YEI) (článok 19 ods. 5 nariadenia (EÚ) č. 1304/2013)	77

Časť I – Informácie a posúdenie požadované pre všetky európske štrukturálne a investičné fondy (EŠIF)

Kap. I – Zmeny rozvojových potrieb členského štátu od prijatia partnerskej dohody (čl. 52 ods. 2 písm. a) nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1303/2013)

Špecifické odporúčania Rady EÚ pre Slovensko za sledované obdobie výrazne nevariovali a boli smerované najmä do oblasti udržateľnosti verejných financií a nákladovej efektívnosti systému zdravotníctva; posilnenia opatrení na zapojenie znevýhodnených skupín a podporovanie ich zamestnanosti; zlepšenia systému verejného obstarávania, posilnenia transparentnosti a zvýšenia účinnosti justičného systému. Odporúčania boli zohľadnené pri tvorbe a revíziách Partnerskej dohody SR na roky 2014–2020 (PD SR) a operačných programov (OP), ako aj pri implementácii priorít OP. V zmysle vykonaných analýz a hodnotení sa rozvojové potreby Slovenskej republiky (SR) zásadne nemenili.

Použitý údaje v správe boli prevzaté z MF SR (CO), ITMS2014+, výročných správ OP za r. 2018 a vykonaných hodnotení EŠIF.

TC I: Posilnenie výskumu, technologického rozvoja a inovácií

(OPVaI, PRV)

V oblasti výskumu a vývoja je problémom absorpčná kapacita. V SR sa okrem EŠIF aplikujú aj iné formy podpory výskumu a vývoja. Niektoré z nich (napríklad stimuly na výskum a vývoj) poskytujú v porovnaní s EŠIF nižší objem podpory, no sú omnoho jednoduchšie na implementáciu a nie je pri nich nutné vykonávať verejné obstarávanie. Slovenské zákony neumožňujú prijať podporu na ten istý projekt z viacerých zdrojov. Počet potenciálnych príjemcov sa tak zužuje.

SR produkuje malý objem práv duševného vlastníctva, najmä patentov. Od roku 2014 je možné pozorovať mierny rast počtov ochranných známok. Počty patentov a priemyselných vzorov stagnujú. Nedošlo ani k zlepšeniu stavu zamestnanosti v poznatkovo-intenzívnych aktivitách a službách.

SR zaznamenáva niektoré pozitívne trendy v oblasti skvalitňovania vedeckej produkcie. Absolútne počty spoločných medzinárodných publikácií (v prepočte na 1 mil. obyvateľov) zaznamenávajú rastúci trend. Ich počet stúpol z 293,9 v roku 2010 na 438,8 v roku 2017. Podiel slovenských vedeckých publikácií zaradených do top 10% svetových publikácií narástol v uvedenom období z 5,15% na 6,18%.

Vážny problém má SR s výchovou vedeckého dorastu. Na jednej strane pokračuje únik mozgov, najmä vysokoškolských študentov a doktorandov. Na strane druhej SR nedokáže pritiahnúť dostatočné množstvo zahraničných talentov. Podiel zahraničných doktorandov na celkovom počte doktorandov síce narástol v období rokov 2010–2016 z 8,5% na 9,1%, no v porovnaní s priemerom EÚ (26,1%) je veľmi nízky.

V oblasti výskumu a vývoja bolo z hľadiska využívania EŠIF najdôležitejším počinom prijatie Implementačného plánu Stratégie výskumu a inovácií pre inteligentnú špecializáciu SR v roku 2017. Významným krokom na podporu aplikovaného výskumu bolo zavedenie daňovej úľavy (tzv. superodpočtu) na podnikové výdavky na výskum a vývoj v roku 2015 a jeho neskoršie rozšírenie.

TC 2: Zlepšenie prístupu k informáciám a IKT a zlepšenie ich využívania a kvality (IKT)

(OPII, PRV)

Európsky digitálny rebríček DESI (index digitálnej ekonomiky a spoločnosti) za rok 2018 umiestňuje SR na 20. miesto v rámci 28 členských štátov EÚ. Relatívna pozícia SR sa nezmenila, ale narástlo jeho celkové skóre. Slovenská populácia má primerané digitálne zručnosti v aktivitách ako je internetové bankovníctvo, nakupovanie na internete, sledovanie správ a používanie sociálnych sietí. Slovenské malé a stredné podniky (MSP) majú mierne nadpriemerný podiel online tržieb z celkových tržieb. Index DESI indikuje, že podniková sféra využíva možnosti IKT na úrovni, ktorá je porovnateľná s priemerom EÚ a vyššia ako v ostatných krajinách V4. Nadpriemerné výsledky dosahujú podniky na Slovensku najmä v obrate z eCommerce. V porovnaní s ostatnými krajinami V4 má Slovensko aj vysoké percento MSP predávajúce tovar a služby online a percento podnikov so softvérovými riešeniami typu CRM. Podobne je to i v prípade slovenských spotrebiteľov, ktorí sú nadpriemerne zapojení do online objednávanie tovaru. Na druhej strane badať v SR zaostávanie za priemerom EÚ i V4 pri využívaní služieb eGovernmentu. Slovenskí občania využívajú internet na komunikáciu s verejnou správou najmä pre získavanie informácií. Menší je podiel občanov pri aktívnej interakcii s verejným sektorom, najmä v oblasti sťahovania, vyplňania a následného odosielania formulárov.

Vláda SR prijala viacero koncepčných a strategických dokumentov. V roku 2016 bola schválená Národná koncepcia informatizácie verejnej správy SR. V roku 2018 vláda SR prijala Akčný plán inteligentného priemyslu, ktorý sa má začať uplatňovať od roku 2020.

TC 3: Zvýšenie konkurencieschopnosti MSP, sektora poľnohospodárstva (v prípade EPFRV) a sektora rybárstva a akvakultúry (v prípade ENRF) (MSP)

(OPVal, OPRH, PRV)

Situáciu v SR aj v oblasti malých a stredných podnikov zhodnotila Európska komisia (EK) v dokumente Správa o Slovensku 2019. EK konštatuje, že SR má jednu z najvyšších mier rozptylu produktivity podnikov, pričom MSP sú oveľa menej produktívne v porovnaní s veľkými podnikmi. Komisia indikovala ďalšie pretrvávajúce problémy napr. v oblasti slabého prepojenia výskumu a MSP, nízkeho využívania výhod elektronického podnikania a horšieho prístupu na jednotný trh, ale aj nadmernú reguláciu, časté zmeny daňovo-právnych predpisov a vysokú mieru byrokracie. Na druhej strane vyzdvihla napr. postupné zvyšovanie využívania nástrojov finančného inžinierstva.

V oblasti rozvoja malých a stredných podnikov prijala vláda SR niekoľko kľúčových strategických dokumentov, ale aj legislatívne opatrenia. Rozvoj inovatívnych začínajúcich podnikov má stimulovať prijatá Koncepcia pre podporu startupov a rozvoj startupového ekosystému v SR, ktorá je doplnená pre oblasť kultúrneho a kreatívneho priemyslu Stratégiou rozvoja kreatívneho priemyslu v SR. Taktiež bola prijatá Koncepcia inteligentného priemyslu pre Slovensko, ktorá vytvorila rámec pre zachytenie trendov nastupujúcej štvrtej priemyselnej revolúcie aj MSP. Pre podporu MSP bolo kľúčovým prijatie zákona č. 290/2016 Z. z. o podpore malého a stredného podnikania, ako aj zavedenie opatrení na posilnenie podnikania v zmysle princípov *Small Business Act*.

TC 4: Podpora prechodu na nízkouhlíkové hospodárstvo vo všetkých sektoroch

(OPKŽP, IROP, PRV)

Rezort životného prostredia v spolupráci so Svetovou bankou pripravuje Nízkouhlíkovú stratégiu SR do roku 2030 s výhľadom do roku 2050. Envirostratégia 2030 (Zelenšie Slovensko: Stratégia environmentálnej politiky Slovenskej republiky do roku 2030) bola prijatá v roku 2019 a určuje ciele environmentálnej politiky SR do roku 2030. Pre obnoviteľné zdroje energie sa jedná o Stratégiu pre vyššie využitie OZE a Národný akčný plán pre obnoviteľné zdroje energie.

Aj keď v oblasti znižovania emisií existuje pozitívny trend, predpokladané zvyšovanie cieľa do roku 2030 a 2050 si bude vyžadovať ďalšie investície a úsilie. Darí sa zlepšovať energetickú efektívnosť, kde je SR v rámci V4 lídrom. Podiel OZE dosiahol v roku 2012 hodnotu 10,4%, v roku 2014 stúpol na 11,6%, v roku 2015 stúpol na 12,9%, do roku 2017 klesol na 11,49%. Tento trend indikuje, že naplnenie cieľa 14% nemusí byť priamočiare. Veľké rezervy ostávajú v oblasti investícií do priemyslu a technológií, znižovania spotreby energie vo verejných budovách a v domácnostiach. Ekonomická a sociálna transformácia spojená s útlmom domácej ťažby a využívania uhlia v regióne Hornej Nitry silne ovplyvní uhlíkovú bilanciu SR, ale bude si vyžadovať masívne sociálne investície.

Pretrvávajúce riziká existujú hlavne v zmenách v podnikateľskom prostredí a v problémoch so zapájaním obnoviteľných zdrojov energie (OZE) do siete. Najväčší energetický potenciál z OZE na Slovensku má podľa PD SR a nadväzujúcej vládnej energetickej politiky biomasa s teoretickým potenciálom 120 PJ. Predstavuje zároveň dôležitý potenciál pre rozvoj regionálnej a lokálnej ekonomiky. Ďalší rozvoj vodnej energie naráža na technické a ekologické limity (napr. zastavaná krajina, ekologicky cenné územia, rezistencia verejnosti). Možnosti využitia bioplynu otvárajú otázku ekologického využitia poľnohospodárskej pôdy. Potenciál v slnečnej energii a geotermálnej energii je málo využívaný. Tie sa stále podieľajú na výrobe tepla menej ako jedným percentom.

V oblasti energetickej efektívnosti je cieľ Slovenska do roku 2020 znížiť konečnú energetickú spotrebu o 11% voči priemeru rokov 2001–2005. Zlepšovanie tepelno-technických parametrov v priemysle je pozitívnym trendom. Hlavnou výzvou je koordinácia na lokálnej úrovni, založená na kvalitnom audite situácie, plánovaní a implementácii opatrení zameraných na komplexné lokálne prístupy. Napriek podporným aktivitám a vládnym opatreniam je podiel priemyslu (zhruba 40%) na konečnej energetickej spotrebe v SR pomerne vysoký v porovnaní s priemernou hodnotou EÚ27 (približne 26%).

TC 5: Podpora prispôsobovania sa zmene klímy, predchádzanie a riadenie rizika

(OPKŽP, PRV)

Priority a smerovanie intervencií pre naplnenie cieľov v oblasti prispôsobovania sa zmene klímy, predchádzania a riadenia rizika boli definované v PD v dvoch hlavných rovinách. Prvou je zvyšovanie adaptačnej schopnosti krajiny a druhou posilnenie kapacít pre riešenie rizikových situácií. V prvej oblasti sa opatrenia zamerali hlavne na rekultiváciu pôdy v menej rozvinutých regiónoch. V druhej oblasti išlo hlavne o zlepšenie pripravenosti na zvládanie katastrof súvisiacich so zmenou klímy, modernizáciu systémov

včasného varovania, vytvorenie špecializovaných záchranných modulov a celkové zvyšovanie počtu obyvateľov využívajúcich opatrenia protipovodňovej ochrany.

Percento územia obhospodarovaného ekologickým poľnohospodárstvom (ktoré je odolnejšie voči vplyvom meniacej sa klímy a zároveň má vyššiu pridanú hodnotu) je v SR vyššie ako priemer EÚ28. Hrubá bilancia živín na poľnohospodárskej pôde (kg/hektár) naopak vykazuje voči EÚ28 nepriaznivý stav. Výška povodňových škôd v SR závisí na počasi, krajine a v neposlednom rade na protipovodňových opatreniach. Hoci je problematické ju porovnávať medzinárodne, aj v prípade povodňovo lepších rokov, sa jedná o značné náklady, ktoré znáša štát, samosprávy, podnikateľský sektor a občania. Je preto nutný komplexný prístup k riešeniu problematiky povodní. V tomto smere majú prostriedky EŠIF nezastupiteľnú úlohu.

SR v roku 2018 prijala Stratégiu adaptácie SR na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy. Na tento dokument bude v roku 2019 nadväzovať Akčný plán adaptácie na zmenu klímy. Druhým dokumentom je Národná stratégia manažmentu bezpečnostných rizík SR schválená v januári 2016.

TC 6: Zachovanie a ochrana životného prostredia a podpora efektívneho využívania zdrojov

(OP KŽP, IROP, OPRH, PRV)

Podpora efektívneho využívania zdrojov je zameraná na znižovanie energetickej a materiállovej náročnosti ekonomiky. Hlavne v oblastiach odpadového hospodárstva, ochrany vôd, ochrany ovzdušia, environmentálnej infraštruktúry a technológií, zelenej a modrej infraštruktúry v mestách a sídlach, environmentálnej záťaže, ďalej v oblasti akvakultúry a agro-environmentálnych opatrení. Stav v plnení tematického cieľa 6 je ovplyvnený hlavne nepriaznivým stavom v oblasti odpadového hospodárstva. Darí sa však znižovať spotrebu energie a surovín, a odpútať hospodársky rast od ich spotreby (tzv. decoupling). Produktivita zdrojov stúpila z 0,94 EUR/kg v roku 2010 na 1,07 EUR/kg v roku 2015 a na 1,15 EUR/kg v roku 2017. Napriek znižovaniu materiállovej a energetickej náročnosti rastie tlak na ekosystémy a zhoršuje sa ich stav. Nepriaznivý stav bol zaznamenaný vo viac ako polovici biotopov a druhov európskeho významu.

Recyklácia komunálneho odpadu (KO) je najnižšia v rámci V4 a o 35% pod priemerom EÚ28. V miere skládkovania s hodnotou 47% dosahuje Slovensko takmer dvojnásobok priemeru EÚ28. Odklon od zneškodňovania KO skládkovaním je strategickým cieľom definovaným v Programe odpadového hospodárstva SR na roky 2016–2020. SR bude musieť vyvinúť maximálne úsilie na to, aby splnila cieľ stanovený v rámcovej smernici o odpade do roku 2020 a to dosiahnuť 50% úroveň prípravy na opätovné použitie a recykláciu KO. EŠIF sa preto zameriava na podporu triedeného zberu KO.

V prípade vývoja indexu ekoinovácií stúplo Slovensko z hodnoty 43 v roku 2010 na hodnotu 74 v roku 2016, ale i tak v rámci EÚ patríme medzi najslabšie krajiny.

Hlavným strategickým dokumentom je Cestovná mapa pre Európu efektívne využívajúcu zdroje. V gescii MH SR je najvýznamnejším materiálom v tejto oblasti Aktualizácia surovinovej politiky Slovenskej republiky pre oblasť nerastných surovín. Celý súbor strategických dokumentov sa týka prepojenia OZE a úspor energie ako Energetická politika a Stratégia energetickej bezpečnosti, Koncepcia energetickej efektívnosti SR, či Akčný plán energetickej efektívnosti na roky 2017–2019 s výhľadom do roku 2020.

TC 7: Podpora udržateľnej dopravy a odstraňovanie prekážok v kľúčových sieťových infraštruktúrach

(OPII, IROP)

Pozitívom je podpora integrácie jednotlivých dopravných módov, čo zvyšuje atraktivitu prechodu z osobnej na verejnú dopravu. Príspevok TC7 je dôležitý aj v kontexte cieľov Stratégie Európa 2020. Celkovú výšku alokácie TC7 vo väzbe na cieľ Európa 2020, znížiť emisie CO₂, môžeme kvantifikovať na úrovni 1747,25 mil. EUR (priamo alebo nepriamo zamerané osi financujúce železničnú dopravu OPII PO1 a OPII PO5 a verejnú dopravu prostredníctvom osí OPII PO3 a IROP PO1). V rokoch 2016-2018 sa prijalo niekoľko dôležitých dokumentov pre riadenie a financovanie v oblasti dopravy. Kľúčovým dokumentom je Strategický plán rozvoja dopravy SR do roku 2030 – Fáza II. Politika podpory elektromobility je riešená v Stratégii rozvoja elektromobility v Slovenskej republike a jej vplyv na národné hospodárstvo Slovenskej republiky ako aj nadväzujúcom akčnom pláne. Environmentálnych otázok dopravy sa dotýka aj stratégia Zelenšie Slovensko – Stratégia environmentálnej politiky.

TC 8: Podpora udržateľnosti a kvality zamestnanosti a mobility pracovnej sily

(OPLZ, IROP, PRV)

V súlade s odporúčaniami Rady v oblasti získavania zručností je pozitívny trend zvyšujúci sa počet účastníkov zaradených do programov podpory vzdelávania a získavania kompetencií, pričom tieto sú realizované výlučne vďaka pomoci ESF. V súlade s odporúčaniami naďalej zostáva výzvou miera zamestnanosti znevýhodnený skupín, akými sú ľudia z prostredia marginalizovaných rómskych komunít, ľudia so zdravotným postihnutím, rodičia maloletých detí, mladí ľudia alebo ľudia vo veku 50+. Za sledované obdobie došlo k pozitívnym zmenám a miernemu zlepšeniu. Segment je podporovaný aj prostredníctvom horizontálnych princípov (Rovnosť mužov a žien a Nediskriminácia).

V oblasti projektov ľudských zdrojov sa niektoré projekty potýkali s nízkym záujmom zo strany potenciálnych žiadateľov. Napríklad projekty zamerané na zvýšenie zamestnanosti resp. samozamestnanosti mladých ľudí prichádzajú v čase, keď je stav na trhu práce úplne iný ako v čase, keď sa pripravovala súčasná Partnerská dohoda.

V prípade Rómov (ľudia z prostredia marginalizovaných rómskych komunít sú podskupinou) sa miera zamestnanosti odhaduje na úroveň 25%, avšak vzhľadom na absenciu dát usporiadaných v časových radoch je ťažké ilustrovať vývoj. Na základe znalosti terénu je však možné konštatovať nárast zamestnanosti i v tejto skupine.

Napriek výrazne pozitívnym trendom, výzvou zostávajú ľudia mimo trhu práce, ktorí nie sú evidovaní v registri uchádzačov o zamestnanie. O veľkosti tejto skupiny neexistujú relevantné dáta, ide však o najzraniteľnejšie skupiny, akými sú ľudia bez domova, ľudia z prostredia MRK, ľudia so zdravotným postihnutím, mladí ľudia, ktorí predčasne ukončili školskú dochádzku. Efektívne služby zamestnanosti v súvislosti s týmito skupinami vyžadujú prepojenie so sociálnymi službami a poskytovaním programov rannej intervencie, prepájanie jednotlivých typov služieb a ich poskytovanie vo forme tzv. case-managementu. Ku

zlepšenie situácie by mohla prispieť pluralizácia v poskytovaní služieb zamestnanosti a zapojenie i neverejných poskytovateľov.

Kľúčovým dokumentom je Národná stratégia zamestnanosti Slovenskej republiky do roku 2020. V roku 2018 bol schválený Zákon č. 112/2018 Z. z. o sociálnej ekonomike a sociálnom podnikaní, ktorý predstavuje komplexnú právnu úpravu sociálneho podnikania v SR. V období rokov 2014–2018 bolo prijatých i 15 úprav zákona 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti, z ktorých viaceré posilnili funkčnosť opatrení podporujúcich pracovnú mobilitu. Z pohľadu zamestnanosti vybraných skupín je dôležitá Stratégia Slovenskej republiky pre integráciu Rómov do roku 2020. V súvislosti s príspevkom IROP do napĺňania TC8 je za základný rámec možné považovať Stratégiu rozvoja kreatívneho priemyslu v SR a Akčný plán.

TC 9: Podpora sociálneho začlenenia, boj proti chudobe a akejkol'vek diskriminácii (Sociálne začlenenie)

(OPLZ, IROP, PRV)

Napriek ekonomickému rastu, chudoba pre Európu predstavuje jeden z vážnych problémov. Cieľom stratégie Európa 2020 je počet ľudí v EÚ vystavených chudobe a sociálnemu vylúčeniu alebo nimi ohrozených znížiť aspoň o 20 miliónov. Aktivity realizované v zmysle TC9 sú zamerané na akékoľvek skupiny ohrozené chudobou, avšak s prioritným dôrazom na ľudí z prostredia marginalizovaných rómskych komunit, ľudí so zdravotným postihnutím, najmä tých žijúcich v inštitúciách, seniorov, rodiny s malými deťmi alebo detí a mladých ľudí v detských domovoch. Vzhľadom na napĺňanie cieľov znižovania chudoby, podľa údajov Eurostat-u v rokoch 2014–2018, klesol v SR počet ľudí vystavených chudobe alebo ohrozených chudobou o 255 000. Pokles potvrdzujú i údaje Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny SR, podľa ktorých, počet domácností poberajúcich dávku v hmotnej núdzi v období rokov 2014–2018 klesol o 55%, z 183 472 domácností v roku 2014 na 66 466 domácností v roku 2018. Pozitívny trend je možné sledovať i v prípade ďalších ukazovateľov, ktorými sú napr. výška disponibilného príjmu domácností, miera rizika chudoby alebo miera závažnej materiálnej deprivácie. Pozitívny trend je možné okrem iného interpretovať i vývojom trhu práce na Slovensku. Problémom zostáva dostupnosť sociálnych služieb poskytovaných na komunitnej úrovni, financovanie služieb dlhodobej starostlivosti, programy zamerané na podporu dostupného bývania pre najviac zraniteľné skupiny alebo programy poskytované vo forme case managementu (teda sociálne služby s elementom iných typov služieb).

Východiskovým dokumentom pre problematiku chudoby ako takej je Národná rámcová stratégia podpory sociálneho začlenenia a boja proti chudobe. Stratégia bola prijatá v roku 2014 a aktualizovaná v roku 2017. Výraznou je Stratégia SR pre integráciu Rómov do roku 2020. V súvislosti s ľuďmi so zdravotným postihnutím sa jedná o Národný program rozvoja životných podmienok osôb so zdravotným postihnutím 2014–2020. Ďalšie dôležité dokumenty sú: Stratégia deinštitucionalizácie systému sociálnych služieb a náhradnej starostlivosti v SR, Národné priority rozvoja sociálnych služieb do roku 2015–2020, Stratégia rodovej rovnosti na roky 2014–2020, Národný program aktívneho starnutia na roky 2014–2020, Celoštátna stratégia ochrany a podpory ľudských práv v SR.

TC 10: Investovanie do vzdelania, školení a odbornej prípravy, ako aj zručností a celoživotného vzdelávania

(OPLZ, IROP, PRV)

Ciele stratégie Európa 2020 v rámci TC10 stanovujú zníženie podielu žiakov, ktorí predčasne ukončia školskú dochádzku na 6% a zvýšenie podielu vysokoškolsky vzdelanej populácie vo vekovej skupine 30-34 rokov na 40% do roku 2020. Ďalšie aktivity podporované v rámci TC10 majú zvýšiť zaškolenosť v predprimárnom vzdelávaní, zvýšiť kvalitu odborného vzdelávania, podporiť duálne vzdelávanie a zvýšiť podiel obyvateľstva, ktoré sa podieľa na celoživotnom vzdelávaní.

Ekonomický boom a demografická zmena zásadným spôsobom zmenili situáciu na trhu práce. Slovenskí zamestnávateľia čelia veľkému nedostatku pracovných síl vo všeobecnosti i v špecifických odboroch. Slovensku sa nedarí naplňať ciele v oblasti duálneho a celoživotného vzdelávania. V SR klesá počet stredných odborných škôl vykonávajúcich praktické vyučovanie. Podiel obyvateľstva participujúceho na celoživotnom vzdelávaní je v SR hlboko pod priemerom EÚ (SR 2018: 3,9 %, EÚ 2018: 11,1 %) a za posledných 10 rokov stagnuje.

Kľúčovým dokumentom v oblasti reforiem vzdelávacieho systému je Národný program rozvoja výchovy a vzdelávania (NPRVV). Implementačný plán programu predpokladá celkové investície v rokoch 2018-2027 vo výške 15,57 mld. EUR zo štátneho rozpočtu. Najväčšie položky sa týkajú zvyšovania platovej tarify pedagogických zamestnancov. Zo zdrojov EŠIF sa predpokladá najmä podpora povinného predprimárneho vzdelávania v materských školách a podpora programov na skvalitnenie prípravy na učiteľské povolanie na základných, stredných a vysokých školách. Zákon č. 269/2018 o zabezpečovaní kvality vysokoškolského vzdelávania zriadil Akreditačnú agentúru, ako nezávislú verejnoprávnu inštitúciu, ktorá vykonáva činnosti externého zabezpečovania kvality vysokoškolského vzdelávania.

TC 11: Posilnenie inštitucionálnych kapacít orgánov verejnej správy a zainteresovaných strán a efektivity verejnej správy

(OPEVS)

Aj keď vzhľadom na nižšie čerpanie TC11 nie je možné zatiaľ realisticky zhodnotiť jeho prínos, môžeme predpokladať, že realizácia projektov v uvedených oblastiach môže prispieť k rastu kvality a efektívnosti verejnej správy. Práve efektívnosť štátnej a verejnej správy, kvalita regulácií a znižovanie korupcie patria dlhodobo medzi kľúčové výzvy reforiem a politik na Slovensku. Problémom ostáva korupcia a hoci dochádza k zlepšovaniu celkovej účinnosti súdництва, pretrvávajú obavy o jeho vnímanú nezávislosť. Z hľadiska podnikania pretrváva ako najväčšia regulačná bariéra dĺžka konkurzného konania (štyri roky) a čas potrebný na získanie stavebného povolenia (300 dní). Dlhé stavebné konanie môže byť prekážkou implementácie prostriedkov EŠIF do fyzickej infraštruktúry. I keď celková alokácia v rámci EVS PO2 do justičného systému nie je veľká, čerpané projekty zamerané na budovanie a posilňovanie analytických kapacít v rezorte spravodlivosti, kapacít v oblasti poskytovania právnej pomoci a prevencia eskalácie právnych problémov, vzdelávanie sudcov a zamestnancov alebo zavádzanie systému hodnotenia kvality môžu prispieť k rastu efektívnosti súdneho systému.

K samotnému zlepšovaniu tvorby politík a právnych predpisov sa vyjadruje strategický dokument RIA 2020 – Stratégia lepšej regulácie.

Zhrnutie

V priebehu plnenia cieľov PD 2014-2020 nedošlo k zásadným zmenám rozvojových potrieb SR. Väčšina potrieb pretrváva, a aj keď sa socio-ekonomické indikátory rozvoja zlepšovali, kľúčové štrukturálne problémy sa darí riešiť len čiastočne. Ide hlavne o nasledujúce oblasti:

- Absorpčná kapacita v oblasti výskumu a vývoja. Slovenský systém výskumu a vývoja je malý. Okrem SAV a vysokých škôl je držiteľom osvedčenia o spôsobilosti pre vykonávanie výskumu a vývoja len 655 fyzických a právnických osôb.
- Európsky digitálny rebríček DESI za rok 2018 umiestňuje Slovensko na 20. miesto v rámci 28 členských štátov EÚ. Relatívna pozícia SR sa nezmenila, ale narástlo jej celkové skóre.
- SR má jednu z najvyšších mier rozptylu produktivity podnikov, pričom MSP sú oveľa menej produktívne v porovnaní s veľkými podnikmi a pretrvávajú problémy v oblasti slabého prepojenia výskumu a MSP, nízkeho využívania výhod elektronického podnikania a horšieho prístupu na jednotný trh. Nedarí sa podstatnejšie zvýšiť produkciu domácich potravín. Meniaca sa klíma vytvára tlak na zavádzanie agro-environmentálnych opatrení, pričom hlavná výzva bude potreba investícií do zadržiavania a manažmentu vody v krajine a sídelnom prostredí.
- Napriek podporným aktivitám a vládnym opatreniam s ohľadom na zavádzanie OZE je podiel priemyslu (zhruba 40%) na konečnej energetickej spotrebe v SR pomerne vysoký v porovnaní s priemernou hodnotou EÚ27 (približne 26%). V prípade vývoja indexu ekoinovácií stúplo Slovensko z hodnoty 43 v roku 2010 na hodnotu 74 v roku 2016, ale i tak v rámci EÚ patríme medzi najslabšie krajiny.
- Napriek pokroku v znižovaní emisií zaostávame v oblasti nakladania s odpadmi, emisie z dopravy sa zvyšujú a stav biodiverzity zhoršuje.
- V oblasti mitigácie zmeny klímy sa nedarí vytvárať systémy udržateľnej mobility hlavne v mestách a integrované systémy verejnej dopravy pre Bratislavu, Košice a ďalšie mestá budú nevyhnutnosťou. Alternatívne pohony a hlavne elektromobilita vytvárajú pre Slovensko veľkú výzvu, akým spôsobom vytvoriť komplexný systém prechodu na nové druhy palív a vybudovať adekvátnu infraštruktúru v zhode s princípom hodnoty za peniaze.
- SR už v súčasnosti čelí problémom s nedostatkom pracovných síl. Demografické prognózy indikujú, že do roku 2030 SR stratí v dôsledku starnutia populácie 264 tisíc ľudí vo veku 20-64 rokov a do roku 2060 dokonca 963 tisíc.

Kap. 2 – Pokrok pri plnení stratégie Únie na zabezpečenie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu, ako aj úlohu fondu prostredníctvom príspevku EŠIF na splnenie vybraných tematických cieľov, a to najmä vzhľadom na čiastkové ciele stanovené vo výkonnostnom rámci pre každý program a na podporu použitú na ciele súvisiace so zmenou klímy (článok 52 ods. 2 písm. b) nariadenia (EÚ) č. 1303/2013)

2a) Ciele EU2020

Hodnotenie cieľov Stratégie Európa 2020 indikuje, že Slovensko je na dobrej ceste dosiahnuť väčšinu cieľov.

- Slovensko už naplnilo ciele v znižovaní emisií skleníkových plynov, zvyšovaní energetickej efektívnosti a znižovaní podielu populácie ohrozenej chudobou alebo sociálnym vylúčením.
- Významný pokrok sa dosiahol pri zvyšovaní miery zamestnanosti a zvyšovaní podielu populácie s vysokoškolským vzdelaním. Vzhľadom na dynamický rast týchto ukazovateľov je pravdepodobné, že Slovensko tieto ciele do roku 2020 naplní. Priaznivo sa vyvíja aj trend v oblasti výroby energie z obnoviteľných zdrojov. Je možné, že SR do roku 2020 svoj cieľ buď naplní, alebo sa mu značne priblíži.
- Menej zreteľný je pokrok pri zvyšovaní výdavkov na výskum a vývoj. Slovensko patrí k členským krajinám najviac závislým na financovaní VaV z prostriedkov EÚ.
- Nepriaznivý je vývoj v podiele žiakov predčasne ukončujúcich školskú dochádzku (aktuálne na úrovni 9,1%). Slovensko svoj cieľ na základe súčasného trendu zatiaľ pravdepodobne nedokáže v roku 2020 splniť.

I. Zamestnanosť

Trh práce SR prešiel v rokoch 2014-2018 zásadnou transformáciou. Evidovaná miera nezamestnanosti v SR v rámci sledovaného obdobia podľa údajov Eurostat-u klesla z 13,2% na 6,5%. Pozitívny vývoj je možné sledovať tak v súvislosti s mierou dlhodobej nezamestnanosti, ktorá v rámci sledovaného obdobia klesla z 9,3% na 4%, ako i rastom zamestnanosti, pričom miera zamestnanosti v rokoch 2014-2018 stúpila z 61,7% na 68,2% čím sa výrazne priblížila priemeru EÚ28, ktorý ku koncu roka 2018 dosiahol 68,9%. Výzvou však stále zostáva miera zamestnanosti znevýhodnených skupín, akými sú ľudia z prostredia marginalizovaných rómskych komunít (MRK), ľudia so zdravotným postihnutím, rodičia maloletých detí, mladí ľudia alebo ľudia vo veku 50+.

Pozitívne je možné hodnotiť zvyšovanie dôrazu AOTP na aktivity súvisiace s ďalším vzdelávaním a rekvalifikáciami. OPEZ prispelo k plneniu cieľa realizáciou množstva národných projektov (NP) a dopytovo orientovaných projektov (DOP).

- NP Vzdelávanie uchádzačov o zamestnanie (UoZ), ktorý sa začal realizovať od januára 2018, ktorého súčasťou sú opatrenia: vzdelávanie, podpora rekvalifikácie (REPAS+), podpora kľúčových kompetencií (KOMPAS+) a vzdelávanie z vlastnej iniciatívy UoZ.
- Od r. 2016 sa implementuje NP Duálne vzdelávanie a zvýšenie atraktivity a kvality odborného vzdelávania a prípravy. Projekt zabezpečuje aj účasť zamestnávateľov v systéme duálneho vzdelávania. Najmä prepojenie s trhom práce je kľúčovým faktorom smerujúcim k zlepšeniu uplatniteľnosti sa na trhu práce.

Problémom však stále zostáva miera nezamestnanosti ľudí s ukončeným vzdelaním na základnom stupni. Tu podiel uchádzačov o zamestnanie s najnižšou mierou vzdelania v rámci rokov 2014 až 2018 vzrástol. Situácia je zvlášť alarmujúca v perspektíve meniaceho sa trhu práce a masívneho nástupu robotizácie a automatizácie v segmente pracovných miest pre nízkokvalifikovaných zamestnancov. Podľa odhadov OECD, v období nasledujúcich 10-20 rokov bude približne 10% pracovných miest na Slovensku nahradených automatmi a ďalších približne 30% bude významne zmenených smerom ku zvýšeniu nárokov na odbornosť zamestnanca.

Príspevok OPLZ tvorí významnú časť rozpočtu aktívnych politík trhu práce (AOTP). Podľa výročných správ Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny (ÚPSVaR), len v roku 2017 bolo podporené vytvorenie 13 782 nových pracovných miest a 9 962 už existujúcich pracovných miest. Vzhľadom na štruktúru financovania AOTP je možné predpokladať, že zdroje OPLZ tvorili podstatnú časť rozpočtu.

Príspevok AOTP k znižovaniu nezamestnanosti bol kvantifikovaný „Ex post hodnotením dopadov implementácie Národného strategického referenčného rámca na dosiahnutie strategického cieľa NSRR“. Hodnotenie konštatovalo vo všeobecnosti pozitívne efekty AOTP na pokles nezamestnanosti, aj po zohľadnení ekonomického cyklu. Čo sa týka špecifických nástrojov AOTP, ako najefektívnejšie boli vyhodnotené tie, ktoré boli cieleňé na konkrétne sociálno-ekonomické a sociálno-demografické skupiny na trhu práce (absolventi, mladí ľudia, znevýhodnení UoZ, dlhodobo nezamestnaní, občania vo veku nad 50 rokov, alebo občania so zdravotným postihnutím), pričom vyšší efekt dosahovali vždy nástroje zamerané na skupinu s vyšším profilom vzdelania ľudského kapitálu.

V rámci cieľových indikátorov Európa 2020 si SR stanovilo aj cieľ znížiť mieru dlhodobej nezamestnanosti (trvajúcej viac ako 12 mesiacov) do roku 2020 pod 3%. Hoci problém s úrovňou miery dlhodobej nezamestnanosti naďalej pretrváva, Slovenská republika prijala niekoľko aktívnych a pasívnych opatrení na riešenie nezamestnanosti konkrétnych zraniteľných skupín, vrátane Akčného plánu na posilnenie integrácie dlhodobo nezamestnaných na trh práce v Slovenskej republike, ktorý sa intenzívne začal vykonávať v roku 2017.

2. Výskum a vývoj

Od roku 2007 nastáva obrat v investovaní do výskumu a vývoja. Kým v roku 2007 činili celkové výdavky na VaV len 0,45% HDP, v roku 2017 to bolo už 0,88%. Problémom zostáva slabá prepojenosť verejného a súkromného sektora. Stále však relatívne nízke investície (cieľ SR v roku 2020 je 1,2% HDP) do výskumu sa v SR prejavujú aj vo veľmi nízkych komerčných výstupoch výskumu, vývoja a inovácií. Slovensko produkuje malý objem práv duševného vlastníctva, najmä patentov. Slovensko súčasne patrí k najmenej aktívnym partnerom v medzinárodných výskumných projektoch EÚ. V programe Horizont 2020 Slovensko získalo len 92,1 mil. EUR do konca roka 2018, čo je len 0,23% z celkového príspevku EÚ na tento program.

Implementácia EŠIF mala pozitívny vplyv na lepšie tematické celenie slovenského výskumu a zlepšuje sa aj štruktúra VaV podľa činností. Kombinovaný podiel aplikovaného a experimentálneho výskumu na celkových výdavkoch na VaV narástol z 53,7% v roku 2010 na 62,8% v roku 2017. Podiel základného výskumu sa v tom istom období znížil z 46,7% na 37,2%. Za lepším celením výskumu (najmä na priemyselné aplikácie) a posunom smerom ku komerčným aplikáciám stoja jednak rastúce vlastné výdavky podnikov a jednak podpora aplikovaného a priemyselného výskumu z EŠIF.

Rozhodujúcu časť zdrojov EŠIF poskytujú prioritné osi (PO) 1 a 2 operačného programu Výskum a inovácie (OPVaI). Konkrétne príklady, ako OPVaI prispieva k jednej z hlavných iniciatív stratégie Európy 2020: „Inovácia v Únii“, ktorej cieľom je

- *zreformovať systémy v oblasti výskumu, vývoja a inovácií na podporu excelentnosti a inteligentnej špecializácie* – bola vyhlásená výzva na predkladanie žiadostí o poskytnutie nenávratného finančného príspevku na podporu centier excelentnosti nadnárodného významu (II. etapa) s cieľom podporiť projekty, ktoré budú mať definované výskumné a vývojové aktivity tak, aby ich konkrétne výsledky mali silný potenciál využiteľnosti v praxi (prototyp/patentovateľné duševné vlastníctvo/nový postup/nová metóda, postup a pod.) v rámci jednotlivých domén inteligentnej špecializácie RIS3 SK,
- *zlepšiť spoluprácu medzi univerzitami, výskumnými centrami a podnikmi* – boli vyhlásené výzvy na predkladanie žiadostí o poskytnutie nenávratného finančného príspevku na podporu mobilizácie excelentných výskumných tímov v oblastiach špecializácie RIS3 SK v bratislavskom kraji a mimo bratislavského kraja s cieľmi výzvy podporiť vytváranie multidisciplinárnych konzorcií výskumných a podnikateľských inštitúcií,
- *realizovať spoločné programy a zintenzívniť cezhraničnú spoluprácu* – bola vyhlásená výzva na predkladanie žiadostí o poskytnutie nenávratného finančného príspevku na podporu výskumných medzinárodných projektov schválených v programe H2020 s cieľom podpory projektov schválených v rámci európskych výskumných programov a iniciatív, aby bolo možné maximalizovať výsledky týchto podporených projektov, resp. umožniť rozšíriť využitie ich výsledkov/d'alsieho výskumu.

3. Energetická účinnosť, zníženie emisií, OZE

Modifikovaným cieľom pre Slovenskú republiku je znížiť oproti východiskovému stavu (rok 2005) do roku 2020 emisie skleníkových plynov o 13%. Posledné dostupné údaje sú za rok 2017 a indikujú pokles o 19,2%, na druhej strane evidujeme mierny medziročný nárast emisií, ktorý súvisí s ekonomickým rastom a rastúcou kúpnu silou obyvateľstva. Podľa súčasných trendov emisie oproti hodnote roku 2005 pravdepodobne klesnú o približne 20% a cieľ bude splnený.

Hlavnými prístupmi, ako docieľiť prechod na nízkouhlíkovú ekonomiku, je zvýšenie podielu energie z obnoviteľných zdrojov do roku 2020 na úroveň 14% a dosiahnutie kumulatívneho cieľa energetickej efektívnosti SR do roku 2020 vo výške 26 565 GWh (95 634 TJ), čo zodpovedá 2,29 Mtoe. K tomu treba pridať aj záväzok SR dosiahnuť podiel energie z obnoviteľných zdrojov vo všetkých druhoch dopravy na úroveň 10%.

Podiel OZE je v porovnaní s dlhodobými cieľmi EÚ a okolitými krajinami stále nízky. Slovensko je dlhodobo pod priemerom EÚ. V roku 2017 podľa dostupných údajov SR dosiahla stav 11,49%. K poklesu došlo za posledné dva roky z dôvodu zvýšenia konečnej energetickej spotreby.

Popri rozvoji OZE a znižovaní spotreby (zatepl'ovanie) sa na redukcii emisií podieľali aj zmeny v štruktúre slovenskej ekonomiky (vyšší podiel služieb na tvorbe HDP) a technologické zmeny v priemysle. Silný vplyv intervencií bol hlavne v oblasti výroby energie z biomasy. Model podpory výroby tepla z biomasy a jeho využívanie pre vykurovanie škôl a verejných budov sa ukazuje ako veľmi vhodný a podporujúci lokálnu ekonomiku.

V rámci Operačného programu Kvalita životného prostredia (OPKŽP) je od r. 2015 kontinuálne podporovaná inštalácia malých zariadení na využívanie OZE v domácnostiach v rámci NP Zelená domácnostiam s alokáciou 45 mil. EUR a od r. 2018 aj v rámci NP Zelená domácnostiam II s alokáciou 48 mil. EUR. Projekty boli nastavené tak, aby boli administratívne čo najjednoduchšie a boli motivačné pre zapojenie širokých skupín domácností. Do konca roka 2018 využili domácnosti 18 507 poukážok v celkovej hodnote 41 183 072 EUR. Vďaka tomu došlo k zvýšeniu celkového inštalovaného výkonu obnoviteľných zdrojov energie o 141,637 MW, čím sa odhadovane znížia ročné emisie CO₂ o 45 495 ton. Bola podporená inštalácia slnečných kolektorov pre 6979 domácností, 5242 tepelných čerpadiel a 3673 fotovoltických systémov a 2613 kotlov na biomasu.

Na podporu zariadení OZE väčších výkonov boli vyhlásené ďalšie 2 výzvy. Ich podpora je však od začiatku programového obdobia limitovaná najmä pretrvávajúcim stop-stavom pripájania nových zariadení do distribučnej siete a potrebou zavedenia kritérií udržateľného využívania biomasy.

Rezervy stále existujú v oblasti investícií do priemyslu a technológií, znižovania spotreby energie vo verejných budovách a v domácnostiach. Napriek podporným aktivitám a vládnym opatreniam je podiel priemyslu (zhruba 40%) na konečnej energetickej spotrebe v SR pomerne vysoký v porovnaní s priemernou hodnotou EÚ27 (približne 26%).

Boli vyhlásené tri výzvy na podporu obnovy verejných budov, dve výzvy na zlepšovanie energetickej efektívnosti v podnikoch (s alokáciou 40 mil. EUR, resp. 50 mil. EUR) a tiež dve výzvy na budovanie, príp. modernizáciu systémov centrálného zásobovania teplom.

Špecifickú oblasť intervencií predstavuje doprava. Výstavbou nových diaľnic a rýchlostných ciest sa na základe zazmluvnených projektov očakáva úspora emisií PM₁₀ v objeme 18,039 t a úspora emisií NO₂ v objeme 128,217 t. Modernizáciou železničných tratí sa na základe zazmluvnených projektov predpokladá úsporou emisií PM₁₀ v objeme 2,16 t a emisií NO₂ v objeme 29,55 t.

Súčasťou cieľa je aj záväzok Slovenska zvýšiť podiel energie z obnoviteľných zdrojov vo všetkých druhoch dopravy na 10%. Fondy zatiaľ priamo nepodporovali podporu biopalív. Ich využívanie je na Slovensku realizované hlavne zákonom o spotrebnej dani z minerálneho oleja.

Existuje predpoklad, že investície do poľnohospodárstva a rozvoja vidieka mohli mať nepriamy vplyv na rozvoj pestovania a spracovania biopalív. Dosiahnutie 10% podielu do roku 2020 bude závisieť aj na cenovom vývoji a dostupnosti palív a schopnosti vyrábať biopalivá tzv. druhej generácie.

Situácia v doprave vykazuje nepriaznivé indikátory nárastu individuálnej automobilovej dopravy a s tým spojenými emisiami skleníkových plynov. Slovensko zaostáva v riešení verejnej dopravy. V rámci Operačného programu Integrovaná infraštruktúra (OPII) PO3 má byť celková dĺžka nových, alebo zmodernizovaných tratí pre električky alebo metro na cieľovej hodnote 18,5 km (aktuálne bolo zmodernizovaných 7,89 km tratí v meste Košice). Celková dĺžka rekonštruovanej, alebo zrenovovanej železničnej trate má byť 54,5 km, projekty sú už v procese implementácie. Popri OPII bolo identifikovaných

17 projektov v rámci Integrovaného regionálneho operačného programu (IROP), ktoré sumou 32,943 mil. EUR podporili riešenia v udržateľnej doprave/mobilita.

4. Vzdelávanie

Slovensko si v stratégii Európa 2020 stanovilo cieľ dosiahnuť podiel ľudí s vysokoškolským vzdelaním na populácii vo veku 30-34 rokov na úrovni 40%. Tento cieľ sa mohol zdať ambicióznym, pretože ešte v roku 2005 činil tento podiel len 14,3%. Prechod od regulovaného k masovému vysokoškolskému vzdelávaniu sa prejavil vo veľmi rýchlom raste podielu obyvateľov s vysokoškolským vzdelaním. Podľa súčasných trendov Slovensko môže dosiahnuť stanovený cieľ v roku 2020.

Slovensko zaznamenalo v posledných dvoch desaťročiach obrovský odliv vysokoškolských študentov. V roku 2016 študovalo v zahraničí 32% všetkých slovenských VŠ študentov v dennej forme štúdia. Výzvou teda zostáva kvalita VŠ, najmä s ohľadom na analógiu s predošlým programovým obdobím. Dobré ciele ŠF a KF na kvalitnejšie školy malo len dočasný efekt, k dlhodobému zlepšeniu postavenia slovenských škôl v medzinárodných rebríčkoch nedošlo, a to ani po zohľadnení rozdielných objemov ŠF a KF medzi školami.

Národný cieľ v oblasti predčasného ukončenia školskej dochádzky bol stanovený pomerne náročne a značne nižšie (pod 6%), ako celoeurópsky cieľ na úrovni 10%. Náročnosť národného cieľa je zrejme jednak z vývoja tohto ukazovateľa za posledné roky, a jednak z jeho sociálno-ekonomického kontextu úspešnosti v povinnej školskej dochádzke. Predčasné ukončenie školskej dochádzky je hlavne problémom inklúzie a menej problémom samotného vzdelávania, čo potvrdzuje aj analýza vypracovaná SAV. K podobným záverom viedli aj analýzy založené na dátach zo štúdie PISA. Podstatnú časť žiakov predčasne končiacich školskú dochádzku tvoria žiaci zo znevýhodneného sociálno-ekonomického prostredia a/alebo MRK. Ako indikujú výsledky medzinárodného porovnania OECD skupina rizikových žiakov v posledných rokoch rastie. Je aj hlavným faktorom celkového poklesu úspešnosti Slovenska v porovnaní s EÚ.

Implementácia NP a DOP v Operačnom programe Ľudské zdroje (OPLZ) predstavuje príspevok v oblasti vzdelávania, napríklad:

- Implementácia NP Škola otvorená všetkým, ktorý prebieha od roku 2017. Projekt implementuje model inkluzívneho vzdelávania na materských a základných školách a na základných školách implementuje celodenný výchovný systém so zameraním sa na prípravu žiakov na vyučovanie. Projekt kladie dôraz aj na prácu so žiakmi zo sociálne znevýhodneného prostredia. Do práce v záujmových útvaroch sa zapojilo 2182 vedúcich, ktorí realizovali činnosť v 4267 záujmových útvaroch, v rámci ktorých bolo zrealizovaných 72 029 stretnutí, do ktorých sa zapojilo 26 551 žiakov.
- Realizácia výziev na zvýšenie inkluzívnosti vzdelávania pod názvom "V základnej škole úspešnejší" z roku 2016 a pokračovanie v roku 2018 "V základnej škole úspešnejší II" – podpora aktivít zameraných na vytváranie vhodných podmienok pre spoločné vzdelávanie majority a detí/žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami s ohľadom na deti/žiakov pochádzajúcich z MRK a zlepšenie ich školskej úspešnosti. V roku 2018 bolo v implementácii 196 projektov.
- K napĺňaniu cieľa „Dosiahnuť, aby najmenej 40% ľudí vo veku 30–34 rokov malo ukončené vysokoškolské alebo ekvivalentné vzdelanie“ je príspevok prostredníctvom realizácie DOP v rámci výzvy vyhlásenej v roku 2018, zameranej na podporu prepojenia vysokoškolského vzdelávania s

potrebami praxe "Vysoká škola pre prax". Prijímatelia, verejné a štátne vysoké školy, majú možnosť prostredníctvom aktivít podporiť tvorbu a inovácie študijných programov s dôrazom na potreby trhu práce vrátane prakticky zameraných bakalárskych študijných programov a programov ďalšieho vzdelávania v spolupráci so súkromným sektorom a organizáciami zastupujúcimi podnikateľský sektor, malé a stredné podnikanie.

5. Chudoba, sociálne vylúčenie

Podľa Eurostat-u Slovenská republika v rokoch 2014-2018 znížila počet ľudí vystavených chudobe alebo ohrozených chudobou o 255 000. Miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia je v SR pod priemerom EÚ – v roku 2013 dosiahla úroveň 19,8%. Očakáva sa do roku 2020 dosiahnuť cieľ zníženia miery populácie ohrozenej chudobou a sociálnym vylúčením na 17,2%. Podľa údajov ÚPSVaR počet domácnosti poberajúcich dávku v hmotnej núdzi v období rokov 2014-2018 klesol o 55%, z 183 472 domácnosti v roku 2014 na 66 466 domácnosti v roku 2018.

Významný vplyv v súvislosti so skupinou ľudí vystavených chudobe alebo ohrozených chudobou má nárast minimálnej mzdy, ktorá v období rokov 2014-2018 stúpla v absolútnej hodnote o 27% (z 352 EUR na 480 EUR).

Bolo realizovaných viacero projektov, ktoré sú pre znižovanie chudoby na Slovensku kľúčové a sú zaujímavé i v medzinárodnom kontexte.

Projekty, ktoré boli ocenené i medzinárodne, sú národné projekty realizované organizáciou Zdravé regióny, ktorá je príspevkovou organizáciou Ministerstva zdravotníctva SR. Ide o projekty Zdravé komunity, ktoré sú zamerané na zlepšenie situácie ľudí z MRK v oblasti sociálnych determinantov zdravia prostredníctvom realizácie a rozvoja zdravotnej mediácie a osvetu priamo v prostredí MRK.

Ide o dva projekty podporené z prostriedkov OPLZ – aktivity realizované v menej rozvinutých regiónoch v hodnote 11,3 mil. EUR (projekt ZK2A) a aktivity realizované vo viac rozvinutých regiónoch v hodnote 0,3 mil. EUR (projekt ZK3A).

V rámci projektu ZK2A pracuje 245 asistentov osvetu zdravia v 218 rómskych komunitách. Práca asistentov osvetu zdravia je koordinovaná prostredníctvom 22 regionálnych koordinátorov. Takmer všetci asistenti osvetu zdravia sú Rómovia žijúci priamo v prostredí MRK. Pre väčšinu zamestnancov organizácie, možnosť pracovať pre program Zdravých komunít znamená významný emancipačný moment, ktorý ľudí motivuje k ďalšiemu vzdelávaniu a budovaniu kariérnych ambícií.

Ďalšie príklady príspevku EŠIF k cieľom EU2020.

- Slovenská republika bojuje s veľmi vyhranenými formami chudoby a sociálneho vylúčenia v prípade niektorých skupín a jednotlivcov, s veľkými regionálnymi disparitami a štrukturálnymi problémami na trhu práce. Pre eliminovanie týchto prekážok využíva aj dva efektívne nástroje aktuálne podporené prostredníctvom ESF a to konkrétne terénnu sociálnu prácu a vybrané sociálne služby na komunitnej úrovni prostredníctvom národných projektov.

Terénna soc. práca (TSP). Sociálni pracovníci pôsobia ako prostredníci medzi očakávaniami etablovanej spoločnosti a možnosťami, resp. schopnosťami jednotlivcov, ktorí čelia viacerým formám deprivácie a marginalizácie (podpora pri vysporiadaní sa s každodennými problémami od

zabezpečenia stravy, bývania či základnej hygieny, cez sprostredkovanie kontaktu s úradmi, miestnymi autoritami, až po pomoc pri finančných ťažkostiach spojených s úžerou). Národný projekt (z PO4 Sociálne začlenenie) podporil 47 451 klientov zo znevýhodneného prostredia (najmä MRK a ľudí bez domova) a aktivity TSP vykonávalo 510 terénnych sociálnych pracovníkov a terénnych pracovníkov v 234 lokalitách SR, pričom celkový počet poskytnutých intervencií je viac ako 870 000.

PO 5 OPEZ je zacielená primárne na podporu integrácie osôb v obciach s prítomnosťou MRK. Aj v tejto PO sa realizovali projekty zamerané na TSP a komunitnú prácu, podporených bolo 37 245 klientov TSP (intervencií viac ako 324 tis. v 141 lokalitách), pričom bolo zapojených 491 terénnych (sociálnych) pracovníkov v obciach s prítomnosťou MRK.

- DOP na poskytovanie *miestnej občianskej poriadkovej služby* (MOPS), ktorých projekty sú zamerané na zlepšovanie životných podmienok osôb v obciach s prítomnosťou MRK a zároveň podporujú zamestnateľnosť a zamestnanosť osôb z prostredia MRK (výkon činnosti ako členovia MOPS). MOPS zabezpečujú napr. zníženie páchania protispoločenských konaní, udržiavanie verejného poriadku, podieľajú sa na riešení problémov v komunite v spolupráci s mestskou a štátnou políciou, ochraňujú deti a mládež pred negatívnymi javmi, ochraňujú verejný poriadok a majetok, zabezpečujú prevenciu konfliktu medzi menšinou a väčšinou apod. Projekty vytvorili 831 pracovných miest z toho 738 pre osoby z MRK. Projekty zároveň *reflektujú na Špecifické odporúčanie Rady (EÚ)* pre Slovensko na rok 2018, nakoľko vytvorenie pracovných miest cez MOPS možno považovať za aktivačné opatrenie pre nezamestnané osoby (vrátane dlhodobo nezamestnaných) a znevýhodnenej skupiny, ktorými sú aj osoby z prostredia MRK.

Podporou nástrojov pre eInklúziu, zlepšovaním IKT zručností populácie, reformou verejnej správy, ktorá zjednodušuje prístup k službám a motivuje všetky sociálne vrstvy k participácii prispievajú EŠIF k zníženiu počtu osôb ohrozených chudobou alebo vylúčením v SR. Na základe zazmluvnených hodnôt sa počíta s 80-timi novými optimalizovanými úsekmi verejnej správy.

Výzvou zostáva prístup ku sociálnym službám komunitného charakteru, ktoré zahŕňajú opatrovateľskú službu poskytovanú priamo v domácnosti klienta. Táto služba, ktorá patrí medzi kompetencie miestnej samosprávy, často zápasí s finančnými problémami, navyše bol nízky záujem poskytovateľov opatrovateľskej služby v NP Terénna sociálna práca.

2b) Výsledky TC

Partnerská dohoda definovala očakávané výsledky pre tematické ciele, ktoré môžeme hodnotiť nasledovne. *Pozn.: údaje o čerpaní vychádzajú zo schválených výdavkov certifikačným orgánom za zdroje EÚ.*

TC1 posilnenie výskumu

Aktivity podporované v rámci TC1 majú podporiť zvýšenie vstupov i výstupov vo výskume a inováciách v SR. Na strane vstupov má dôjsť k zvýšeniu domácich podnikových výdavkov na VaV a ku zlepšeniu

inovačných kapacít malých a stredných podnikov (najmä prostredníctvom technologických transferov). Podpora z EŠIF vo sfére VaV sa má prejaviť vo vyššom počte patentov a kvalitných vedeckých publikácií. V oblasti inovácií má dôjsť k zvýšeniu podielu inovujúcich a ziskových podnikov.

Rozhodujúcim zdrojom podpory z európskych zdrojov pre TC1 je OPVaI.

- Ku koncu roka 2018 bola nízka úroveň zazmluvnenia (20,7%) a čerpania (7,1%) a to najmä z dôvodu pozastavenia EK 4 vyhlásených výziev v rámci PO 1 a 2 a potreby prijatia adekvátnych opatrení zo strany OP.
- Z regionálneho hľadiska sa najvyššia miera čerpania dosiahla v prešovskom a žilinskom kraji.
- V roku 2018 boli vyhlásené výzvy okrem iného (vid' časť 2a) na podporu medzinárodných teamingových výskumných centier; výskumno-vývojových kapacít; inteligentných inovácií v priemysle; na podporu inovácií prostredníctvom priemyselného výskumu a experimentálneho vývoja; a na dlhodobý strategický výskum v doménach inteligentnej špecializácie.

Čiastkové ciele ukazovateľov VR k 31.12.2018 neboli dosiahnuté ani vo finančnom (deklarované výdavky EK), ani vo fyzickom (zazmluvnené výskumné inštitúcie) vyjadrení z dôvodu pozastavenia výziev.

TC 2 zlepšenie prístupu k IKT

Zdroje EŠIF mali doplnkovú úlohu pri rozvoji IKT sektora v SR. Celkové ročné investície do kapitálovej časti IKT v roku 2018 predstavovali 407 mil. EUR. Investície do počítačových služieb predstavujú cca 1,3 miliardy EUR ročne. Celková ročná spotreba investícií a služieb v SR je teda cca dvojnásobná oproti sume oprávnených výdavkov v PO 7 OPII na celé programové obdobie 2014-2020. Investície do IKT vo verejnom sektore boli však podporené projektmi financovanými aj z iných operačných programov, najmä OPVaI a Operačný program Efektívna verejná správa (OPEVS).

Darí sa zlepšovať širokopásmové pripojenie, ako aj budovanie sietí wifi pripojenia v mestách a obciach. Zvýši sa tak kvalita, štandard a dostupnosť služieb e-Governmentu pre občanov i podnikateľov. Menší pokrok sa dosiahol pri digitálnych zručnostiach a inklúzie znevýhodnených jednotlivcov do digitálneho trhu – k 31.12.2018 nebol zazmluvnený žiaden projekt. Pomer znevýhodnených jednotlivcov, u ktorých sa darí zlepšovať digitálne zručnosti sa podľa údajov z Eurostat-u zvýšil z 53,5% (2015) na 67,10% (2018), čo však nemožno pripočítať k doterajším výsledkom EŠIF.

V TC2 sa výkonnostný rámec nepodarilo naplniť v PO 7 OPII, kde čerpanie prostriedkov činilo ku koncu roka 2018 len 9,94%. Podľa výročnej správy OPII za rok 2018 PO7 zaznamenalo problémy s dlho prebiehajúcou prípravou a realizáciou verejného obstarávania projektov.

TC3 zvýšenie konkurencieschopnosti MSP

Došlo k nárastu vzniku nových MSP. Miera prežitia sa mierne zvyšovala. Došlo k zvýšeniu podielu počtu zamestnancov v stredných podnikoch s inovačnou aktivitou z celkového počtu zamestnancov.

Zdroje EŠIF (čerpané z OPVaI) v rámci TC3 predstavovali v rokoch 2014–2018 len 1,0% vlastných výdavkov podnikov na inovácie (vrátane výdavkov na výskum a vývoj). Vzhľadom na veľký nepomer medzi počtami podporených podnikov a celkovou populáciou MSP nie je možné očakávať, že priame intervencie z EŠIF prostredníctvom grantov (priama forma štátnej pomoci) výrazne zvýšia podiely inovujúcich podnikov. Synergicky sa však rozbieha podpora MSP aj prostredníctvom návratnej formy pomoci (finančných nástrojov) vo forme úverových produktov, ktorá sa aj vzhľadom na nižšiu administratívnu náročnosť javí byť vhodnejším nástrojom pre podporu inovatívnych projektov MSP. Taktiež je možné očakávať zvýšenú aktivitu v oblastiach podpory MSP prostredníctvom série implementovaných národných projektov, ktoré poskytujú v prevažnej miere rôzne formy poradenstva (nepriama forma štátnej pomoci). Poradenstvo zamerané na zvyšovanie konkurencieschopnosti MSP formou akceleračných, stážových, rastových a inkubačných programov, ako aj na podporu MSP v oblasti kreatívneho priemyslu bolo poskytnuté 2976 podnikateľským subjektom. Rozbieha sa podpora internacionalizácie MSP.

Cieľom národného projektu je podporiť posilnenie internacionalizačných kapacít MSP vo fáze rozvoja a prispieť k rozvoju a rastu MSP. V rámci projektu sa realizuje veľké množstvo aktivít zameraných na podporu prezentácie podnikateľského potenciálu, poskytovanie bezplatných prezentačných, kooperačných a poradenských služieb MSP za účelom zvýšenia miery ich zapojenia do medzinárodnej spolupráce.

V rámci špecializovaného dlhodobého poradenstva sa podporuje zapájanie MSP s inovatívnymi nápadmi do celoeurópskeho programu SME Instrument (nástroj pre malé a stredné podniky). Podnikateľ v spolupráci s odborným konzultantom pripraví projekt do prvej, alebo druhej fázy programu SME Instrument.

Do konca roka 2018 si podalo žiadosť o tento typ špecializovaného poradenstva 51 žiadateľov, z ktorých bolo 43 mikropodnikov. Celkovo bolo podporených 21 projektových zámerov do fázy 1 a 9 do fázy 2. Táto podpora zo zdrojov EŠIF alokovaných v TC3 OPVaI tak vytvára synergie s celoeurópskou schémou určenou pre MSP s vysoko inovatívnymi ideami. V hodnotení SME Instrument fázy 1 boli zo strany Európskej komisie podporené 2 projekty a budú financované.

Pre projekty, ktoré neboli financované zo strany EK vo fáze 1, avšak získali dostatok bodov, vytvorilo Ministerstvo hospodárstva SR alternatívnu formu podpory, veľmi podobnú originálnemu SME Instrumentu. Do tejto otvorenej výzvy MH SR bolo k 31.12.2018 v rámci dvoch dopytovo-orientovaných výziev predložených celkom 22 ŽoNFP.

Plnenie ukazovateľov výkonnostného rámca (VR) k 31.12.2018 dosiahlo v TC3 za OPVaI požadované hodnoty vo finančnom vyjadrení a aj v merateľných ukazovateľoch. Vysoká zazmluvnenosť prioritných osí 3 a 4 OPVaI zároveň indikuje, že zábery ukazovateľov VR budú do roku 2023 naplnené.

TC4 prechod na nízkouhlíkové hospodárstvo

Podpora v rámci TC4 sa zameriava na výrobu a distribúciu energie z OZE. Dlhodobý problém je v zmenách v podnikateľskom prostredí a v problémoch so zapájaním OZE do siete, čo spolu s administratívnou záťažou vplýva na pomerne malý počet žiadostí a záujem. Hodnotenia projektov indikujú pretrvávajúce problémy s VO.

K 31.12.2018 bolo relatívne nízke čerpanie (22,42%), no vysoká miera zazmluvnenia (60,62%) vytvára dobré predpoklady pre vyčerpanie celkovej alokácie v TC4. Z regionálneho hľadiska sa najvyššia úroveň čerpania dosiahla v žilinskom a prešovskom kraji.

V súvislosti s klimatickými zmenami (realizácia zmierňujúcich opatrení) bol úspešný NP Zelená domácnostiam, zároveň boli vyhlásené tri výzvy na podporu obnovy verejných budov, dve výzvy na zlepšovanie energetickej efektívnosti v podnikoch a tiež dve výzvy na budovanie, príp. modernizáciu systémov CZT.

V podpore výroby energie z obnoviteľných zdrojov SR splnila ukazovatele výkonnostného rámca k 31.12.2018, ale bude potrebné ďalšie úsilie na splnenie zámerov v roku 2023. Ide hlavne o prijatie opatrení pre zvýšenie pripájania decentralizovaných zdrojov elektrickej energie, podporu kombinovanej výroby elektrickej energie a tepla. Projekt Zelená domácnostiam bol úspešný a má vplyv na plnenie VR, bolo by prínosné navyše zvýhodniť domácnosti v pásme tzv. energetickej chudoby.

TC5 prispôsobenie klimatickým zmenám

Zdrojom podpory z EŠIF pre TC5 je Program rozvoja vidieka (PRV) a OPKŽP. Kľúčové opatrenia PRV (M08, M10 a M13) vykazovali k 31.12.2018 vysokú úroveň zazmluvnenia a čerpania.

PO2 OPKŽP podporuje predovšetkým investície zamerané na adaptáciu na zmenu klímy a ochranu pred povodňami. PO3 OPKŽP podporuje investície zamerané na riadenie rizík a zvládanie mimoriadnych udalostí. PO2 vykazovala k 31.12.2018 relatívne nízke zazmluvnenie, PO3 dosiahla zazmluvnenie takmer 60%, pričom obidve prioritné osi vykazovali veľmi nízke čerpanie. Z územného hľadiska sa najvyššie čerpanie dosiahlo v banskobystričskom kraji.

V prípade protipovodňovej ochrany došlo k zdržaniu hlavne z technických príčin. Pri samotnej realizácii projektov sa naráža na problematiku majetkových a právnych vzťahov. Dosiahla sa novelizácia niekoľkých zákonov. OP rieši situáciu pomocou akčného plánu OP a operatívnym riadením a komunikáciou s dotknutými subjektami.

Priaznivý stav je v zaznamenanom počte systémov včasného varovania a špecializovaných záchranných modulov, kde sa smeruje ku plánovanej hodnote. Počet zazmluvnených projektov (3+3 pre oba indikátory) hovorí, že zámery v roku 2023 budú dosiahnuté, alebo prekročené. Situácia v počte obyvateľov využívajúcich opatrenia protipovodňovej ochrany sa zvyšuje oproti plánu pomaly. Zo zámeru v roku 2023 (12 744 obyvateľov) zatiaľ uvedené opatrenia chránia 344 obyvateľov. Počet indikovaný v zazmluvnených projektoch (6323 osôb) naznačuje akceleráciu v implementácii.

Zosuvy a deficit zdrojov vody patria k významným rizikám spôsobeným zmenou klímy. V rámci OPKŽP bola vyhlásená výzva zameraná na prevenciu a sanáciu havarijných zosuvov súvisiacich so zmenou klímy (výstupom bude sanácia 82,33 ha postihnutého územia za 5 mil. EUR). Na oblasť hydrogeologického prieskumu bol zazmluvnený projekt s alokáciou 3 mil. EUR, pričom jeho realizáciou bude zabezpečený prieskum pre 84 080 ha záujmového územia.

TC6 ochrana životného prostredia

Rozhodujúcim zdrojom podpory z EŠIF pre TC6 je OPKŽP, PRV a IROP. Prioritné osi OPKŽP a IROP, ako aj opatrenia PRV, dosiahli k 31.12.2018 vysokú úroveň zazmluvnenia i čerpania. Spolu v intervenciách TC6 bolo zazmluvnených 1 514,135 mil. EUR (64,50%) a čerpaných 831,561 mil. EUR (35,43%). Z územného hľadiska sa najvyššie čerpanie dosiahlo v trencianskom a košickom kraji.

Medzi hlavné výsledky patrí:

- príspevok k plneniu záväzkov SR vyplývajúcich z požiadaviek smernice Rady 91/271/EHS o čistení komunálnych odpadových vôd pre aglomerácie nad 2000 EO (po realizácii projektov výzvy s alokáciou 400 mil. EUR a vyzvania na veľký projekt ČOV Sever s alokáciou 50 mil. EUR bude zabezpečené čistenie a odvádzanie komunálnych odpadových vôd pre 259 037 EO);
- výstavba stokových sietí a ČOV v aglomeráciách do 2000 EO, ktoré zasahujú do chránených vodohospodárskych oblastí s veľkokapacitnými zdrojmi podzemných vôd;
- podpora zelenej infraštruktúry. Prostredníctvom zazmluvnených projektov dôjde k zvýšeniu plochy biotopov podporených s cieľom dosiahnuť lepší stav ich ochrany, zvýši sa počet zrealizovaných prvkov zelenej infraštruktúry, ako aj počet monitorovaných lokalít;
- odstraňovanie environmentálnych záťaží (vyhlásené výzvy OPKŽP v objeme 177,33 mil. EUR, pričom doteraz bolo zazmluvnených 10 projektov zameraných na sanáciu 92,63 ha kontaminovaného územia environmentálnymi záťažami. Taktiež bol zazmluvnený projekt na monitorovanie environmentálnych záťaží na ploche 205,10 ha a projekt zameraný na prieskum environmentálnych záťaží na ploche 12,46 ha);
- infraštruktúra odpadového hospodárstva (prostredníctvom OPKŽP navýšenie kapacity pre triedenie komunálnych odpadov o 30 987 t/rok, čím bola prekročená cieľová hodnota 21 579 t/rok. Realizáciou projektov OPKŽP zameraných na zhodnocovanie odpadov bola zvýšená kapacita pre zhodnocovanie odpadov o 67 331 t/rok);
- zníženie znečisťovania ovzdušia a zlepšenie jeho kvality prostredníctvom výziev na inštalovanie a modernizáciu technológií znižujúcich emisie znečisťujúcich látok zo stacionárnych zdrojov znečisťovania a zmenu technologických postupov; výzvy na náhradu zastaraných spaľovacích zariadení vo verejných budovách. Na pretrvávajúce dlhodobé problémy s kvalitou ovzdušia, najmä na prekročovanie limitných hodnôt pre prachové častice, na ktorom sa vo vykurovacom období v značnej miere podieľajú domácnosti vykurované kotlami na pevné palivo, reflektuje posledná zmena OPKŽP, prostredníctvom novej aktivity náhrady týchto zdrojov za nové kotly spaľujúce nízkoemisné palivo (zemný plyn).

TC7 udržateľná doprava

Budovanie dopravnej infraštruktúry, podpora moderných spôsobov dopravy so SMART prvkami je jednou z priorit SR. Výsledky intervencií boli:

- Pozitívny príspevok EŠIF ku kvalite dopravného spojenia a homogenizácie TEN-T v železničnej, ako aj cestnej doprave – projekty v budovaní cestnej infraštruktúry v regiónoch majú relevantný dopad na zvýšenie bezpečnosti, zlepšenia dopravného spojenia a časové úspory. V sledovanom období narástli výkony osobnej železničnej dopravy.

- V rámci podpory verejnej dopravy realizované projekty prispeli k rastu udržateľnej mestskej mobility, ako aj k zníženiu environmentálneho zaťaženia mestských oblastí. Pozitívom je podpora integrácie jednotlivých dopravných módov, čo zvyšuje atraktivitu prechodu z osobnej na verejnú dopravu. Výzvami naďalej ostávajú obnova regionálnych cestných sietí, vodná doprava, ako aj ďalšia modernizácia železničnej dopravy.

V rámci výkonnostného rámca TC7 boli v OPII k 31.12.2018 splnené čiastkové ciele ukazovateľov VR za PO1, PO2, PO3 a PO6.

V PO6 Cestná infraštruktúra bola zároveň Riadiacim orgánom identifikovaná dodatočná absorpčná kapacita (potenciál do výšky cca. 700 mil. EUR identifikovaný k 07/2019). Medzi dopravnými projektmi, ktoré by mohli byť financované z realokovaných prostriedkov do PO6 OPII sú vytipované oblasti:

- „Smart&Green“ intervencie;
- Podpora transformácie hospodárstva regiónu Hornej Nitry (v súlade s akčným plánom rozvoja tohto regiónu);
- Podpora prešovského a banskobystrického kraja v rámci „Catching-up Regions“.

Prostriedky na uvedené projekty môžu byť realokované z iných nepridelených výkonnostných rezerv v rámci EFRR, prípadne realokáciou z pomalšie implementujúcich OP. K uvedenej realokácii do PO 6 boli už schválené aj dve uznesenia vlády SR (č. 130/2019 z 27.03.2019 a č. 220/2019 z 21.05.2019).

Dosahovanie čiastkových cieľov ukazovateľov VR k 31.12.2018 v PO4 OPII komplikujú majetkové vzťahy v prístave Bratislava, zložité prerozdelenie kompetencií v rámci vnútrozemskej vodnej plavby a v neposlednom rade aj kvalita jednotlivých prijímateľov, ktorí majú realizovať kľúčové projekty, ako aj problematika štátnej pomoci pri financovaní národných projektov. V PO5 OPII ich komplikuje predĺženie procesu notifikácie štátnej pomoci a zmena projektovej skladby PO5 z dôvodu prioritizácie čerpania cez nástroj CEF.

V rámci IROP PO1 je dôvodom nižšieho čerpania procesná a časová náročnosť prípravy projektov (získavanie územných rozhodnutí a stavebných povolení, komplikácie s nevysporiadanými majetkovými pomermi pod rôznymi úsekmi už existujúcich lokálnych komunikácií). Limitom bol aj proces spoločných verejných obstarávaní, do ktorých vstupujú samosprávne kraje.

TC8 zamestnanosť a mobilita pracovnej sily

Relatívne rýchla miera čerpania je zabezpečená orientáciou na financovanie národných projektov realizovaných ÚPSVaR a zameraných na financovanie aktívnych opatrení trhu práce (AOTP), ktoré v sledovanom období predstavovali až 99,2% zazmluvnených finančných prostriedkov.

Spomedzi všetkých tematických cieľov mali zdroje EŠIF v TC8 najvyššiu relevanciu, zdroje čerpané v rámci TC8 k 31.12.2018 činili 386,65 mil. EUR, t.j. 55,4% celkových výdavkov AOTP.

V prospech krajov s najvyššou mierou registrovanej nezamestnanosti (banskobystrický, prešovský a košický kraj) bolo v období rokov 2014-2018 vyčerpaných 62,2% všetkých zdrojov určených na realizáciu AOTP.

V súvislosti s príspevkom OP Ľudské zdroje je možné skonštatovať, že hodnoty čiastkových cieľov ukazovateľov VR k 31.12.2018 boli naplnené, vo viacerých prípadoch dokonca výrazne prekročené.

Zaostáva podpora tvorby pracovných miest v kultúrnom a kreatívnom priemysle v regiónoch (PO3, IROP), kde RO pristúpil vzhľadom na zistené nedostatky vo výberových a hodnotiacich procesoch v SO k pozastaveniu a následne k opätovnému prehodnoteniu celého výberového a hodnotiaceho procesu. Čiastkové ciele ukazovateľov VR v tejto PO k 31.12.2018 neboli naplnené.

TC9 podpora sociálneho začlenenia

V súvislosti s poskytovaním sociálnych služieb komunitnou formou dochádza k meškaniu pri realizácii z viacerých príčin, ktoré popisuje výročná správa IROP. Rovnako pomalý nástup je možné sledovať i v ďalších oblastiach, ako napr. v súvislosti s podporou subjektov sociálnej ekonomiky, zlepšovaním podmienok bývania marginalizovaných skupín alebo s prístupom ku kvalitnej zdravotníckej starostlivosti. Pozitívny trend je možné sledovať v súvislosti s prístupom ku predprimárnemu vzdelávaniu v prípade detí z prostredia MRK alebo kvalitou realizácie viacerých asistenčných programov realizovaných v prostredí MRK (projekt zdravé regióny alebo projekt terénnej sociálnej práce).

Rozhodujúcim zdrojom podpory z EŠIF pre TC9 je OPEZ, IROP a PRV.

- pomerne nízke čerpanie (spolu 9%) avšak miera zazmluvnenia finančných prostriedkov dosiahla 45% všetkých EU zdrojov alokovaných pre potreby TC9. Stav zazmluvnenia vytvára dobré predpoklady pre plynulé čerpanie zdrojov v rámci TC9 v nasledujúcom období.
- Podpora EŠIF (zdroje IROP a OPEZ) určená na plnenie TC9 predstavovala sumu 149,96 mil. EUR, t. j. 8,66% z celkových zdrojov verejnej podpory. V prípade viacerých tém, napr. inklúzie ľudí z prostredia MRK, zdroje EŠIF predstavujú zásadný, často jediný zdroj finančných prostriedkov.
- Miera čerpania výrazne zaostáva v prípade IROP PO5 (Miestny rozvoj vedený komunitou), kde sa prejavilo komplikované nastavenie mechanizmu CLLD (vzájomná závislosť procesov medzi dvomi programami).

Z územného hľadiska sa v TC9 najviac prostriedkov vyčerpalo v prešovskom a košickom kraji, čo je v súlade s demografickými trendmi, štruktúrou obyvateľov, prítomnosťou MRK, ako i trendom odchodu mladých ľudí.

TC10 vzdelanie

Rozhodujúcu podporu pre napĺňanie TC10 poskytuje OPEZ a IROP. Doplnkovým zdrojom je PRV. Celkové čerpanie EŠIF v TC10 sa k 31.12.2018 pohybovalo na úrovni 4,54%. Úroveň zazmluvnenia (40,3%) bola priaznivejšia, no príliš nízka na to, aby sa dali očakávať významné hrubé efekty investícií z EŠIF. Z územného hľadiska sa najviac prostriedkov vyčerpalo v prešovskom kraji.

Darí sa zavádzať prvky duálneho školstva do systému odborného vzdelávania a prípravy, vrátane zvyšovania účasti žiakov na praktickom vzdelávaní priamo u zamestnávateľa.

S ohľadom na čiastkové ciele ukazovateľov VR k 31.12.2018 za PO1 OPLZ nebol splnený počet pedagogických a odborných zamestnancov zapojených do aktivít na zvýšenie profesijných kompetencií. Boli vyhlásené výzvy na podporu gramotností žiakov ZŠ a vzdelávanie pedagogických zamestnancov. Je snaha akcelerovať proces vyhodnocovania projektov a spustiť ich realizáciu. Od októbra 2018 sa implementuje NP „Medzinárodné hodnotenie kľúčových kompetencií dospelých PIAAC.“

V rámci PO1 OPLZ sa k 31.12.2018 taktiež nepodarilo naplniť finančné ukazovatele, dosiahol sa však značný pokrok pri napĺňaní ostatných fyzických výstupových ukazovateľov, najmä čo sa týka žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami a účastníkov zapojených do aktivít zameraných na zlepšenie zručností a zvýšenie gramotnosti. Podobná situácia bola situácia aj v PO2 IROP, kde plnenie fyzických ukazovateľov k 31.12.2018 bolo lepšie ako čerpanie zdrojov EŠIF. Významný pokrok sa dosiahol pri vytváraní kapacít v materských školách.

TC11 efektivita verejnej správy

Prostriedky v TC11 smerujú prostredníctvom optimalizácie procesov vo verejnej správe, budovania a rozvoja kapacít analytických útvarov na vybraných ústredných orgánoch štátnej správy a vzdelávania zamestnancov a podpory tretieho sektora najmä do zlepšovania fungovania verejnej správy. Efektívnosť verejnej správy ostáva naďalej pre Slovensko veľkou výzvou. Zdlhavé procesy verejného obstarávania sú nielen bariérou efektívneho fungovania verejného sektora, ale i samotnej implementácie projektov EŠIF. Dĺžka stavebného alebo konkurzného konania sú pretrvávajúcim slabým miestom.

Rozhodujúcim zdrojom podpory z EŠIF pre TC11 je OPEVS. Všetky prioritné osi vykazovali k 31.12.2018 relatívne vysoký stupeň zazmluvnenia (celkovo 56,8%), čo napriek nízkemu čerpaniu (celkovo 14,5%) dáva dobré predpoklady pre splnenie cieľov v čerpaní zdrojov. OPEVS podporoval najmä národné projekty.

Najväčší objem prostriedkov sa koncentroval v PO1 OPEVS. Táto os financovala jednak národné projekty pre ústredné orgány štátnej správy a jednak dopytovo-orientované projekty pre neziskové organizácie.

PO2 OPEVS bola zameraná na zefektívnenie súdneho systému a lepšiu vymáhateľnosť práva. Celkové výdavky na systém súdnictva v rokoch 2014–2018 činili 926,5 mil. EUR, čerpanie z PO2 OPEVS v tom istom období činilo 3,2 mil. EUR, t.j. 0,3%. Prostriedky z EŠIF mali teda len minimálny podiel na financovaní systému súdnictva.

V oblasti zefektívnenia súdneho systému a vymáhateľnosti práva nebol dosiahnutý očakávaný pokrok. Reálna implementácia väčšiny NP bola spustená až v roku 2018. Prejavila sa chýbajúca skúsenosť s realizáciou obdobného typu projektov v oblasti súdnictva a rezortu spravodlivosti. Napriek počiatocným problémom gestor predpokladá zrýchlenie už realizovaných projektov a má za to, že je oveľa efektívnejšie realizovať projekty zamerané na zefektívnenie súdnictva v rámci komplexných NP, a nie prostredníctvom väčšieho počtu projektov, ktoré by len parciálne riešili jednotlivé nedostatky v súdnictve.

2c) príspevok k odporúčaniam Rady

Správa o Slovensku 2019 vydaná EK konštatuje, že sa Slovensku v súčasnosti ekonomicky darí, ale zaostáva v oblastiach, ktoré sú kľúčové pre dlhodobý rast. Sú nimi kvalita verejnej správy, vzdelávanie, veda, výskum, inovácie, vyrovnávanie regionálnych rozdielov a kvalita životného prostredia.

Prínos a výzvy EŠIF pre príslušné odporúčania:

1. Dosiahnuť strednodobý rozpočtový cieľ v roku 2020. Zabezpečiť dlhodobú udržateľnosť verejných financií: Zlepšiť čerpanie EŠIF a využitie dostupných mechanizmov financovania verejných výdavkov podporuje udržateľnosť verejných financií, je preto dôležité zlepšiť ich čerpanie.

2. Zlepšovať kvalitu a inkluzívnosť vzdelávania a podporovať zručnosti. Zlepšiť prístup k cenovo dostupnej a kvalitnej starostlivosti o deti a dlhodobej starostlivosti. Podporovať integráciu znevýhodnených skupín, najmä Rómov: prínos je hlavne v pokračovaní v implementácii opatrení OPEZ a IROP zameraných na zvyšovanie kvalifikácie, poskytovaní individualizovaného prístupu a i v oblasti MRK posilniť prepojenie na zlepšovanie štrukturálnych podmienok v bývaní a infraštruktúre (OPKŽP).

V integrácii dlhodobo nezamestnaných na trh práce bolo kľúčovým nástrojom plnenie Akčného plánu na posilnenie integrácie dlhodobo nezamestnaných na trh práce v Slovenskej republike prostredníctvom

- realizácie NP zameraných na poskytovanie individualizovaných služieb v najmenej rozvinutých okresoch (Cesta na trh práce, Reštart pre mladých UoZ [s podmienkou NEET]).

3. Naďalej zlepšovať účinnosť a nezávislosť súdneho systému, zvýšiť úsilie zamerané na odhaľovanie a stíhanie korupcie: odporúčania boli reflektované v rámci prípravy národných projektov, keď v roku 2018 bola spustená implementácia rozsiahleho NP zameraného na podporu poskytovania proklientsky orientovaných verejných služieb, rovnako sa spustil NP na zlepšenie podnikateľského prostredia a taktiež bolo spustených niekoľko NP zameraných na optimalizáciu procesov za účelom zvýšenia efektívnosti fungovania inštitúcií verejnej správy. V oblasti súdnictva prebiehal v rámci NP OPEVS procesno-organizačný audit v rámci výkonu súdnej moci, bolo podporené budovanie analytických kapacít v rezorte spravodlivosti, ako aj zavádzanie systémov riadenia kvality na súdoch a v neposlednom rade významná podpora smerovala aj do zlepšenia prístupu občanov k poskytovaniu právnej pomoci prostredníctvom Centier právnej pomoci.

V rámci skvalitňovania verejnej správy na Slovensku existuje priestor na zavádzanie ďalších opatrení zameraných hlavne na podporu strategického plánovania, zlepšenie v oblasti verejného obstarávania, odstraňovanie administratívnej záťaže najmä pre podnikateľský sektor, zvyšovanie kvality ľudských zdrojov vo verejnej správe najmä prostredníctvom vzdelávania a zlepšovania zručností a v neposlednom rade aj na podporu nezávislosti súdov a zlepšenie vymáhateľnosti práva.

2d) uplatnenie zmien rozvojových potrieb

Hlavnou zmenou v rozvojových potrebách je oblasť zamestnanosti. Zatiaľ čo oblasť dlhodobej nezamestnanosti pretrváva ako kľúčový problém, v oblasti krátkodobej nezamestnanosti je v súčasnosti

problémom nedostatok pracovných síl. EŠIF na tieto zmeny reagujú zvýšením podpory v oblasti vzdelávania a investíciami do bývania. Štátny fond rozvoja bývania (ŠFRB) poskytol na podporu bývania zvýšené prostriedky, čo bolo umožnené využitím európskych fondov. V súvislosti so zmenami na trhu práce a nedostatkom pracovnej sily vzniká potreba flexibility na trhu práce. V roku 2018 bola zároveň otvorená dopytovo orientovaná výzva Podpora zosúladenia rodinného a pracovného života, ktorej cieľom bolo pokračovať v dobrej praxi overenej v národnom projekte „Rodina a práca“. Výzva podporovala v menej rozvinutom regióne vytváranie efektívnych nástrojov pre začleňovanie matiek s malými deťmi (aj so špeciálno-vzdelávacími potrebami) na trh práce najmä po návrate z rodičovskej dovolenky podporou flexibilných pracovných miest, a to vo forme DVO. Investície do automatizácie a digitalizácie ďalej znižujú potrebu pracovnej sily v priemysle, ale už aj v administratíve. Zároveň si starnúca populácia a ťažšie uplatniteľné skupiny na trhu práce budú vyžadovať investície do sociálnej a zdravotnej starostlivosti, sociálneho podnikania a rôznych foriem medzi trhu práce. SR prijala progresívny zákon o sociálnom podnikaní, ktorý by mal byť ešte v tomto PO podporený investíciami z EŠIF.

Zvyšujúci sa tlak na vytváranie obehového hospodárstva v SR si vyžiadal legislatívne zmeny v oblasti nakladania s odpadmi a podporu zberu a recyklácie odpadov z EŠIF. Zameranie na tzv. rozptýlené zdroje znečistenia a skleníkových plynov viedli k podpore NP Zelená domácnostiam a podpore výmeny starých kotlov za kondenzačné, ktoré menej znečisťujú životné prostredie a pomôže to splniť nároky smernice o ovzduší.

2e) analýza dôvodov nesplnenia čiastkových cieľov, pridelenie VR

Z celkového počtu analyzovaných 163 ukazovateľov výkonnostného rámca 105 ukazovateľov splnilo čiastkové ciele stanovené k 31.12.2018. Celkovo 58 vykazuje nepriaznivý stav, z toho 32 sa týka miery čerpania a v ďalších prípadoch ide o nesplnenie fyzických ukazovateľov (26). Na základe analýz plnenia ukazovateľov VR operačných programov k 31.12.2018 existuje reálny predpoklad, že z celkovej sumy **903,97 mil. EUR**, určenej na výkonnostnú rezervu, EK prideliť prostriedky výkonnostného rámca 22 prioritným osiam, resp. kategóriám regiónov jednotlivých OP v hodnote **474,47 mil. EUR**.

Podmienky pridelenia výkonnostnej rezervy nesplní 24 prioritných osí, resp. kategórií regiónov jednotlivých OP v hodnote **429,5 mil. EUR**. Realokácie nepridelených VR budú po ich schválení jednotlivými monitorovacími výbormi predložené EK na schválenie, najneskôr do 30.11.2019 a to ako súčasť revízií jednotlivých OP (okrem OP RH). OP RH financovaný z ENRF nesplnil čiastkové ciele v žiadnej prioritne Únie. Výkonnostná rezerva OP RH v sume 947 100 EUR nemôže byť v zmysle nariadenia EP a Rady (EÚ) č. 1303/2013 realokovaná z ENRF do žiadneho iného fondu.

Z hľadiska posúdenia čiastkových cieľov je problematická hlavne nedostatočná miera čerpania. Medzi hlavné dôvody pomalého čerpania (neplnenia VR) patria:

- náročné ukončovanie predchádzajúceho programového obdobia, nedostatok AK na zabezpečenie súbežnej implementácie dvoch PO;
- neskoršie prijatie legislatívnych predpisov pre politiku súdržnosti EÚ na PO 2014 – 2020 a zavedenie nových prvkov reformovanej politiky súdržnosti zo strany EK. Ich zavedenie do praxe si vyžadovalo dlhší čas;

- dlhý proces dezignácie OP (až v septembri 2018 bol dezignovaný posledný program), nastavovanie riadiacej, kontrolnej a metodologickej dokumentácie OP – zložitá štruktúra OP (napr. vysoký počet SO);
- dlhé procesy VO a jeho niekoľkonásobné opakovanie; *zákon o VO bol novelizovaný*;
- nadhodnotené stanovenie hodnôt čiastkových cieľov;
- časté posuny termínov vyhlasovania vyzvaní/výziev, uzatvárania zmlúv o NFP, plánov čerpania finančných prostriedkov;
- varovný list EK k 4 výzvam OPVaI, čo malo vplyv na dekomitment v roku 2017, 2018 a čo je aj dôvodom pretrvávajúceho rizika dekomitmentu v roku 2019, ako aj straty výkonnostnej rezervy pre daný OP; *bol schválený Akčný plán na posilnenie transparentnosti a zjednodušenie implementácie EŠIF*;
- v rámci IROP je pomalšie čerpanie spôsobené aj komplikovanou implementačnou štruktúrou so 17 sprostredkovateľskými orgánmi, čo malo vplyv aj na dekomitment v roku 2018; *plánovaná zmena implementačnej štruktúry po roku 2020*;
- v prípade OP RH nízky záujem žiadateľov, čo malo vplyv aj na dekomitment v roku 2018
- pomalý začiatok implementácie finančných nástrojov.

Čerpanie bolo ovplyvnené aj dôvodmi zo strany prijímateľov. Opatrenia, ktoré priebežne realizovali RO, napríklad:

- zlepšenie kvality predkladaných ŽoNFP, kvalita a včasnosť predkladania ŽoP – organizácia seminárov, workshopov, poradenstvo, konzultácie;
- vzdelávanie prijímateľov v kritických oblastiach (nedostatočná skúsenosť prijímateľov s prípravou a realizáciou projektov, zvlášť komplikovaných) – dôraz na komunikáciu s prijímateľmi;
- vytvorený zásobník/zoznam projektov;
- akcelerácia vyhlasovania výziev, skrátenie lehoty vyzvaní na NP.

Kroky na zabezpečenie splnenia zámerov ukazovateľov VR do roku 2023

- realokácie nepridelených výkonnostných rezerv do výkonných prioritných osí, s potenciálom na čerpanie do 2023; budú realizované v zmysle uznesení vlády SR k realokáciám;
- príprava revízií a preprogramovania OP na základe výsledkov analýz absorpčných kapacít jednotlivých OP.

Tabuľka 1 Podpora použitá na ciele súvisiace so zmenou klímy

Fond	A. Orientačná suma podpory, ktorá sa použije na ciele týkajúce sa zmeny klímy (EUR)	B. Suma podpory, ktorá sa použila na ciele týkajúce sa zmeny klímy	Percentuálny podiel použitej podpory v porovnaní s alokáciou
EFRR	1 596 769 937,00	1 160 857 355,70	72,70%
KF	1 027 881 468,80	683 844 626,05	66,53%
ESF	23 618 780,00	—	0,00%
ENRF	1 316 548,00	—	0,00%
EPFRV	760 861 055,58	442 057 128,34	58,10%
SPOLU:	3 410 447 789,38	2 286 759 110,09	67,05%

Tabuľka 2 Dosahovanie čiastkových cieľov na základe posúdenia členského štátu

PROGRAM	PRIORITA	FOND	KATEGÓRIA REGIÓNU	TEMATICKÝ CIEĽ	DOSIAHNUTIE ČIASTKOVÝCH CIEĽOV (ÁNO/NIE)	PODPORA ÚNIE	
OP LZ	2014SK05M0OP001	6	EFRR	Menej rozvinuté	09	NIE	243 662 462,00
OP LZ	2014SK05M0OP001	1	ESF	Menej rozvinuté	10	NIE	447 352 087,00
OP LZ	2014SK05M0OP001	1	ESF	Rozvinutejšie	10	NIE	11 394 422,00
OP LZ	2014SK05M0OP001	3	ESF	Menej rozvinuté	08	ÁNO	779 424 737,00
OP LZ	2014SK05M0OP001	3	ESF	Rozvinutejšie	08	ÁNO	16 500 000,00
OP LZ	2014SK05M0OP001	4	ESF	Menej rozvinuté	09	ÁNO	268 025 163,00
OP LZ	2014SK05M0OP001	4	ESF	Rozvinutejšie	09	NIE	26 674 128,00
OP LZ	2014SK05M0OP001	5	ESF	Menej rozvinuté	09	ÁNO	139 000 000,00
OP LZ	2014SK05M0OP001	2	YEI		08	-	206 715 082,00
OP EVS	2014SK05SFOP001	1	ESF	Menej rozvinuté	11	ÁNO	219 733 033,00
OP EVS	2014SK05SFOP001	1	ESF	Rozvinutejšie	11	ÁNO	7 725 814,00
OP EVS	2014SK05SFOP001	2	ESF	Menej rozvinuté	11	NIE	38 498 847,00
OP EVS	2014SK05SFOP001	2	ESF	Rozvinutejšie	11	ÁNO	1 353 619,00
PRV	2014SK06RDNP001	P2	EPFRV			ÁNO	278 195 594,67
PRV	2014SK06RDNP001	P3	EPFRV			ÁNO	296 582 432,25
PRV	2014SK06RDNP001	P4	EPFRV			ÁNO	666 601 668,28
PRV	2014SK06RDNP001	P5	EPFRV			NIE	14 476 638,20
PRV	2014SK06RDNP001	P6	EPFRV			ÁNO	244 543 720,60
OP RH	2014SK14MFOP001	2	ENRF			NIE	9 406 530,00
OP RH	2014SK14MFOP001	3	ENRF			NIE	1 400 000,00
OP RH	2014SK14MFOP001	5	ENRF			NIE	4 041 370,00
OP II	2014SK16M1OP001	5	EFRR	Menej rozvinuté	07	NIE	282 232 227,00
OP II	2014SK16M1OP001	6	EFRR	Menej rozvinuté	07	ÁNO	484 757 228,00
OP II	2014SK16M1OP001	7	EFRR	Menej rozvinuté	02	NIE	788 081 942,00
OP II	2014SK16M1OP001	1	KF		07	ÁNO	725 839 166,00
OP II	2014SK16M1OP001	2	KF		07	ÁNO	1 142 500 000,00
OP II	2014SK16M1OP001	3	KF		07	ÁNO	322 350 000,00

PROGRAM		PRIORITA	FOND	KATEGÓRIA REGIÓNU	TEMATICKÝ CIEĽ	DOSIAHNUTIE ČIASTKOVÝCH CIEĽOV (ÁNO/NIE)	PODPORA ÚNIE
OP II	2014SK16M1OP001	4	KF		07	NIE	116 450 000,00
OP KŽP	2014SK16M1OP002	3	EFRR	Menej rozvinuté	05	NIE	260 901 369,00
OP KŽP	2014SK16M1OP002	4	EFRR	Menej rozvinuté	04	NIE	937 558 268,00
OP KŽP	2014SK16M1OP002	4	EFRR	Rozvinutejšie	04	ÁNO	1 328 212,00
OP KŽP	2014SK16M1OP002	1	KF		06	ÁNO	1 506 751 729,00
OP KŽP	2014SK16M1OP002	2	KF		05	NIE	354 360 532,00
OP Val	2014SK16RFOP001	1	EFRR	Menej rozvinuté	01	NIE	1 590 971 633,00
OP Val	2014SK16RFOP001	2	EFRR	Rozvinutejšie	01	NIE	142 040 738,00
OP Val	2014SK16RFOP001	3	EFRR	Menej rozvinuté	03	ÁNO	376 415 000,00
OP Val	2014SK16RFOP001	4	EFRR	Rozvinutejšie	03	ÁNO	24 632 009,00
IROP	2014SK16RFOP002	1	EFRR	Menej rozvinuté	07	NIE	395 829 257,00
IROP	2014SK16RFOP002	1	EFRR	Rozvinutejšie	07	ÁNO	21 000 000,00
IROP	2014SK16RFOP002	2	EFRR	Menej rozvinuté	09	NIE	476 327 540,00
IROP	2014SK16RFOP002	2	EFRR	Menej rozvinuté	10	NIE	239 476 700,00
IROP	2014SK16RFOP002	2	EFRR	Rozvinutejšie	09	NIE	11 566 725,00
IROP	2014SK16RFOP002	2	EFRR	Rozvinutejšie	10	NIE	21 000 000,00
IROP	2014SK16RFOP002	3	EFRR	Menej rozvinuté	08	NIE	193 870 472,00
IROP	2014SK16RFOP002	3	EFRR	Rozvinutejšie	08	NIE	20 000 000,00
IROP	2014SK16RFOP002	4	EFRR	Menej rozvinuté	04	ÁNO	101 426 772,00
IROP	2014SK16RFOP002	4	EFRR	Menej rozvinuté	06	ÁNO	87 407 131,00
IROP	2014SK16RFOP002	4	EFRR	Rozvinutejšie	04	ÁNO	9 961 782,00
IROP	2014SK16RFOP002	4	EFRR	Rozvinutejšie	06	ÁNO	0,00
IROP	2014SK16RFOP002	5	EFRR	Menej rozvinuté	09	NIE	97 967 741,00
IROP	2014SK16RFOP002	5	EFRR	Rozvinutejšie	09	NIE	1 000 000,00

Kap. 3 – Opatrenia prijaté na splnenie ex ante kondicionalít stanovených v partnerskej dohode (článok 52 ods. 2 písm. c) nariadenia (EÚ) č. 1303/2013)

Nerelevantné pre správu o pokroku v roku 2019.

Kap. 4 – Zavedenie mechanizmov na zabezpečenie koordinácie medzi EŠIF a inými finančnými nástrojmi Únie a vnútroštátnymi finančnými nástrojmi a s Európskou investičnou bankou (EIB) (článok 52 ods. 2 písm. d) nariadenia (EÚ) č. 1303/2013)

a) Posúdenie zavádzania koordinačných mechanizmov stanovených v PD a v prípade potreby posúdenie akýchkoľvek problémov, ktoré sa vyskytli pri ich zavádzaní

Koordinácia medzi EŠIF navzájom

Úlohu hlavného koordinátora pre výkon Partnerskej dohody plní Centrálny koordinačný orgán (CKO, súčasť Úradu podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu (ÚPVII)), ktorý:

- tvorí a aktualizuje Systém riadenia EŠIF, metodické prostredie a koordinuje relevantné subjekty,
- spravuje systém ITMS2014+,
- monitoruje implementáciu a hodnotí efekty EŠIF,
- je gestorom Integrovanej siete informačno-poradenských centier (IPC),
- je koordinátorom nástrojov podpory EÚ, iniciatív EK a makroregionálnych stratégií v podmienkach SR,
- vykonáva funkciu sekretariátu Rady vlády SR pre vedu, techniku a inovácie a vedie Stálu komisiu Rady vlády SR pre implementáciu Stratégie výskumu a inovácií pre inteligentnú špecializáciu SR (RIS3),
- je národným spolukoordinátorom stratégie Európa 2020 a spolupracuje na príprave a hodnotení Národného programu reforiem SR,
- vykonáva funkciu sekretariátu Interného výboru pre predchádzanie vzniku neoprávnených záväzkov.

CKO má tri dôležité kompetencie, ktoré posilňujú koordinačnú činnosť v rámci EŠIF:

- schvaľuje záväzné plány operačných programov (OP),
- v prípade závažného neplnenia schválených záväzných plánov sa podieľa na krízovom riadení dotknutých operačných programov, po ich zavedení vládou SR,
- schvaľuje výzvy/vyzvania.

Koordinácia prebieha aj prostredníctvom Národného monitorovacieho výboru a monitorovacích výborov OP, stretnutí Joint Working Programme a ad-hoc pracovných stretnutí s EK, výročného hodnotiaceho stretnutia EK a SR, koordinačných porád CKO so subjektmi zapojenými do implementácie EŠIF, stretnutí na úrovni OP (bilaterálnych), ako napr. aj cez správu číselníka merateľných ukazovateľov (ktorý poskytuje operatívne informácie o výkonnosti programov a je v gescii CKO, ktorý zabezpečuje jeho aktualizáciu).

CKO v snahe eliminovať riziko nesplnenia finančného záväzku identifikovalo rizikové OP (monitoruje a analyzuje ich na pravidelnej báze) a zároveň podľa potreby uskutočňovalo týždenné bilaterálne stretnutia s rizikovými OP, rokovania vlády SR venované implementácii EŠIF so stanovením úloh pre ministrov rizikových OP, štvrtročné stretnutiach EK s rizikovými OP a koordinovalo vypracovanie krízových plánov na zabránenie dekomitmentu a vyhodnocovanie ich plnenia.

Spoločné pravidlá a postupy

CKO zabezpečuje spoločné pravidlá a postupy, vďaka ktorým je fungovanie OP harmonizované. V rámci sledovaného obdobia, okrem pravidelnej aktualizácie Systému riadenia európskych štrukturálnych a investičných fondov na programové obdobie 2014–2020 ako hlavného rámca, CKO poskytol 37 vzorov a 36 metodických pokynov.

Kľúčové z hľadiska vzájomnej koordinácie sú aj:

- Metodický pokyn CKO č. 11 na zabezpečenie koordinácie synergických účinkov a komplementarít medzi EŠIF a inými nástrojmi podpory EÚ a SR, ktorý určuje štruktúru hlavných dokumentov, ktoré majú jednotlivé RO s cieľom zabezpečenia koordinácie synergických efektov povinnosť vypracovať a v daných termínoch predložiť CKO,
- Akčný plán na posilnenie transparentnosti a zjednodušenie implementácie EŠIF, ktorý zásadným spôsobom zjednodušil proces implementácie EŠIF a zvýšil úroveň jeho transparentnosti. Vznikol ako výsledok spolupráce ÚPVII a zástupcov neziskového sektora a o.i. koordinuje posilňovanie kontrolných procesov, napr. využívaním systému ARACHNE.

Koordinácia prostredníctvom pracovných komisií a skupín

Rada CKO je kolektívnym poradným orgánom CKO, slúžia ako odborná podpora výkonu činností jednotlivých RO a pri zmenách v zákone o príspevku z EŠIF alebo v Systéme riadenia EŠIF.

Pracovná komisia pre koordináciu a zabezpečenie synergických účinkov medzi EŠIF a ostatnými nástrojmi podpory EÚ a SR je expertný medzirezortný koordinačný orgán, ktorý skúma a posudzuje konzistentnosť údajov o jednotlivých synergiách a komplementaritách pre výzvy/vyzvania v rámci plánov vyhlasovania výziev a vyzvaní a prepojenosť intervencií medzi OP EŠIF, ako aj prepojenosť na iné nástroje finančnej podpory.

OP vytvárajú komisie MV (napr. pre schvaľovanie zámerov národných projektov) a pracovné skupiny, napr.:

- OPLZ a IROP pre oblasť vzdelávania,
- OPLZ a IROP pre oblasť deinštitucionalizácie,
- OPKŽP pre podporu zelených opatrení v rámci výziev na ochranu pred povodňami a výzvy na vodozádržné opatrenia,
- OPKŽP a PRV pre udržateľné využívanie drevnej biomasy,
- koordinačný výbor pre CLLD a výberová komisia pre schvaľovanie stratégií CLLD a výber miestnych akčných skupín (MAS).

Prepájanie financovania na úrovni programov

Napr. OPII (projekty e-governmentu) a OPEVS (redizajn procesov) vytvorili osobitný mechanizmus s cieľom koordinácie aktivít reformy verejnej správy. Princípy spolupráce sú definované v *Systéme vzájomnej koordinácie medzi OPEVS a OPII*. Reformný zámer je považovaný za hlavný nástroj súladu projektu s cieľmi reformy verejnej správy a prioritami oboch OP. Výstupom sú vzájomne zosúladené písomné vyzvania na predloženie projektov. Hoci proces tvorby a schvaľovania reformného zámeru možno považovať za náročný, mechanizmus koordinácie sa osvedčil ako funkčný a príklad dobrej praxe v koordinácii financovania konkrétnych tém.

Systém vzájomnej koordinácie medzi OPII a PRV má povahu dohody o vzájomnej výmene informácii.

Koordinátorom CLLD na národnej úrovni je RO PRV. RO pre IROP sa podieľal na príprave Systému riadenia CLLD, príručky pre žiadateľa relevantných opatrení PRV a IROP a ako člen Výberovej komisie pre schvaľovanie stratégií CLLD a výber MAS na procese posudzovania projektových zámerov a procese výberu MAS.

Dokument *Identifikácia oblastí podpory, kde budú EŠIF a ostatné nástroje podpory použité synergickým a komplementárnym spôsobom* je povinnou prílohou všetkých výziev/vyzvaní s cieľom informovať žiadateľov o možnosti predložiť komplementárny projekt.

Koordinácia v oblasti informovania a poradenstva

Komunikačné stratégie OP a stratégia OPTP pre PD SR poskytujú širokú škálu aktivít s cieľom transparentne informovať verejnosť.

Integrovaná sieť informačno-poradenských centier (IPC) pod gesciou CKO bola zriadená s cieľom zabezpečiť efektívne bezplatné informovanie a komunikáciu o EŠIF v regiónoch. Spolupracujú s regionálnymi kontaktnými bodmi OP (napr. INTERREG), informačnými strediskami (napr. Europe Direct), regionálnymi združeniami miest a obcí, s Centrami podpory regionálneho rozvoja, a vyvíja sa

spolupráca s Národnou sieťou rozvoja vidieka, ktorá je hlavným kontaktno-komunikačným nástrojom pre PRV a CLLD.

Webové sídla www.partnerskadohoda.gov.sk a www.eurofondy.gov.sk boli vytvorené pre zlepšenie informovanosti potenciálnych prijímateľov, ako aj pre odbornú verejnosť a poskytujú prehľad o EŠIF, ako aj priamo riadených programoch EÚ (nástroj na informovanie a vyhľadávanie partnerov).

ITMS2014+ ponúka i viacero funkcií zameraných na informovanie ohľadom EŠIF (vrátane OpenData), má verejnú a neverejnú časť. Využívanou funkcionalitou je odoberanie aktualít. Ponúka i mobilnú verziu systému.

Informačné systémy

Centrálny IT monitorovací systém ITMS2014+ implementoval všetky princípy e-Kohézie. Jeho prevádzka je zabezpečená pre používanie na dennej báze a nepretržitej dostupnosti. Obsahuje funkcionality s dôrazom na znižovanie chybovosti evidovania údajov o implementácii a administratívnej záťaž. Obsahuje prostredie pre evidenciu OP EŠIF vrátane príslušnej časti PRV (CLLD), prispôbenie aj pre programy cezhraničnej spolupráce (základná práca, preklad niektorých základných funkcionalít do nemeckého jazyka).

V sledovanom období boli implementované nasledovné kľúčové funkcionality ITMS2014+:

- doplnenie prepojenia ITMS2014+ na ďalšie registre verejnej správy,
- sprístupnenie verejného rozhrania pre hromadný zápis údajov do ITMS2014+ – umožňuje automatizované vkladanie hromadných dát tretími stranami priamo do ITMS2014+, tzv. OpenAPI,
- rozšírenie možností elektronickej komunikácie priamo z prostredia ITMS2014+ – univerzálny nástroj elektronickej výmeny dokumentácie s možnosťou autorizácie kvalifikovaným elektronickým podpisom obojsmerne medzi žiadateľom/prijímateľom a orgánom zapojeným do implementácie EŠIF,
- elektronizácia procesov predkladania formulárov – zefektívnenie predkladania jednotlivých formulárov s využitím infraštruktúry elektronických schránok,
- rozšírenie využívania ITMS2014+ pre implementáciu projektov LEADER v rámci PRV,
- automatické priradovanie hodnotiteľov – pre zvýšenie transparentnosti konania o žiadosti o nenávratný finančný príspevok,
- rozšírenie obsahu pre e-Learning – sprístupnenie inštruktážnych videí pre prácu s najfrekvencovanejšie využívanými evidenciami systému pre používateľov verejnej aj neverejnej časti.

Koordinácia medzi EŠIF a inými nástrojmi podpory EÚ a SR

Koordinácia s komunitárnymi programami

Do roku 2018 bola koordinácia medzi EŠIF a inými nástrojmi podpory EÚ realizovaná nejednotne a skôr len na úrovni OP (napr. OPII, OPVaI). V roku 2018 sa konali dve misie v Bruseli a následne v SR konferencia *Posilnenie synergií a komplementarít medzi Európskymi štrukturálnymi a investičnými a priamo riadenými programami*, ktorej prínosným prvkom boli príklady dobrej praxe a poukázalo sa na potrebu efektívnejšieho využívania priamo riadených programov a užšej koordinácie s EŠIF. Následne CKO pripravilo projekt *Koordinácia a implementácia nástrojov podpory EÚ a makroregionálnych stratégií v Slovenskej republike*.

Spolupráca s EIB a rozvoj finančných nástrojov

Finančné nástroje sú zabezpečované prostredníctvom Slovenského investičného holdingu (SIH) a využívajú finančné prostriedky 5 OP (2 – začali byť využívané, 3 – v 2018 zaznamenali významný posun v realizácii VO na ich sprostredkovateľa). OPKŽP vytvoril k finančným nástrojom komisiu monitorovacieho výboru.

SIH je partnerskou inštitúciou EIB v rámci implementácie Investičného plánu pre Európu. Cieľom je sprostredkovávanie informácií verejným a súkromným inštitúciám na Slovensku o finančných a poradenských službách EIB ponúkaných v rámci EFSI (Európsky fond pre strategické investície) a EIAH (European Investment Advisory Hub/Európske investičné poradenské centrum). Jedným z hlavných pilierov spolupráce medzi SIH a EIB je iniciatíva Smart cities & regions. V marci 2018 EIAH a SIH zorganizovali v Bratislave roadshow EIAH.

V rámci EFSI bola časť financovania skupiny EIB realizovaná aj na Slovensku vo forme úverov zaručených EFSI. K 31.12.2018 skupina EIB schválila na Slovensku projekty využívajúce záruky EFSI vo výške 538 mil. EUR, čím sa majú pritiahnúť potenciálne investície vo výške 1,19 miliardy EUR. Významným projektom v rámci EFSI je D4/R7 PPP projekt (426,92 mil. EUR z EIB). Ostatnú časť tvorili regionálne projekty v oblasti financovania pre podniky so strednou kapitalizáciou a v oblasti výskumu a vývoja.

b) opis upravených a nových koordinačných mechanizmov

Prostredníctvom projektu *Koordinácia a implementácia nástrojov podpory EÚ a makroregionálnych stratégií v SR* budú vypracované analýzy, vytvorený návrh koordinačného mechanizmu a založený odborný tím pod gesciou ÚPVII. Zabezpečí sa tak koordinácia a synergické pôsobenie národných kontaktných bodov priamo riadených programov EÚ. Medzi vykonané aktivity okrem konferencie na posilnenie synergií a komplementarít medzi EŠIF a priamo riadenými programami, web stránky

www.eurofondy.gov.sk a schválenia reformného zámeru národného projektu v roku 2018, sú v roku 2019 v spolupráci s IPC organizované informačné dni prvé svojho druhu na tému *Možnosť získania prostriedkov z priamo riadených programov EÚ, ich synergie s EŠIF a úspešné projekty*.

V roku 2018 vláda SR schválila *Mechanizmus pilotnej schémy pre mestá a obce v oblasti Smart Cities*. Za účelom zvýšenia informovanosť o Smart Cities ÚPVII zriadil webové sídlo www.smartcity.gov.sk. V roku 2018 bol tiež pripravený zámer národného projektu *Metodicko-hodnotiaci jednotka a expertná platforma pre podporu rozvoja inteligentných miest a regiónov*. Mechanizmus Smart Cities bude poskytovať priestor na koordinované pôsobenie napr. s Life+, CEF, Erasmus+ a Horizont2020.

Projekt medzinárodnej spolupráce ÚPVII s OECD je zameraný na boj proti korupcii a podvodom v oblasti EŠIF. Hlavným výstupom je stratégia a akčný plán s konkrétnymi opatreniami, ktorých cieľom je priniesť požadovaný kvalitatívny posun v riadení rizík spojených s EŠIF.

Projekt *Efektívne zapojenie občianskej spoločnosti do implementácie a monitorovania EŠIF zavádzaním participatívnych postupov* bol realizovaný v partnerstve CKO a Úradu splnomocnenca vlády SR pre občiansku spoločnosť s cieľom vytvoriť a otestovať nové postupy a nástroje na zapojenie neštátnych partnerov do najdôležitejších oblastí riadenia fondov EÚ. Ponúka platformu pre spoluprácu odborníkov z verejnej správy, občianskeho sektora a riadenia fondov EÚ.

Iniciatíva Svetovej banky realizovaná v spolupráci s EK a Prešovským samosprávnym krajom s názvom *Dobiehajúce regióny (Catching up regions)* poskytuje pomoc pri zabezpečovaní nadrezortného prístupu potrebného pre realizáciu rozvojových iniciatív kraja s cieľom naštartovať rast, ekonomický a sociálny rozvoj menej rozvinutých regiónov. Ide o nástroj podpory a pomoci členským štátom EÚ lepšie investovať a riadiť EŠIF. Výzvou bude naplnenie aktivít a zabezpečenie financovania akčného plánu a pokračovať v iniciatíve druhou fázou a jej rozšírením na Banskobystrický samosprávny kraj.

Iniciatíva EK pre *uholné regióny v transformácii* vychádzajúca zo záväzku ukončiť ťažbu uhlia v regióne Horná Nitra s cieľom naštartovať spoločensko-ekonomickú transformáciu a reagovať na environmentálne a sociálne výzvy dotknutých regiónov začala vypracovaním pilotnej štúdie. Za účasti expertov a participatívnym spôsobom sa pripravuje Akčný plán transformácie regiónu Horná Nitra, ktorého schválenie a implementácia sú výzvami pre ďalšie roky.

c) ostatné prvky

Nerelevantné

Kap. 5 – Zavedenie integrovaného prístupu k územnému rozvoju alebo zhrnutie zavádzania integrovaných prístupov, ktoré sú založené na programoch, vrátane pokroku pri plnení stanovených prioritných oblastí spolupráce (článok 52 ods. 2 písm. e) nariadenia (EÚ) č. 1303/2013)

a) všeobecný komentár a posúdenie

Východiskovými materiálmi pre uplatňovanie integrovaného prístupu k územnému rozvoju sú strategické dokumenty SR v oblasti regionálneho rozvoja a územného plánovania. **Národná stratégia regionálneho rozvoja SR**, ktorej aktualizácia bola schválená uznesením vlády SR č. 222/2014, komplexne určuje strategický prístup štátu k podpore regionálneho rozvoja v horizonte do roku 2030 a obsahovo nadväzuje na Stratégiu EURÓPA 2020. Koordinovaná je s celoštátnym územno-plánovacím dokumentom **Koncepcia územného rozvoja Slovenska (KURS) 2001** v znení KURS 2011.

Integrovaný prístup k územnému rozvoju podporovaný z EŠIF má jednotné pravidlá a v súlade s Partnerskou dohodou (PD) sa vykonáva prostredníctvom

- integrovaných územných investícií (**IÚI**) realizovaných na základe regionálnych integrovaných územných stratégií (**RIÚS**),
- stratégií udržateľného mestského rozvoja (**UMR**) realizovaných ako súčasť modelu RIÚS, a
- miestneho rozvoja vedeného komunitou (**CLLD**).

Na národnej úrovni je nad rámec, ale v rámci definovaných výziev PD doplnený akčnými programami (AP) najmenej rozvinutých okresov (**NRO**).

Realizovaný je na regionálnej úrovni s dosahom na miestnu úroveň prostredníctvom IROP a PRV, ale synergicky a/alebo komplementárne k nim prispievajú aj ostatné operačné programy, najmä OPLZ, OPKŽP a OPEVS, ale aj programy cezhraničnej spolupráce.

Prispieva k nemu aj zapojenie SR do iniciatív EK zameraných na pomoc regiónom v ťažkostiach v roku 2018 - **Iniciatívy EK pre uhoľné regióny v transformácii** prostredníctvom regiónu Horná Nitra v rámci Trenčianskeho samosprávneho kraja a **Iniciatívy pre zaostávajúce regióny** prostredníctvom Prešovského a Banskobystrického samosprávneho kraja.

RIÚS sú vypracované na úrovni 8 vyšších územných celkov (VÚC) – samosprávnych krajov (NUTS 3), ktoré spolu pokrývajú celé územie SR. Financované sú hlavne z prostriedkov EŠIF, štátneho rozpočtu a rozpočtu regionálnej a miestnej samosprávy. Súčasťou každej RIÚS je **stratégia UMR príslušného krajského mesta**.

RIÚS sú viacodvetvové plánovacie dokumenty s dôrazom na podporu rastu a konkurencieschopnosti a vyrovnávanie odôvodnených regionálnych disparít, ktoré, keďže podľa PD slúžia na koordinovanú,

vecne a časovo zosúladenú implementáciu IROP, štruktúrou až na výnimky kopírujú štruktúru IROP. Obsahovo spravidla čerpali z programov hospodárskeho a sociálneho rozvoja (PHSR) VÚC a obcí vypracovaných na základe zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja, ktoré majú širší záber a obsahujú aj niektoré dielčie stratégie (pre dopravu, odpady a pod.), ale aj z ďalších relevantných regionálnych, sektorových, koncepčných a strategických dokumentov v oblasti regionálneho rozvoja a územného plánovania.

V RIUS boli stanovené záväzné finančné alokácie na územia VÚC na základe multikriteriálnej analýzy. Bratislavský samosprávny kraj vytvoril RIÚS na základe tzv. indexu investičnej účinnosti stanovujúci jasne poradie investičných priorít v jednotlivých oblastiach podľa obcí, resp. mestských častí, čo prispieva k účinnému využitiu finančných prostriedkov a predchádza sa tým opakovaniu nedostatkov z predchádzajúceho programového obdobia (PO). IROP ako jediný OP v rámci EŠIF využil multikriteriálnu analýzu a index investičnej účinnosti, konkrétne vo výzvach PO 2 Ľahší prístup k efektívnym a kvalitnejším verejným službám pri ŠC 2.2.1, 2.2.2 a 2.2.3, t. j. v rámci všetkých území RIÚS a stratégii UMR. Cieľom bolo zameranie sa na potreby územia a zamedzenie zbytočným finančným a časovým nákladom žiadateľov, pri ktorých sa miesto realizácie projektu nenachádza v rozsahu minimálneho indexu investičnej účinnosti stanovenom výzvou. Tento prístup sa v ďalších programoch EŠIF neaplikuje., takže zatiaľ tento potenciál nie je plne využitý.

Úlohy orgánov v oblasti územného rozvoja zapojených do prípravy a realizácie RIÚS definuje zákon č. 292/2014 Z. z. o príspevku poskytovanom z EŠIF. Štruktúra a funkcie orgánov sú v súlade s PD.

MPRV SR (sekcia programov regionálneho rozvoja) je RO pre IROP. Vo vzťahu k RIÚS v súlade s princípom partnerstva zriadilo rady partnerstva pre RIÚS, koordinuje a metodicky usmerňuje prípravu a implementáciu RIÚS a na základe stanoviska príslušnej rady partnerstva schvaľuje RIUS z hľadiska jej súladu s IROP.

V rámci implementačného mechanizmu IÚI poveril RO pre IROP na základe písomných zmlúv jednotlivé VÚC a krajské mestá ako SO vykonávaním časti svojich úloh pri implementácii IROP v oblastiach regionálnej dopravy, regionálneho školstva, zdravotníctva, sociálnych služieb, kultúrneho a kreatívneho priemyslu a životného prostredia. VÚC a krajské mestá si pre jednotlivé oblasti RIÚS a stratégii UMR vytvárali odborné poradné skupiny. VÚC a krajské mestá zabezpečujú monitorovanie a hodnotenie príslušných RIÚS a stratégii UMR.

SO pre IROP sú aj MK SR (PO 3) a MZ SR (ŠC 2.1.2 a 2.1.3). MDV SR je odborný garant pre UMR. Tieto ministerstvá, ako aj MPSVR SR, MŠVVŠ SR a MŽP SR, boli pri príprave a posudzovaní RIÚS/stratégií UMR spolupracujúcimi subjektami pre relevantné štátne politiky vo svojej kompetencii.

Rady partnerstva pre RIÚS jednotlivých VÚC a krajských miest združujú orgány regionálnej samosprávy, miestnej samosprávy, štátnej správy a ďalších sociálno-ekonomických partnerov – podnikateľov, ich združení, tretieho sektora – pôsobiacich na danom území a relevantných pre konkrétnu RIÚS a stratégiu UMR. Zloženie a úlohy Rady partnerstva upravujú štatúty, ktoré vydáva MPRV SR.

V priebehu roka 2015 bola vybudovaná štruktúra subjektov zapojených do prípravy a implementácie RIÚS, nastavené ich úlohy a kompetencie a posilnený princíp partnerstva prostredníctvom rád partnerstva na regionálnej úrovni a v roku 2016 vypracované a schválené všetky RIÚS. Kvôli pomerne

zložitej štruktúre subjektov zapojených do prípravy a implementácie RIÚS, najmä veľkému počtu SO v nadväznosti na IROP a procesne náročnému schvaľovaniu samotných RIÚS bola prípravná fáza časovo náročná, čo spôsobilo, že sa celý proces implementácie RIÚS spomalil. V rokoch 2017 a 2018 sa RO pre IROP sústredil na implementáciu – vyhlasovanie výziev/vyzvaní, administratívne overenie a odborné hodnotenie predložených žiadostí, zabezpečenie procesu hodnotenia žiadostí externými hodnotiteľmi na RO a SO a prípravu rozhodnutí o žiadostiach a zmlúv o poskytnutí NFP.

Udržateľný mestský rozvoj sa realizuje ako integrálna súčasť modelu RIÚS vo forme samostatnej strategickej časti (v SR ako integrovaná územná stratégia mestskej oblasti) venovanej rozvoju stanovených mestských funkčných oblastí, čím sa vytvorili predpoklady pre komplexné riešenie dotknutých území (samosprávnych krajov a ich krajských miest) s podporou EŠIF prostredníctvom IROP.

Ako sa konštatuje v *Koncepcii mestského rozvoja v SR do roku 2030*, súčasná právna úprava nerešpektuje špecifiká obcí rôznej veľkostnej kategórie a mestám nedáva takmer žiadne odlišné právomoci. Proces decentralizácie a dekoncentrácie sa zatiaľ nedá považovať za ukončený pre napr. prílišnú fragmentáciu na veľké množstvo obcí či nedostatočnú odbornú a technickú kapacitu efektívne spravovať územie a poskytovať služby občanom. Mestá a obce nemajú dostatok vlastných prostriedkov, preto svoj rozvoj financujú najmä z fondov EÚ. Podpora z EŠIF smeruje v zvyšujúcej sa miere na projekty smart riešení Smart Cities.

Miestny rozvoj vedený komunitou (CLLD) realizovaný prostredníctvom PRV a IROP na miestnej úrovni prispieva k územnému rozvoju vidieka. Plnohodnotne sa tento nástroj bude využívať až implementáciou stratégií CLLD miestnymi akčnými skupinami (MAS).

S cieľom riešiť konkrétnu hospodársku a sociálnu situáciu okresov (LAU 1) s vysokou nezamestnanosťou bol prijatý zákon č. 336/2015 Z. z. o podpore **najmenej rozvinutých okresov (NRO)**.

Hlavným kritériom pre zaradenie okresu do zoznamu NRO je miera evidovanej nezamestnanosti vykazovanej Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny, ktorá bola za aspoň 9 kalendárnych štvrtrokov počas 12 po sebe nasledujúcich kalendárnych štvrtrokov vyššia ako 1,5 násobok priemernej miery evidovanej nezamestnanosti na Slovensku za rovnaké obdobie. Doteraz bolo identifikovaných 20 okresov východného a juhu stredného Slovenska z celkového počtu 79 okresov Slovenska, ktoré spĺňali kritériá (Kežmarok, Lučenec, Rimavská Sobota, Sabinov, Sobrance, Trebišov, Vranov nad Topľou, Svidník, Poltár, Veľký Krtíš, Revúca, Rožňava, Gelnica, Bardejov, Medzilaborce, Košice-okolie, Levoča, Snina, Stropkov a Michalovce). Pri pokračovaní súčasného vývoja v oblasti nezamestnanosti možno predpokladať, že po ukončení realizácie aktuálnych AP v roku 2020 bude okres Veľký Krtíš pravdepodobne prvým okresom, kde sa miera evidovanej nezamestnanosti zníži pod požadovanú hranicu na zaradenie medzi NRO.

NRO musia mať vypracované a vládou SR schválené AP svojho rozvoja. Jednotlivé AP sú koncipované ako strategické rozvojové dokumenty zamerané na realizáciu integrovaných riešení z už existujúcich rezortných a prierezových programov vrátane návrhov na odstránenie prekážok na ich využívanie.

Pri príprave AP rozvoja sa zohľadňovali RIUS-y samosprávnych krajoch. V okresoch boli identifikované viaceré projektové zámery, na základe ktorých boli zostavené prioritné oblasti –

podpora podnikateľského prostredia a cestovného ruchu, rekonštrukcia/rozšírenie kapacity a modernizácia vybavenia materských, základných a stredných škôl, podpora sociálnych a zdravotných služieb a obnova technickej, občianskej a environmentálnej infraštruktúry obcí. V priebehu implementácie AP došlo v niektorých prípadoch k ich úpravám, prípadne k úplnému upusteniu od pripravovaných projektov, čo bolo zvyčajne zapríčinené kombináciou viacerých faktorov, napr. zmenou legislatívneho prostredia, nevysporiadanými majetkovo-právnymi vzťahmi, nedostatočne zabezpečenými vlastnými zdrojmi na financovanie projektu alebo nastolením nových potrieb/problémov v regióne.

Opatrenia z AP sa financujú z prostriedkov štátneho rozpočtu SR a z prostriedkov EŠIF.

Regionálny príspevok zo štátneho rozpočtu slúži ako flexibilný finančný nástroj na naštartovanie aktivít AP NRO. Realizácia konkrétnych projektov financovaných z regionálneho príspevku je komplementárna k projektom zaradeným do RIUS. NRO majú zvýhodnené podmienky pre získanie investičných stimulov (zníženie minimálnej výšky investície z 1,5 mil. EUR na 200 000 EUR).

V rámci EŠIF majú NRO prednostný prístup k podpore, napr. v PRV sú NRO zakomponované do hodnotiacich kritérií pre výber projektov, resp. sú v operačných programoch (OP) priamo vyčlenené výzvy pre NRO, napr. dve špecifické výzvy v OPVaI v roku 2017 zamerané na podporu malých a stredných podnikov (MSP) pôsobiacich v NRO alebo špecificky orientovaný *NP Cesta na trh práce*, financovaný prostredníctvom OPLZ, ktorý sa realizuje v 12 NRO od marca 2017.

Od zavedenia podpory NRO v roku 2015 došlo k viacerým organizačným zmenám. V roku 2018 bola zrušená funkcia splnomocnenca vlády SR pre podporu NRO. Pretransformovala sa Rada pre rozvoj NRO, zriadili výbory pre rozvoj jednotlivých okresov, posilnili kompetencie okresných úradov a zmenil sa spôsob schvaľovania projektov prostredníctvom ročných priorít. Ročné priority AP, ktoré v trojstupňovom schvaľovacom procese schvaľuje vláda SR, obsahujú zoznam aktivít v okrese, ktorých realizácia sa má začať v príslušnom kalendárnom roku, a zoznam projektov financovaných/spolufinancovaných z regionálneho príspevku.

Z hľadiska kompetencií v oblasti **regionálneho rozvoja** došlo k zmenám na národnej úrovni. Novelou kompetenčného zákona zákonom č. 378/2016 Z. z. prešli k 1. januáru 2017 kompetencie v regionálnom rozvoji a podpore NRO z odvetvového Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR (MDV SR) na nadrezortný Úrad vlády SR (ÚV SR).

Výzvou je absencia jedného centrálného orgánu zodpovedného za regionálny a územný rozvoj SR, množstvo odvetvových koncepčných a strategických dokumentov, často sa prekrývajúcich v analytickej časti, ale s chýbajúcou vzájomnou prepojenosťou, a v prípade EŠIF aj roztrieštenosť v systéme riadenia v oblasti regionálneho rozvoja (územné plánovanie – kompetencia MDV SR; regionálny rozvoj a NRO – kompetencia ÚPVII daná zákonom č. 313/2018 Z. z. s účinnosťou od 1. januára 2019; rozvoj vidieka – kompetencia Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR (MPRV SR); RIUS – kompetencia MPRV SR – Riadiaceho orgánu (RO) pre IROP a Sprostredkovateľských orgánov (SO) VÚC; UMR – kompetencia MDV SR, MPRV SR - RO pre IROP a krajské mestá). Kvôli zjednodušeniu bude v budúcom PO vhodné zvážiť definovanie priorít a cieľov integrovaného prístupu financovaného z EŠIF v rámci existujúcich stratégií v regiónoch, najmä PSHR VÚC a obcí, synergicky a komplementárne nastaviť systém riadenia pre implementáciu integrovaných územných investícií (IUI) a CLLD vrátane informačných systémov a zjednotenia medzi

fondami a OP na úrovni EÚ, ale aj zlepšiť koordináciu medzi RO IROP a PRV pri implementácii CLLD a zväziť spôsob prefinancovania obdobia medzi zriadením MAS a pridelením finančných prostriedkov z EŠIF na ich činnosť.

Nový prístup k regionálnemu a územnému rozvoju predstavuje **návrh** rozvojového dokumentu SR **Vízia a Stratégia rozvoja Slovenskej republiky do roku 2030** (Slovensko 2030) v pripomienkovom konaní spracovaný participatívnym prístupom v priebehu posledných dvoch rokov. Zavádza integrované strategické riadenie a plánovanie (horizontálne aj vertikálne) a integruje odvetvové politiky do regionálneho a územného rozvoja, pričom úroveň regiónov je kľúčovou úrovňou priestorovej integrácie. Základom budúcej investičnej stratégie SR bude preferencia strategických projektových balíčkov, integrujúcich v sebe veľké projekty nadradenej infraštruktúry a menšie projekty regionálneho rozvoja na základe vecných / problémových a územných súvislostí. Implementačným nástrojom bude **Národný investičný plán**.

Slovensko 2030 bude plniť funkciu **Národnej stratégie regionálneho rozvoja** a má byť východiskovým podkladom pre spracovanie **Koncepcie územného rozvoja SR** a kľúčovým strategickým dokumentom implementácie **Agendy 2030** v podmienkach SR.

b) prehľad o zavádzaní miestneho rozvoja vedeného komunitou (CLLD)

Nástroj CLLD prispieva k rozvoju konkrétneho územia na **mikroregionálnej úrovni** prostredníctvom zapájania miestnych aktérov združených v miestnych akčných skupinách (MAS) do rozhodovania o jeho ekonomickom, sociálnom a environmentálnom rozvoji. Územia MAS sa rôzne prekrývajú s územiaми RIÚS a na rozdiel od nich nie sú totožné so žiadnym prvkom administratívneho členenia SR.

V SR je CLLD spolufinancovaný z EPFRV a EFRR prostredníctvom PRV SR 2014–2020 a IROP.

Systém riadenia a implementácie CLLD je pomerne zložitý.

Na národnej úrovni je za koordináciu prípravy a implementáciu CLLD zodpovedné MPRV SR (sekcia rozvoja vidieka a priamych platieb), ktoré plní funkciu RO pre PRV a súčasne gestora CLLD. Spolu s RO IROP, ktorým je MPRV SR (sekcia programov regionálneho rozvoja), sú zriaďovateľmi spoločného *Koordinačného výboru pre CLLD*, ktorého hlavnou úlohou je vecné a časové zladžovanie činnosti všetkých subjektov zapojených do implementácie CLLD. RO pre IROP zodpovedá za implementáciu CLLD v podmienkach IROP (predovšetkým PO 5 Miestny rozvoj vedený komunitou).

MAS je právnickou osobou, ktorá vypracúva vlastnú stratégiu CLLD. Stratégia CLLD popisuje prínosy k ekonomickému rozvoju územia, napĺňaniu cieľov PRV, najmä v oblasti podpory konkurencieschopnosti poľnohospodárstva, lesníctva a potravinárstva, prínosy k napĺňaniu cieľov IROP, k začleňovaniu zraniteľných skupín obyvateľstva (prínos stratégie k sociálnej inklúzii MRK bol jedným z výberových kritérií pre výber MAS), k životnému prostrediu, ako aj synergie a doplnkovosť s inými stratégiami, ktoré sa na danom území realizujú. V časti zameranej na monitorovanie obsahuje povinné ukazovatele IROP a PRV na úrovni programu povinné ukazovatele na úrovni špecifických

cieľov IROP a fokusových oblastí PRV a vlastné ukazovatele. MAS sú povinné vykonať strednodobé hodnotenie napĺňania cieľov stratégie a podľa výsledku môžu prípadne stratégiu aktualizovať.

Územie MAS je definované ako územie s počtom obyvateľov 10 000 – 150 000, hustotou nie vyššou ako 150 obyv./km² a minimálne 7 obcami. Pri výpočte finančnej alokácie pre MAS sa zohľadňuje aj nezamestnanosť.

Schvaľovanie stratégií CLLD a výber MAS sa vykonával dvojkoľovo. Výsledkom prvého kola výberu, kde sa hodnotili projektové zámery, bol sumárny protokol. Protokol vypracoval gestor CLLD na základe návrhu ním zriadenej *Výberovej komisie pre schvaľovanie stratégií a výber MAS* (výberová komisia), ktorá zostavila poradie projektových zámerov podľa bodov pridelených hodnotiteľmi aplikáciou výberových kritérií. V druhom kole Pôdohospodárska platobná agentúra (PPA) a výberová komisia posudzovali žiadosti o schválenie stratégie CLLD a udelenie štatútu MAS. PPA vydala Rozhodnutie o schválení stratégie CLLD a udelení štatútu MAS na základe potvrdenia splnenia podmienok výberovou komisiou .

V septembri 2015 gestor CLLD vyhlásil výzvu na predkladanie projektových zámerov (stratégií MAS) a po vyhodnotení doručených projektových zámerov odbornými hodnotiteľmi a výberovou komisiou vydal v marci 2016 oprávneným žiadateľom hodnotiace správy.

V roku 2016 PPA vyhlásila dve výzvy na predkladanie žiadostí o schválenie CLLD a udelenie štatútov MAS, ktoré boli neskôr zrušené z dôvodu zmeny podmienok poskytnutia príspevku podstatným spôsobom, a to najmä z dôvodu napĺňania cieľových ukazovateľov PRV, zvýšenia pokrytia územia SR miestnymi akčnými skupinami a zvýšenia počtu MAS na úkor výšky alokácie pre MAS. Proces schvaľovania CLLD a výberu MAS pokračoval aj v nasledujúcich rokoch.

Štatút MAS je udelený 110 občianskym združeniam vrátane 24 MAS z 29 MAS aktívnych v PO 2007–2013, ktoré pokračujú vo svojej činnosti aj v súčasnom PO. MAS so štatútom pokrývajú 36,49 tisíc km² vidieckeho územia (74,4% rozlohy SR) s celkovým počtom 2,8 mil. obyvateľov (59,14% z celkového počtu obyvateľov SR). MAS s udeleným štatútom je prijímateľom nenávratného finančného príspevku pre chod MAS a animácie. Prostredníctvom MAS bolo k 31.12.2018 vytvorených približne 250 pracovných miest, financovaných z IROP v rámci ŠC 5.1.1 *Financovanie prevádzkových nákladov MAS spojených s riadením uskutočňovania stratégií CLLD*.

Zatiaľ nie je možné popísať pokrok v implementácii samotných stratégií CLLD. *Výzva na predkladanie žiadosti o poskytnutie nenávratného príspevku na financovanie implementácie stratégií CLLD* bola vyhlásená v apríli 2018. Zo 110 schválených a oprávnených MAS sa ich do výzvy zapojilo 98 a k 31.12.2018 boli účinné len 3 zmluvy o nenávratný finančný príspevok (NFP). K tomuto dátumu ani jedna MAS nevyhlásila výzvu na realizáciu projektov v rámci stratégií miestneho rozvoja.

Podmienky pre výber stratégie CLLD neboli už v roku 2015 jednoznačne nastavené, najmä pokiaľ ide o implementačný proces z pohľadu fondov EFRR a EPFRV, **proces schvaľovania a výber MAS sa tak uskutočnil s oneskorením.**

V záujme urýchlenia implementácie CLLD v rámci PRV vláda SR uznesením č. 89/2018 uložila podpredsedníčke vlády a ministerke pôdohospodárstva a rozvoja vidieka úlohu vypracovať návrh jednotného vzoru výzvy, záväzný pre všetky MAS, a predložiť ho na schválenie ÚPVII SR (jednotný vzor bol predložený a následne schválený v apríli 2019). Pre zjednodušenie vyhlasovania výziev pre

podopatrenia PRV na úrovni MAS a následného procesu vyhodnocovania žiadostí o NFP sa pristúpilo k využívaniu informačného systému ITMS2014+.

Výzvou pre dosiahnutie optimálnej implementácie CLLD je **zjednotiť procesy a pravidlá implementácie medzi jednotlivými fondmi najmä na úrovni EÚ**. Na vnútroštátnej úrovni je potrebné **posilniť právomoci koordinátora CLLD** v prípade nerešpektovania nastavených pravidiel subjektmi podieľajúcimi sa na implementácii CLLD. Dôležitá bude tiež lepšia **koordinácia medzi jednotlivými stratégiami a programami**, napr. medzi stratégiami CLLD a AP NRO.

V rámci IROP je PO 5 špecifická a komplikovaná. Zameraná je na podporu vidieka, pričom sa viaceré jej ciele prelínajú s cieľmi iných PO IROP, čo je aj jedným z dôvodov nižšieho čerpania EŠIF prostriedkov.

Výzvou naďalej zostáva implementácia stratégií CLLD miestnymi akčnými skupinami.

Do budúcnosti je výzvou **komplikovaný a zdĺhavý proces prípravy a schvaľovania MAS a ich stratégií**, a tým pomalý rozbeh ich činnosti (vypisovanie výziev MAS a samotná realizácia projektov MAS), ako **aj udržateľnosť existencie a fungovania MAS v PO 2021–2027, najmä na začiatku nového PO**.

c) implementácia IÚI

V zmysle PD a riadiacich dokumentov sa integrované územné investície (IÚI) realizujú prostredníctvom IROP na základe RIÚS a stratégií UMR, a PRV na základe CLLD, ktoré predstavujú východiskové strategické dokumenty pre realizáciu IÚI na regionálnej úrovni s dopadom na miestnu úroveň.

IÚI predstavujú komplexný systémový prístup pre integrovaný územný rozvoj zahŕňajúci hospodársky, sociálny a environmentálny rozmer trvalo udržateľného rozvoja.

Tematicky sú v SR koncentrované do oblastí regionálnej dopravy, regionálneho školstva, zdravotníctva, sociálnych služieb, kultúrneho a kreatívneho priemyslu a životného prostredia.

K realizácii IÚI prispievajú komplementárne a / alebo synergickými efektmi primerane všetky OP v SR v rámci cieľa EÚ Investovanie do rastu a zamestnanosti, najmä OPEZ, OPKŽP a OPII, aj keď ide o programy, pre ktoré je oprávnené celé územie SR, a to výškou alokácie a mierou spolufinancovania v závislosti od toho, či ide o menej rozvinutý alebo rozvinutejší región, a v prihraničných oblastiach SR primerane aj programy cezhraničnej spolupráce v rámci cieľa EÚ Európska územná spolupráca, napr. v doprave.

V súlade so systémom riadenia EŠIF, pokiaľ RIÚS alebo stratégia UMR zahŕňa aktivity, ktoré sú oprávnené v rámci OP a programov iných ako je IROP, majú byť tieto aktivity podporované prostredníctvom mechanizmu zvýhodňovania žiadostí o podporu v hodnotiacom a výberovom

proces. Prednostný prístup k podpore z EŠIF sa týka aj NRO. Uplatňovanie územného princípu v hodnotiacom a výberovom procese je dôležitou úlohou najmä RO/SORO.

Príprava ako aj implementácia stratégií integrovaného územného rozvoja (IÚR) prebiehala samostatne a stratégie nie sú vzájomne previazané. Stratégie pokrývajú častokrát totožné územie, rovnako vychádzajú zo skúseností a poznatkov aktérov pôsobiacich v riešenom území vykonávajúcich previazané činnosti, vyplývajúce z oboch typov stratégií.

Každá zo stratégií obsahuje časť venovanú integrovanému prístupu, v rámci identifikovania plánovaných integrovaných projektov v rámci RIÚS alebo integrovaných znakov v stratégii CLLD, ktorými sú dlhodobá spolupráca rôznych aktérov a partnerstvo, ako kľúčové znaky pre realizáciu integračných aktivít. Cez uvedené špecifické prvky majú stratégie za cieľ dosahovanie efektívneho nakladania s verejnými prostriedkami. Efektivita sa docieľuje umožnením integrovania viacerých špecifických cieľov alebo OP. Pri stratégiách RIÚS boli identifikované prvky ako indikatívny zoznam projektových zámerov slúžiaci na zistenie reálnych potrieb územia, realizácia memoránd medzi VÚC a krajským mestom ako orgánmi verejnej správy (VS) v regiónoch, ako aj zavedenie investičných územných jednotiek, ako nástroja na prioritizáciu projektov v územiach.

Spoločným znakom rozdelenia finančných prostriedkov v územných stratégiách bolo stanovenie kritérií pri RIÚS/UMR a stanovenie vzorca na určenie alokácie pri stratégiách CLLD. Tento postup zabezpečuje transparentné prerozdelenie zdrojov a subjekty disponujú presnou informáciou o množstve pridelených finančných prostriedkov, ktoré boli vyčlenené na územie.

Prístup viacfondového financovania v prípade implementácie stratégií CLLD je oceňovaný najmä kvôli možnosti získať väčšie množstvo finančných prostriedkov na realizovanie aktivít. Prekážky však vytvára rozdielnosť v nastavených pravidlách a postupoch medzi fondmi EFRR a EPFRV, a teda aj IROP a PRV.

Vytvorené nástroje IUR v podmienkach SR sú majoritne naviazané na zdroje EŠIF, ostatné zdroje financovania sú len doplnkové. Pre dosiahnutie účinných synergií a komplementarít plánovaných projektov je nevyhnutné dodržiavať harmonogram výziev na predkladanie žiadostí o NFP vyhlasovaných v rámci OP. Predvídateľnosť vyhlásenia výziev subjektom uľahčuje plánovanie investičných činností v území a prispieva k lepšej možnosti integrovania projektov.

Pri existencii viacerých strategických a plánovacích dokumentov na národnej a regionálnej úrovni (PHSR, RIÚS/stratégie UMR, stratégie CLLD, AP NRO, ku ktorým pribudne AP transformácie regiónu Horná Nitra) sa ako dôležité javí doladenie koordinačného mechanizmu, zosúladenie niektorých opatrení v koncepčných a strategických materiáloch na národnej, regionálnej, ale aj miestnej/okresnej úrovni (napr. budovanie informačno-poradenských, školiacich a tréningových centier), v prípade AP NRO vymedzenie deliacich línií vo vzťahu k EŠIF, ako aj zosúladenie/zreálnenie niektorých ukazovateľov medzi RIÚS/IROP/AP NRO a inými programami (napr. cezhraničnej spolupráce alebo OPKŽP) v zmysle odporúčaní nezávislého hodnotiteľa pokroku pri vykonávaní PD.

RIUS Bratislavského samosprávneho kraja môže byť príkladom naplňania princípov podporujúcich IÚR, ktoré prispievajú ku koordinácii prípravy projektov na regionálnej úrovni, k efektívnejšiemu využívaniu verejných prostriedkov, riešeniu nedokonalého hodnotenia projektov, aby sa neakceptoval princíp dosahovania rovnakých výsledkov projektov realizovaných v rôznych podmienkach, ako aj

neúčinného prístupu „one size fits all“ na programovej úrovni, aby sa neorientovalo na čerpanie finančných prostriedkov namiesto riešenia hospodárskych, sociálnych a environmentálnych výziev územia. Projekty implementuje na základe špecifického cieľového územia (dobrým príkladom integrácie je príprava dopravného uzla pri železničnej stanici vo Vajnoroch), resp. preferuje projekty, ak využívajú mechanizmus spoločných projektov (príkladom je spolupráca obce Tomášov a obce Malinovo, ktoré sa spojili a podali spoločný projekt na zvýšenie kapacít materskej školy).

Medzi subjektami zapojenými do územného rozvoja prevláda názor, že v rámci politiky súdržnosti by sa malo pokračovať s aplikáciou integrovaného prístupu. V integrovaných územných investíciách vidia cestu, ako docieľiť komplexné projekty a maximalizovať efekt, zabezpečiť zamestnanosť ľudí a udržať odborníkov v regiónoch.

ca) Udržateľný mestský rozvoj

Stratégie **UMR** sú súčasťou RIÚS. Spolu vytvárajú predpoklady pre komplexné riešenie území samosprávnych krajov a ich krajských miest v podmienkach IROP, ale aj ďalších OP spolufinancovaných EŠIF.

Implementáciu stratégií UMR zabezpečuje hlavné mesto SR ako centrum najvyššieho významu (Bratislava) a ďalších 7 krajských miest s celoštátnym a medzinárodným významom (Košice, Banská Bystrica, Nitra, Prešov, Trenčín, Trnava a Žilina). V zmysle PD sú opatrenia financované z EŠIF smerujúce k zabezpečeniu integrovaného prístupu k UMR podporované v rozsahu prioritných osí IROP. Indikatívna alokácia určená na integrované aktivity UMR je vo výške 368 100 000 EUR. Princíp partnerstva je dodržaný účasťou zástupcov krajských miest v radách partnerstva pre RIÚS.

Pre zvýšenie informovanosti samospráv o možnostiach financovania svojho rozvoja z prostriedkov EŠIF bola spracovaná a sprístupnená publikácia **Mestá a obce a fondy EÚ 2014–2020**.

Samospráva je významným prijímateľom EŠIF – pri viac ako 40 % všetkých projektov sú prijímateľmi obce a mestá. Úroveň inovácií v podmienkach slovenskej samosprávy je však dlhodobo nízka. S cieľom vytvoriť motivujúce prostredie pre zavádzanie inovatívnych riešení miest a obcí vláda SR v roku 2018 schválila **Mechanizmus pilotnej schémy pre mestá a obce v oblasti Smart Cities** financovaných z prostriedkov EŠIF a nástrojov podpory EÚ vrátane návratných foriem financovania, ktorá spočíva v koncentrácii prostriedkov z jednotlivých OP a vyhlásení výziev na podporu inteligentných miest. Využitie fondov EÚ podporuje zavádzanie inteligentných riešení v samosprávach formou identifikácie možností, informovanosti a poradenstva v oblastiach smart energií, kvalitného životného prostredia, inteligentnej mestskej infraštruktúry a dopravy, inteligentného bývania, vzdelávania a sociálnej pomoci, inteligentných služieb a smart ekonomiky. Pre zvýšenie informovanosti o inteligentných mestách bolo zriadené webové sídlo www.smartcity.gov.sk. V roku 2018 boli vyhlásené viaceré výzvy na podporu smart riešení z programov OPEVS a OPII (napr. Wifi pre Teba s alokáciou 10 mil. EUR, zlepšenie eGov elektronických služieb VS pre občanov a podnikateľov s alokáciou 20 mil. EUR, manažment údajov inštitúcií VS s alokáciou 30 mil. EUR, migrácia IS VS do cloudovej infraštruktúry s alokáciou 10 mil. EUR, eInklúzia – parkovanie osôb s ŤZP s alokáciou 6,8 mil. EUR) a OPKŽP (napr. zníženie energetickej náročnosti verejných budov s alokáciou 50 mil. EUR, podpora nízkouhlíkových stratégií s alokáciou 7,0 mil. EUR).

V rokoch 2016 a 2017 sa participatívnym spôsobom za účasti zástupcov ústredných orgánov štátnej správy, samosprávy, ako aj zástupcov relevantných subjektov mimovládneho, akademického a súkromného sektora pripravovala **Koncepcia mestského rozvoja SR do roku 2030** (konceptcia), ktorú vláda SR schválila v januári 2018.

Cieľom tohto rámcového celoštátneho dokumentu je komplexným spôsobom zhodnotiť existujúci stav v oblasti rozvoja miest, vytvoriť predpoklady pre partnerský prístup všetkých úrovní verejnej správy a zároveň prostredníctvom návrhu prioritných opatrení vytvoriť predpoklady pre systémové zmeny súčasného stavu. Koncepcia v širokej miere uplatňuje princípy UMR pomenované v európskych aj globálnych dokumentoch, pričom konkrétne opatrenia prispôsobuje potrebám urbánneho rozvoja na Slovensku (SR na úrovni EÚ aktívne participovalo na Urbánnej agende EÚ a bolo spolukoordinátorom partnerstva pre bývanie. V rámci slovenského predsedníctva v Rade EÚ sa v decembri 2016 uskutočnil informačný seminár Budúcnosť miest v medzinárodných súvislostiach). Koncepcia vychádza z predpokladu, že základom pre úspešný rozvoj regiónov a celého Slovenska je rozvoj miest a ich funkčných území, čo súvisí s rozložením sídiel v krajine. Súčasnú fázu rozvoja miest na Slovensku možno charakterizovať ako záver etapy suburbanizácie spojenej s dočasným poklesom počtu obyvateľstva v jadrových mestách, avšak pokračujúcou koncentráciou populácie v mestských funkčných územiach a aglomeráciách, pričom sa predpokladá, že bude nasledovať fáza selektívnej reurbanizácie. V mestách lokalizovaných prevažne v najmenej rozvinutých regiónoch (najmä juh stredného Slovenska a sever východného Slovenska) možno pozorovať fenomén zmršťovania spôsobený nepriaznivou demografickou štruktúrou, nedostatkom pracovných príležitostí, väčšou koncentráciou sociálne vylúčeného obyvateľstva a sťaženou dostupnosťou, čo spôsobuje stratu a zároveň starnutie ich populácie.

Príprave koncepcie predchádzal reprezentatívny prieskum potrieb z pohľadu samosprávy, ich vývoj v čase a v porovnaní PO 2007–2013 s PO 2014–2020. Na prvom mieste sa medzi potrebami, ktoré uvádzali mestá, umiestnili cestné komunikácie na vlastnom území a kapitálové výdavky do vybavenosti, pričom tieto potreby v čase vzrástli. Je možné konštatovať, že v týchto oblastiach prevažná väčšina samospráv zápasí s vysokým modernizačným dlhom, ktorý v súčasnosti vo väčšine prípadov presiahol ich vlastné finančné kapacity. Mestské samosprávy obvykle nepovažujú rozvoj verejného nájomného sektora bývania za prioritnú úlohu. Obce konštatujú, že v rámci v súčasnosti nastaveného mechanizmu financovania nedisponujú dostatočným objemom finančných prostriedkov potrebným na rozvoj svojho územia, preto vo veľkej miere využívajú možnosť financovať rozvoj z prostriedkov EŠIF.

Koncepcia formuluje **víziu** mestského rozvoja, podľa ktorej sa mestá na Slovensku budú spravovať tak, aby poskytovali zdravé sídelné prostredie pre kvalitný život a efektívne zhodnocovali vlastné zdroje, a **základné princípy** UMR, ktorými sú strategické rozhodovanie, integrovaný prístup a komplexný rozvoj širších mestských území.

Z koncepcie vyplývajú konkrétne opatrenia pre optimálny rozvoj mestských území. Jedna skupina opatrení sa zameriava na posilnenie úlohy mestského rozvoja v kontexte regionálneho rozvoja, partnerstvo a spoluprácu, v druhej sú opatrenia, ktoré majú prispieť k štrukturálnym zmenám v rozvoji miest, pričom sa zdôrazňuje dôležitosť hodnoverných informácií a štatistických údajov pri jeho plánovaní a potreba hľadania nových modelov viaczdrojového financovania potrieb funkčných mestských území, a to konkrétne analýzou možností zavedenia pilotného podporného nástroja formou návratného financovania.

Koncepcia smeruje aktivity k analýze bariér v **zhodnocovaní nevyužívaných, opustených, resp. zanedbaných území v mestách**, pričom ich potenciálnemu zhodnoteniu najčastejšie bránia neprehľadné či neusporiadané právne vzťahy k nehnuteľnostiam a bremeno environmentálnych záťaží. Preto je, okrem podpory **systémového riešenia adaptácie na zmenu klímy** a podpory **udržateľnej mobility**, aj riešenie tejto problematiky jednou z priorit koncepcie

d) Prehľad o zavádzaní makroregionálnych stratégií a stratégií pre morské oblasti

Stratégia EÚ pre dunajský región (EUSDR) a programy nadnárodnej, cezhraničnej a medziregionálnej spolupráce sa vykonávajú v súlade s PD a napĺňajú sa nimi komplementarity s hlavnými OP v SR financovanými s príspevkom EŠIF.

Pre **nadnárodné programy** je národným orgánom Úrad vlády SR. Na národnej úrovni vytvoril spoločnú *Národnú komisiu pre programy nadnárodnej spolupráce a makroregionálne stratégie*.

Stratégia EÚ pre dunajský región (Dunajská stratégia): V rámci 12 prioritných oblastí SR koordinuje prioritnú oblasť 4 Obnovenie a udržanie kvality vôd spolu s Maďarskom a prioritnú oblasť 7 Rozvoj vedomostnej spoločnosti prostredníctvom výskumu, vzdelávania a informačných technológií spolu so Srbskom. Počas SK PRES Dunajskej stratégie v roku 2016 sa uskutočnili 3 stretnutia národných koordinátorov, boli aktualizované ciele stratégie, prijatý mechanizmus spolupráce medzi Dunajskou stratégiou a Dunajským nadnárodným programom. Na záver sa v Bratislave konalo 5. Výročné fórum „Inovačné toky – voda, vedomosti a inovácie v dunajskom regióne“, ktoré na najvyššej úrovni zorganizovala SR spolu s EK, zamerané na zvýšenie a zefektívnenie vzájomnej spolupráce s osobitným dôrazom na výskum a inovácie a vodné hospodárstvo, tematické priority, ktoré v rámci stratégie koordinuje SR. V rámci fóra sa uskutočnilo stretnutie ministrov krajín dunajského regiónu zodpovedných za výskum a inovácie (financovanie, transfer inovácií a technológií, podpora ľudského potenciálu, rozvoj výskumu a inovácií v rámci stratégií inteligentnej špecializácie) a panel primátorov so záverom, že mestá by mali v implementácii Dunajskej stratégie hrať aktívnejšiu úlohu. V 2018 sa v SR konalo 4. stretnutie zástupcov RO ESF dunajského regiónu. K plneniu stratégie prispievajú OP, napr. OPII v oblasti prepojenia a rozvíjania prosperity regiónu. V novom PO je výzvou, ako budú makroregionálne stratégie zapracované do EŠIF a investičných fondov a celkové prepojenie s viacročným finančným rámcom a politikou súdržnosti, ako aj prepojenie programov nadnárodnej spolupráce s makroregionálnymi stratégiami, najmä v prípade úplného geografického prekryvu, čo je prípad Dunajskej stratégie a Dunajského nadnárodného programu.

Dunajský nadnárodný program 2014–2020: V priebehu roka 2016 bola vyhlásená a vyhodnotená prvá výzva na predkladanie projektov, otvorená pre všetky prioritné osi programu. V 55 schválených projektoch prvej výzvy je celkovo zastúpených 55 slovenských projektových partnerov, vrátane dvoch vedúcich partnerov EGTC Pons Danubii (zelený a zdravý cestovný ruch) a Centra vedecko-technických informácií SR (ekoinovácie). V roku 2017 bola vyhlásená druhá výzva, v rámci ktorej bolo schválených 22 projektov so slovenskou účasťou v 13 projektoch a s účasťou 19 slovenských projektových partnerov.

Program Interreg Stredná Európa 2014–2020: V roku 2016 bola vyhlásená prvá výzva na predkladanie projektov, v rámci ktorej bolo schválených 35 projektov s účasťou 20 slovenských projektových partnerov v 15 projektoch. Druhá výzva bola vyhlásená tiež v roku 2016, kde bolo schválených 50 projektov s účasťou 23 slovenských projektových partnerov (jeden vedúci partner) v 16 projektoch. Na prelome rokov 2017 a 2018 bola otvorená tretia výzva na predkladanie projektových návrhov, v rámci ktorej bolo schválených 44 projektov s účasťou 20 slovenských projektových partnerov (dvaja vedúci partneri). Vedúcimi partnermi zo SR sú Ekonomická univerzita v Bratislave a Technická univerzita Košice. Slovenskí projektoví partneri sú zastúpení v projektoch v rámci všetkých prioritných osí.

V rámci *cezhraničnej spolupráce* je SR zapojená do 4 bilaterálnych programov spolupráce s Českou republikou, Rakúskom, Poľskom a Maďarskom a do programu ENI Cezhraničná spolupráca Maďarsko – Slovensko – Rumunsko – Ukrajina. Programy cezhraničnej spolupráce v podmienkach SR dopĺňajú programy EŠIF, keďže intervenujú v rovnakých tematických cieľoch, ale ich pôsobenie sa týka susediacich regiónov a riešia oblasti, ktoré majú cezhraničný presah. V tomto ponímaní fungujú ako doplnkové a súčasne prinášajú synergické efekty; sú to hlavne projekty na podporu a ochranu prírodného a kultúrneho dedičstva, zlepšenie dostupnosti a mobility v pohraničí budovaním/úpravou cyklistických chodníkov, značenie chodníkov, prepájanie vzdelávania s potrebami praxe/regiónu a na cezhraničnú vedecko-výskumnú spoluprácu. Programy Interreg V-A SK-CZ a Interreg V-A SK-AT vykazujú nízku mieru čerpania prostriedkov, čo bolo spôsobené oneskorením začiatku ich implementácie. Programy prispievajú k napĺňaniu Dunajskej stratégie.

V rámci *medziregionálnej spolupráce* je SR zapojená v týchto programoch:

Program spolupráce **Interact III**: Je zameraný na poskytovanie služieb programom Interreg. Riadiaci orgán programu je v SR a je ním **Bratislavský samosprávny kraj**, ktorý zodpovedá za koordináciu prípravy spoločného ročného plánu práce a monitorovanie realizovaných aktivít. Národným kontaktným bodom programu je MH SR.

ESPON 2020: Slovenskí partneri sú zapojení v 3 projektoch: COMPASS – Územná vláda a územnoplánovacie systémy v Európe, MIGRATUP – Územné a mestské potenciály spojené s migračným tokom a HERITAGE – Hmotné kultúrne dedičstvo ako zdroj strategického územného rozvoja. Počas slovenského predsedníctva v Rade EÚ v roku 2016 sa v spolupráci s národným koordinátorom programu MVD SR uskutočnili ESPON Workshop „Polycentrické územné štruktúry a územná súdržnosť“ v Bruseli a ESPON Seminár o budúcnosti európskych miest „Kam smerujú európske mestá? Prehľad pre lepšiu tvorbu politiky“ v Bratislave, ku ktorému bol publikovaný politický súhrn „Polycentrické územné štruktúry a územná spolupráca“.

URBACT III: Kontaktným miestom pre program v SR je MDV SR. Jeho úlohou je propagácia programu a technická podpora mestám, ktoré sú zapojené do sietí z OP URBACT. Má samostatnú stránku <http://urbact.eu/urbact-slovenska-republika> a informuje aj v periodiku Urbanita. V januári 2015 sa uskutočnil Slovenský informačný deň programu URBACT III. Programu bola venovaná časť informačného seminára „Budúcnosť miest v medzinárodných súvislostiach“ v závere slovenského predsedníctva v Rade EÚ v roku 2016. V roku 2017 sa uskutočnil informačný deň programu URBACT III v spolupráci s Úniou miest SR. V spolupráci s MDV SR, MŽP SR a BSK v roku 2018 uskutočnil informačný deň programu URBACT III, ako súčasť konferencie „Udržateľné mestá v kontexte zmeny klímy“. V rámci doteraz vyhlásených výziev, do ktorých sa mohli zapojiť aj

slovenské obce bez ohľadu na počet obyvateľov (primárne mestá), sa do programu zapojilo len mesto Prešov.

Interreg Europe: Národným kontaktným bodom v SR je MH SR. Do projektov v rámci programu sú zapojení aj slovenskí projektoví partneri.

Vzhľadom na stav implementácie CLLD zatiaľ podpora nadnárodnej spolupráce MAS neprebieha.

e) oblasti najviac postihnuté chudobou/najviac ohrozené cieľové skupiny

Opis opatrení prijatých na riešenie konkrétnych potrieb geografických oblastí najviac postihnutých chudobou alebo potrieb cieľových skupín, ktorým najviac hrozí diskriminácia alebo sociálne vylúčenie

S cieľom posilniť rozvoj zaostávajúcich regiónov a znižovať regionálne disparity sa od roku 2016 podporujú **najmenej rozvinuté okresy**. Príspevok štátneho rozpočtu, realizovaný prostredníctvom regionálneho príspevku, predstavoval k 31.12.2018 sumu 22,9 mil. EUR. Príspevok EŠIF realizovaný prostredníctvom viacerých OP, identifikovaný na základe správ o plnení AP NRO postupne zverejňovaných od roku 2017, možno predbežne stanoviť na 257,6 mil. EUR. Jednoznačnú sumu príspevku EŠIF je možné určiť v prípadoch projektov a programov, ktorých realizácia je limitovaná na územie NRO. V rámci sledovaného obdobia boli takto identifikované *NP Cesta na trh práce* a *NP Cesta na trh práce 2* financované z prostriedkov OPLZ v celkovej sume 99 mil. EUR. Finančne prostriedky boli určené na tvorbu pracovných miest a zvyšovanie zamestnanosti v NRO.

Z územného hľadiska sa na **sociálnu integráciu** najviac prostriedkov vyčerpalo v Prešovskom a Košickom samosprávnom kraji, čo reflektuje demografické trendy, štruktúru obyvateľov, prítomnosť MRK ako i trend odchodu mladých ľudí.

Sociálnym vylúčením sú ohrozené najmä osoby odkázané na sociálne služby alebo náhradnú starostlivosť, predovšetkým osoby so zdravotným postihnutím, deti a seniori, a osoby s kombináciou viacerých znevýhodnení vrátane príslušnosti k MRK. **Deinštitucionalizácia** (DI) poskytovania sociálnych služieb a náhradnej starostlivosti a prechod na komunitnú formu sa podporuje z EŠIF najmä prostredníctvom OPLZ, PO 4 Sociálne začlenenie a IROP, PO 2 Ľahší prístup k efektívnym a kvalitnejším verejným službám. **Naplnenie jeho ŠC 2.1.1, zameraného na deinštitucionalizáciu sociálnych zariadení však napriek deklarovanej potrebe zostáva problematické** hlavne kvôli problémom s majetkovoprávnym vysporiadaním budov a pozemkov pre budúce DI zariadenia.

Pre dosiahnutie synergie a komplementarity bola zriadená nadrezortná *Pracovná skupina pre koordináciu OPLZ a IROP pre oblasť DI* s účasťou partnerov ako platforma pre vecné, obsahové a časové zosúladovanie prípravy a implementácie oboch OP. **Dosahovanie synergií a komplementarít medzi OP v oblasti DI však zostáva aj naďalej výzvou.**

Zlepšenie životných podmienok a sociálne začleňovanie *osôb so zdravotným postihnutím* sa podporujú aj prostredníctvom iných PO OPLZ, napr. PO 3 Zamestnanosť (miera ich zamestnanosti stúpla z 32,6% v roku 2014 na 38,8% v 2018, takže vďaka príspevku EŠIF bolo zamestnaných až 14% z celkového počtu zamestnaných osôb so zdravotným postihnutím), resp. prostredníctvom iných OP, napr. OPII, PO 7 Informačná spoločnosť, kde je vo výzve na inteligentné riešenia parkovania ŤZP osôb vyčlenených 6,8 mil. EUR.

Oblasti najviac postihnuté chudobou obývajú skupiny najviac ohrozené diskrimináciou, alebo sociálnym vylúčením, najmä **MRK**. Územia s najvyššou koncentráciou sídiel MRK sa prekrývajú s územiami NRO.

Projekty pre MRK financované z EŠIF sú zamerané na znižovanie nerovností a rozdielov medzi sociálne vylúčenými a marginalizovanými skupinami rómskej populácie a majoritou. Uplatnenie integrovaného a komplexného prístupu v lokalitách s prítomnosťou segregovaných MRK má zlepšiť prístup ku kvalitnému inkluzívnemu a desegregovanému vzdelávaniu, znížiť podiel v miere nezamestnanosti, podporiť prístup k fyzickej a sociálnej infraštruktúre, zdravotnej starostlivosti a k zvýšeniu štandardov bývania.

Pre účely sociálnej inklúzie Rómov sa využívajú finančné prostriedky OPLZ prostredníctvom PO 5 Integrácia marginalizovaných rómskych komunít a PO 6 Technická vybavenosť v obciach s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunít, obe s výhradným zameraním na MRK, a PO 4 Sociálne začlenenie, ktorá má, o. i., definovanú cieľovú skupinu marginalizované skupiny, vrátane Rómov.

Opis výsledkov dosiahnutých pri riešení potrieb týchto geografických oblastí alebo cieľových skupín

Riešenie situácie **MRK** je pre SR prioritou a tomu zodpovedali aj investície do infraštruktúry a ľudského kapitálu v kľúčových oblastiach stratégie integrácie Rómov. V prípade viacerých tém, napr. inklúzie ľudí z prostredia MRK, zdroje EŠIF predstavujú zásadný, často jediný zdroj finančných prostriedkov.

Pre realizáciu integrovaných riešení sa uplatnil tzv. take-away prístup, ktorý sa realizuje v prostredí 150 samospráv s prítomnosťou najviac vylúčených komunít identifikovaných na základe zjednodušeného indexu podrozvinutosti s použitím údajov Atlasu rómskych komunít (2013). Zaradené samosprávy získavajú automaticky nárok na realizáciu asistenčných programov na území samosprávy a prístup k finančným zdrojom určeným pre potreby najviac vylúčených lokalít.

Stav v implementácii projektov zameraných na MRK bol pomerne priaznivý. V kľúčovej oblasti **zamestnávania** môžeme konštatovať mierne zvýšenie zamestnanosti Rómov a rovnako je možné sledovať i postupnú zmenu postojov zamestnávateľov voči ich zamestnávaniu. Aj keď sú priaznivé trendy ovplyvnené ekonomickou konjunktúrou a celkovým nedostatkom pracovnej sily, bez systematickej podpory sociálnej integrácie by k zlepšovaniu zrejme nedošlo. V oblasti **infraštruktúry** boli dôležité investície v marginalizovaných osídleniach na zabezpečenie pitnej vody, kanalizácie, výstavbu a rekonštrukciu materských škôlok a komunitných centier, zlepšenie dostupnosti a bývania.

Formou NP sa podporilo vysporiadanie právnych vzťahov k pozemkom pod rómskymi obydliami v osídleniach MRK sumou 2,3 mil. EUR EÚ zdrojov, čo umožní legalizáciu bývania a ďalšie intervencie, ktoré kvôli nevysporiadaniu pozemkov nemohli byť realizované. V oblasti investícií do **Ľudského kapitálu** boli dôležité NP terénnej sociálnej práce podporené celkovou sumou 55,5 mil. EUR, zdravotnej asistencie a programy zamerané na zvyšovanie kvalifikácie a školstvo, pričom ako kľúčové bolo identifikované ranné vzdelávanie detí, podporené OPEZ cez *NP Podpora predprimárneho vzdelávania detí z MRK I* sumou 19,9 mil. EUR. Z OPEZ je financovaný aj NP podporujúci komplexné monitorovanie a hodnotenie inkluzívnych politík, vyhodnocovanie ich dopadu na rómsku populáciu, najmä MRK, a aktualizáciu Atlasu rómskych komunít, čo umožní zlepšiť zacielenie vykonávaných opatrení.

Na základe demografického vývoja vzrastie už v blízkej budúcnosti **požiadavka na priestorové zabezpečenie školského vzdelávania detí v sídlach s prítomnosťou MRK** a výzvou je **udržateľnosť pomocných profesií** na pomoc sociálne vylúčeným, resp. osobám ohrozeným sociálnym vylúčením, v súčasnosti financovaných z EŠIF.

Výzvou naďalej zostáva **nevyužitý potenciál sociálnej ekonomiky** a využitie **sociálneho aspektu vo verejnom obstarávaní**, ako aj **dostupnosť komunitných sociálnych služieb a bývania** pre najzraniteľnejšie skupiny a **financovanie dlhodobej starostlivosti**.

f) oblasti so znevýhodnenými prírodnými alebo demografickými podmienkami

Nerelevantné.

Kap. 6 – Podľa potreby opatrenia prijaté na posilnenie kapacity orgánov a prijímateľov členského štátu na správu a využívanie EŠIF (článok 52 ods. 2 písm. f) nariadenia (EÚ) č. 1303/2013)

Opatrenia prijaté na posilnenie administratívnych kapacít orgánov

Dňa 13.12.2016 bol vedúcim Úradu vlády SR (ÚV SR) schválený prvý systémový dokument vzdelávania administratívnych kapacít európskych štrukturálnych fondov (AK EŠIF) pre programové obdobie 2014–2020, a to „Centrálny plán vzdelávania AK EŠIF pre programové obdobie 2014–2020“, ktorý predstavoval prvé základy pre tvorbu samostatnej ucelenej „Stratégie posilnenia a riadenia AK pre programové obdobie 2014–2020“, ktorú sa SR v Partnerskej dohode zaviazala prijať ako jeden z kľúčových dokumentov pre systémové zvyšovanie výkonnosti a kvality AK. Dňa 05.03.2018 bol vedúcim ÚV SR schválený aktualizovaný dokument Centrálneho plánu vzdelávania (CPV).

Realizáciu z neho vyplývajúcich vzdelávacích aktivít určených pre subjekty zapojené do procesu riadenia, implementácie, kontroly a auditu EŠIF riadi a koordinuje odbor AK EŠIF na ÚV SR. V roku 2016 ÚV SR prostredníctvom odboru AK EŠIF prevzal gestiou vydávania a aktualizácie Metodických pokynov ÚV SR (MP) súvisiacich s riadením, monitorovaním a vzdelávaním AK EŠIF.

Odbor AK EŠIF od roku 2017 začal využívať elektronický portál CPV (<https://cpv.vlada.gov.sk/>), ktorý umožňuje elektronickú komunikáciu pri organizácii vzdelávacích modulov pre cieľovú skupinu. Vzhľadom na veľký počet účastníkov vzdelávania a potrebu účinnej podpory pre prípravu, realizáciu, monitorovanie a hodnotenie CPV bola vytvorená IT platforma – IS CPV. IS CPV zároveň poskytuje prehľadnú databázu AK EŠIF, čím zefektívnil prácu s údajmi o AK.

Pre posilnenie AK orgánov v budúcnosti je potrebné prijať nasledovné opatrenia:

- Analyzovať potrebu a výšku disponibilných zdrojov na financovanie osobných výdavkov AK EŠIF do konca PO 2014–2020 v rámci prípravy materiálu na základe úlohy B.3. uznesenia vlády SR č. 181/2017 a predložiť na zasadnutie vlády SR informatívny materiál k posúdeniu stavu AK EŠIF do termínu 31.12.2019. V rámci prípravy materiálu sa získajú podklady o stave AK EŠIF od jednotlivých subjektov zapojených do implementácie, riadenia, kontroly a auditu EŠIF.
- Nastaviť procesy riadenia, vzdelávania a financovania AK EŠIF pre nové programové obdobie 2020+ pri zohľadnení legislatívnych návrhov nariadení EK, ktorých výstupom bude „Road map budovania AK 2020+“.
- Iniciovat' proces hodnotenia plnenia cieľov a výsledkov vzdelávania – rozpracovať metodiku hodnotenia plnenia cieľov vzdelávania (overenie vedomostí a zručností účastníkov) a výsledkov, efektov vzdelávania (CPV).
- Vypracovať nový metodický pokyn ÚV SR pre proces hodnotenia získaných vedomostí a zručností účastníkov prezenčného a dištančného vzdelávania v zmysle CPV, spustenie hodnotiaceho procesu vzdelávania do prevádzky.

- Realizovať ucelené hodnotenie CPV v PO 2014–2020, pozostávajúce z:
 - o analýzy a zhodnotenia spokojnosti účastníkov so vzdelávaním,
 - o vyhodnotenia úrovne získaných vedomostí a zručností v rámci CPV,
 - o posúdenia úrovne aplikácie získaných vedomostí a zručností v praxi pri implementácii, kontrole a audite EŠIF,
 - o identifikácie prínosov vzdelávania AK EŠIF pre subjekty zapojené do implementácie EŠIF v 2014–2020.

Odbor AK EŠIF ako gestor vzdelávania začal budovať *systemový rámec pre podporu AK* orgánov zapojených do procesu implementácie EŠIF, ako jeden z prvých a základných pilierov „*Stratégie posilnenia a riadenia administratívnych kapacít pre programové obdobie 2014–2020*“. Začala prebiehať príprava a schválenie komplexného vzdelávacieho systému AK EŠIF pre programové obdobie 2014–2020 a zabezpečenie realizácie z neho vyplývajúcich vzdelávacích aktivít pre subjekty zapojené do procesu riadenia, implementácie, kontroly a auditu EŠIF.

Pre zabezpečenie relevantnosti obsahu vzdelávania bol vytvorený *tzv. kompetenčný model pre štandardizované pozície* zapojené do riadenia, implementácie a kontroly a auditu EŠIF, ktorý identifikoval potrebné a jednoznačné kompetencie pre tieto AK. CPV bol následne v 2. polovici roka 2016 rozšírený o vzdelávanie pre neštandardizované pozície (ostatné subjekty) AK EŠIF.

Ďalším dôležitým pilierom stratégie posilnenia a riadenia AK sa od roku 2018 stalo hodnotenie vzdelávania a nadobudnutých vedomostí a zručností.

Číselne vyjadrenie a popis stavu AK EŠIF k 31.12.2018

Vláda SR schválila uzneseniami č. 519/2014 a č. 153/2015 navýšenie počtu AK do 31.12.2016 na 3 714. V roku 2016 boli prehodnotené počty AK, potrebných na zabezpečenie riadenia, implementácie, kontroly a auditu EŠIF do konca programového obdobia 2014–2020.

Uznesením vlády SR č. 181/2017 z 11. apríla 2017 k Analýze stavu a určaniu počtu AK EŠIF v programovom období 2014–2020, boli zrušené všetky predchádzajúce uznesenia vlády SR, týkajúce sa počtov AK EŠIF a stanovili sa zoptimalizované počty AK pre subjekty štátnej správy na maximálny počet 3 198 miest AK a pre subjekty územnej samosprávy 101 AK, celkovo 3 299 miest AK EŠIF.

Popis zmien zákona o štátnej službe

Zákonom č. 55/2017 Z. z. o štátnej službe a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (platný od 10.03.2017, účinný od 01.06.2017) bola zriadená Rada pre štátnu službu ako nezávislý koordinačný a monitorovací orgán. Zákon posilňuje princípy politickej neutrality, zákonnosti, transparentného zamestnávania, efektívneho riadenia štátnych zamestnancov, nestrannosti, profesionality, transparentného a rovnakého odmeňovania, stability a rovnakého zaobchádzania. Cieľom novej právnej úpravy bolo zabezpečiť vyššiu transparentnosť výberových konaní pri obsadzovaní štátnozamestnaneckých miest. Za týmto účelom bol

štandardizovaný proces výberového konania pre uchádzačov o štátnozamestnanecké miesto, definovali sa možnosti prístupu k informáciám o vyhlásenom výberovom konaní cez ústredný portál verejnej správy, upravilo sa zriaďovanie výberovej komisie a tiež menovanie jej členov. Zákon zároveň zaviedol „inštitút mentora“.

Zákon č. 55/2017 Z. z. o štátnej službe bol zároveň viackrát novelizovaný, a to nasledovnými zákonmi: zákonom č. 334/2017 Z. z., zákonom č. 63/2018 Z. z., zákonom č. 112/2018 Z. z., zákonom č. 318/2018 Z. z. a zákonom č. 347/2018 Z. z..

Popis dostupnosti informácií, poradenstva a vzdelávanie (Centrálny plán vzdelávania, IT platforma) a aktualizácia v rokoch 2014–2018

Odbor AK EŠIF každoročne zrealizoval 26 typov školení v skupinách pre 20 až 40 účastníkov. K 31.12.2018 bolo celkovo zrealizovaných 12 735 osoboškolení AK.

V roku 2017 bol spustený do užívania informačný portál (IS), ktorý slúži jednotlivým AK EŠIF na informovanie sa ohľadne prebiehajúcich vzdelávacích aktivít organizovaných odborom AK EŠIF a taktiež je nástrojom pre efektívnu administráciu vzdelávacích aktivít, dát týkajúcich sa AK EŠIF, lektorov, nákladov na vzdelávacie aktivity, plánovaného testovania vyškolených účastníkov, dotazníkov a reportov k MP č. 21. Umožňuje elektronickú komunikáciu a dôležitú podporu pri organizácii vzdelávacích modulov pre cieľovú skupinu.

AK má možnosť prihlásenia sa do svojho konta, kde vidí svoju účasť na školeniach, plánované vzdelávacie aktivity, má jednoduchý prístup k platforme Learning Management System - software pre prevádzku a riadenie e-learningu, kde sú spustené od roku 2018 dva typy dištančných kurzov.

Verejné obstarávanie

K opatreniam v oblasti verejného obstarávania (VO), ktoré napomáhali a podporovali transparentnosť patrili:

- povinná prvá ex ante kontrola pre nadlimitné zákazky, čo znamená, že každá nadlimitná zákazka bude predmetom kontroly ešte pred vyhlásením VO.
- osobitné pravidlá pre zadávanie zákaziek s nízkymi hodnotami, ktoré boli k 31.12.2018 rozdeľované na zákazky nad 15 000 EUR a zákazky do 15 000 EUR (od 30.04.2019 platí rozdelenie na zákazky nad 30 000 EUR a zákazky do 30 000 EUR), pričom zákazky nad 15 000 EUR sú povinne zverejňované na webovom sídle prijímateľa a informácia o zverejnení je zároveň zverejnená na osobitnom webovom sídle www.partnerskadohoda.gov.sk.
- pri zákazkách s nízkou hodnotou do 15 000 EUR bolo zavedené pravidlo, podľa ktorého je možné určiť úspešného uchádzača a predpokladanú hodnotu zákazky jedným úkonom.

- osobitné pravidlá boli upravené aj pre zákazky, na ktoré sa nevzťahuje pôsobnosť zákona o VO.
- skrátenie dĺžky procesu VO spojené s redukciou počtu povinných kontrol.
- zaviedlo sa pravidlo, podľa ktorého postačuje, ak sú dodatky (zmeny zmluvy k VO) kontrolované až po podpise dodatku, kontrola návrhov dodatkov pred ich podpisom je fakultatívna.
- významným nástrojom na posilnenie elektronizácie bolo zavedenie pravidla, podľa ktorého sa dokumentácia k VO zasiela na RO za účelom kontroly výlučne prostredníctvom ITMS2014+ a RO nie sú oprávnené požadovať povinné predloženie dokumentácie aj listinne.
- bolo zavedené pravidlo, podľa ktorého, ak RO nedodrží lehotu výkon kontroly z dôvodov na jeho strane, bude povinný oznámiť dôvod nedodržania lehoty a nový termín ukončenia kontroly.
- boli vydané metodické pokyny k spolupráci s Protimonopolným úradom SR, ku kontrole zákaziek zadávaných na základe rámcovej dohody a prostredníctvom dynamického nákupného systému,
- prebiehali pracovné stretnutia *Koordinačného výboru pre spoluprácu pri kontrole VO*, ktorý je odborným fórom na výmenu skúseností z aplikačnej praxe a združuje všetkých dôležitých „hráčov“ na národnej úrovni.

Opatrenia prispievajúce k zvýšeniu transparentnosti implementácie EŠIF

V oblasti hodnotenia boli prijaté nasledovné opatrenia:

- zverejnenie mien hodnotiteľov projektov predložených na webovej stránke
- publikovanie výstupov z každého hodnotenia na webovej stránke
- elektronické zadanie projektu na vyhodnotenie prostredníctvom ITMS
- záväzné hodnotenie projektov s hodnotou nad 10 mil. EUR na oblasti výskumu a vývoja vykonávané min. troma odbornými hodnotiteľmi

K ďalším prijatým opatreniam patrili:

- záväzné zverejnenie každej zmluvy uzatvorenej medzi RO a príjemcom, inak je neplatná
- záväzné zverejňovanie vlastníckych štruktúr príjemcov a dodávateľov
- spolupráca s mimovládnyimi organizáciami pri príprave strategických a metodických dokumentov na vnútroštátnej úrovni

Protikorupčné opatrenia

Koncepnú, metodicko-právnu a riadiacu činnosť v oblasti prevencie korupcie zabezpečoval ÚV SR prostredníctvom odboru prevencie korupcie (OPK), ktorý vznikol 01.06.2017 a spadá do priamej riadiacej pôsobnosti predsedu vlády SR.

OPK je hlavným koordináčnym útvarom protikorupčnej prevencie vo vzťahu k verejnej správe na horizontálnej i vertikálnej úrovni. V rámci svojej činnosti prijíma, monitoruje a analyzuje podania, ktoré indikujú korupčné správanie.

V medzinárodnej oblasti v roku 2017 OPK spolupracoval s OECD pri zabezpečení „*Auditu protikorupčných právnych predpisov a mapovaní rizík v týchto právnych predpisoch vzhľadom na integritu*“.

Informácie súvisiace s prevenciou korupcie sú uvedené na webovom sídle <https://www.bojprotikorupcii.gov.sk/>

Dňa 12.12.2018 bola vládou SR schválená *Protikorupčná politika SR na roky 2019–2023*, ktorá komplexne upravuje protikorupčnú politiku SR na ďalšie obdobie a zdokonaľuje systém protikorupčnej prevencie.

V sledovanom období prebiehala realizácia návrhu zákona o ochrane oznamovateľov protispoločenskej činnosti.

Cieľom súčasnej spolupráce s OECD je nadviazať na existujúce aktivity v oblasti boja proti korupcii a podvodom a pripraviť stratégiu spoločne s praktickými opatreniami, ktoré pomôžu vytvoriť protikorupčné prostredie v SR a zlepšiť postavenie SR v rámci medzinárodných rebríčkov merania korupcie. Hlavným výstupom je vypracovanie návrhu stratégie spolu s akčným plánom konkrétnych oparení. OECD realizuje spolu 6 misií smerujúcich od analytickej činnosti cez prípravu metodiky až po konečné vypracovanie návrhu stratégie. Jednotlivé misie pozostávajú z týchto kľúčových aktivít - prieskum aktuálneho stavu problematiky boja s korupciou na Slovensku, t. j. analýza strategických, legislatívnych aspektov a komunikačných prístupov k boju proti korupcii prostredníctvom seminárov aj za účasti popredných medzinárodných odborníkov, štruktúrovaných rozhovorov a dotazníkov so zainteresovanými stranami; návrh metodiky a nástrojov na zlepšenie aktuálnej situácie a vypracovanie návrhu stratégie. Stratégia by mala byť využitá na zlepšenie procesov riadenia rizík spojených s podvodmi ešte v tomto programovom období ako aj pri nastavovaní programového obdobia po roku 2020.

Opatrenia prijaté na posilnenie AK žiadateľov a prijímateľov

Okrem RO, kontinuálne pokračoval v posilňovaní AK žiadateľov a prijímateľov aj CKO prostredníctvom integrovanej siete informačno-poradenských centier (IS IPC). IPC poskytovali pomoc a konzultácie všetkým žiadateľom o finančné prostriedky a prijímateľom finančných prostriedkov z fondov EÚ, ktorí o to prejavili záujem.

V roku 2018 bol ukončený pilotný projekt IS IPC na Slovensku, v rámci ktorého bola vyhodnotená činnosť IS IPC na základe prieskumu klientov IPC a spolupracujúcich orgánov ako vysoko pozitívna. Výsledky prieskumu klientov ukázali, že „veľmi spokojných“, resp. „spokojných“ s prácou IPC a poskytnutým poradenstvom alebo informáciou bolo viac ako 70 % respondentov. Nespokojných alebo veľmi nespokojných bolo iba 4 % respondentov.

IPC k 31.12.2018 poskytli klientom 3 673 konzultácií, v databázach IPC bolo registrovaných 3 602 záujemcov o informácie, bolo zorganizovaných 228 vzdelávacích seminárov pre 10 217 účastníkov, bolo zaslaných 1531 hromadných informačných emailov a klienti IPC predložili 2099 ŽoNFP, pričom miera úspešnosti predstavovala dve tretiny.

Vzájomná spolupráca medzi IPC a RO/SO prebiehala prostredníctvom zasielania informácií k riadiacej dokumentácii, konzultácií (telefonickou, e-mailovou formou, prípadne osobne), účasťou zamestnancov IPC na informačných seminároch k výzvam organizovaných RO/SO a spoločnou organizáciou vzdelávacích podujatí pre potenciálnych žiadateľov alebo prijímateľov NFP v jednotlivých krajoch.

V januári 2018 bol spustený nový web IPC - www.euroinfo.sk, na ktorom sú okrem všetkých relevantných informácií a dokumentov súvisiacich s činnosťou IPC zverejňované aj informácie o budúcich informačných seminároch a školeniach pre žiadateľov/prijímateľov, na ktorých sa IPC podieľajú.

Kap. 7 – Prijaté opatrenia a dosiahnutý pokrok v oblasti zníženia administratívnej záťaže pre prijímateľov (článok 52 ods. 2 písm. g) nariadenia (EÚ) č. 1303/2013)

Jedným z výrazných faktorov vplyvajúcich na znižovanie záujmu o Európske štrukturálne a investičné fondy (EŠIF) zo strany rôznych typov žiadateľov je dlhodobo vysoká miera administratívnej záťaže (AZ). S cieľom znižovania AZ žiadateľov bol vládou SR dňa 27.09.2017 prijatý *Akčný plán na posilnenie transparentnosti a zjednodušenia implementácie EŠIF (Akčný plán)*.

Materiál vypracovaný sekciou Centrálny koordinačný orgán Úradu podpredsedu vlády pre investície a informatizáciu (CKO ÚPVII) bol predložený ako iniciatívny materiál podpredsedom vlády SR pre investície a informatizáciu. CKO sa dlhodobo venuje analýzam a prijímaniu opatrení, ktorých cieľom je zvýšiť transparentnosť procesu implementácie, zjednodušiť a urýchliť implementáciu EŠIF. Materiál definoval súbor 37 opatrení, ktoré majú prispieť k zvýšeniu transparentnosti a zjednodušeniu administrácie prípravy a realizácie projektov. Jednotlivé opatrenia boli postupne, v závislosti od typu, zavádzané a realizované v rokoch 2017 a 2018.

Okrem toho boli realizované aj iné opatrenia a aktivity s presahom do oblasti znižovania AZ žiadateľov, ako sú realizácia podujatí typu Hackathon s cieľom zapojenia verejnosti do navrhovania opatrení aj v oblasti znižovania AZ. Taktiež bol podporený vznik partnerstiev s neziskovým sektorom, v rámci ktorého boli vytvorené možnosti pre spoluprácu aj v oblasti znižovania AZ.

Jednotlivé opatrenia predstavovali prístupy rôznej komplexity, pričom niektoré vyžadovali zapojenie rôznych typov aktérov, ako tomu bolo napr. v prípade vzniku a rozvoja Informačno-poradenských centier (IPC).

Prijatý *Akčný plán* bol implementovaný na úrovni všetkých operačných programov všetkými RO a ich sprostredkovateľskými orgánmi (SO).

ÚPVII SR okrem metodologickej podpory implementácie jednotlivých opatrení na úrovni všetkých OP realizoval sériu kontrol zameraných na plnenie prijatého Akčného plánu. Kontroly boli realizované podpredsedom vlády SR pre investície a informatizáciu priamo na RO za účasti ministrov. Prvá takáto kontrola bola realizovaná na Ministerstve hospodárstva Slovenskej republiky (MH SR). Následné kontroly sa uskutočnili na Ministerstve dopravy a výstavby Slovenskej republiky, Ministerstve životného prostredia Slovenskej republiky, Ministerstve pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky a Ministerstve kultúry SR. Cieľom kontrol bolo monitorovať progres realizácie opatrení na úrovni RO a SO.

Popis a zhodnotenie opatrení

Rozvoj služieb poskytovaných Informačno-poradenskými centrami

S cieľom podporiť zapájanie rôznych žiadateľov bola CKO vytvorená integrovaná sieť IPC v regiónoch, ktorých úlohou je aktívna podpora žiadateľov pri príprave a implementácii projektov. IPC vznikli vo všetkých krajoch okrem Bratislavského samosprávneho kraja, pričom územne pokrývajú teritória jednotlivých samosprávnych krajov. Gestorom a koordinátorom siete IPC je CKO.

Cieľmi IPC je zabezpečenie lepšej dostupnosti informácií pre širokú verejnosť, vytvorenie informačných centier, ktoré budú poskytovať komplexné informácie o EŠIF. V rámci projektu sa taktiež vytvoril informačný priestor na webovom sídle. IPC pomáhajú žiadateľom/prijímateľom vyplňať formuláre v ITMS2014+ priamo v priestoroch IPC. Experti IPC boli primerane vyškolení tak, aby boli schopní poskytovať zodpovedajúce služby v požadovanej kvalite.

Elektronické podávanie žiadostí o NFP

Bola vytvorená možnosť plnej elektronickej komunikácie v procese podávania žiadostí o NFP. Opatrenie je v súlade so zákonom o e-Governmente, pričom však nebola dotknutá možnosť predkladania žiadosti v listinnej podobe. Žiadateľ odosiela žiadosť v rámci ITMS2014+ a následne má možnosť uplatnenia výberu odoslania žiadosti elektronicke prostredníctvom elektronickej schránky, alebo v listinnej podobe (bez potreby tlače všetkých príloh).

Minimalizácia predkladania povinných príloh

Zásadným spôsobom boli znížené požiadavky na predkladanie príloh, ktorými už štát disponuje alebo ide o informácie/dokumenty, ktoré nie sú pre proces konania o žiadosti priamo potrebné. Opatrenie obmedzilo vyžadovanie príloh, ktoré je možné získať z verejných registrov, ako sú napr. potvrdenia Sociálnej poisťovne, Daňového úradu, Obchodného registra, zdravotných poisťovní, Inšpektorátu práce, atď. Všetky prílohy sú ukladané v elektronickej podobe do systému ITMS2014+ a bola zrušená povinnosť predkladať neprepisovateľné CD, ale aj listinných originálov. Tento spôsob ako prvé uplatnilo MH SR.

Zjednodušenie elektronickej komunikácie so žiadateľmi

Žiadateľom bolo umožnené komunikovať výlučne elektronicke. To znamená, že od 15.01.2018 je možné elektronicke podpisovať formuláre generované ITMS2014+ a elektronicke ich predkladať na príslušné subjekty implementácie fondov bez nutnosti opustenia systému ITMS2014+. Spätná komunikácia taktiež prebieha prostredníctvom elektronickej schránky. Od 24.05.2018 je možné elektronicke predkladať prostredníctvom ITMS2014+ žiadosť o aktiváciu konta, hlásenie o začatí alebo konci realizácie aktivity, monitorovaciu správu projektu a evidenciu VO. Zároveň je umožnené viacnásobné podpisovanie týchto dokumentov v ITMS2014+. Zjednodušenia boli nastavené aj pre procesy, ktoré nie sú realizované v režime výkonu verejnej moci (žiadosť o platbu, Monitorovacie správy). Ku koncu roka 2018 sa existujúca funkcionálna „všeobecné podanie“ zmenila na funkcionálnu „všeobecná komunikácia“ s cieľom umožniť a uľahčiť elektronicke oficiálnu komunikáciu všeobecného charakteru medzi prijímateľmi a RO/SO priamo prostredníctvom ITMS2014+.

Dvojkolový proces

Opatrenie umožnilo vybraným skupinám žiadateľov rozložiť predkladanie dokumentácie do dvoch kôl. V prvom kole sa predkladali len projektové zámery. Následne po hodnotení bola dopĺňaná dokumentácia v prípade vybraných projektových zámerov.

Zjednodušené vykazovanie výdavkov

Bola vytvorená možnosť využívania zjednodušeného vykazovania oprávnených výdavkov, ktoré sa stanovujú určenými metódami. Jedná sa o tri základné formy, ktoré môžu využívať RO, a to štandardné stupnice jednotkových výdavkov, paušálne sumy nepresahujúce 100 000 EUR vo forme verejného príspevku a paušálne financovanie stanovené uplatnením percentuálneho podielu na jednu alebo viaceré určené kategórie výdavkov.

Zjednodušenie postupov pri zákazkách s nižším finančným objemom

Verejné obstarávanie je jednou z hlavných administratívnych bariér efektívnej implementácie projektov. Preto bol prijatý zákon č. 93/2017 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 292/2014 Z. z. o príspevku poskytovanom z EŠIF a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Tento zákon zároveň novelizoval aj zákon o VO a s účinnosťou od 01.06.2017 upravil finančné limity pre zákazky s nízkou hodnotou a podlimitné zákazky.

Opatrenia zavedené riadiacimi orgánmi a certifikačným orgánom

RO samostatne zaviedli opatrenia s cieľom zníženia AZ napr. v rámci OP Kvalita životného prostredia ŽP, OP Výskum a vývoj, OP Efektívna verejná správa, alebo OPEZ. Napr. MH SR vytvorilo test úplnosti, ktorý umožňuje žiadateľom kontrolu žiadosti o nenávratný finančný príspevok (ŽoNFP). V rámci rôznych OP bol zavedený systém zjednodušeného vykazovania výdavkov. Zásadné zjednodušenia zaviedol aj CO, ako napr. zrušenie oznámenia o vysporiadaní finančných vzťahov, zavedenie jednotného dokladu vytvárajúceho pohľadávku. Taktiež došlo k zjednodušeniu výpočtu zálohovej platby pre prijímateľa ako aj spôsobu zúčtovávania. Zároveň sa umožnilo poskytovanie predfinancovania a zálohových platieb do 100 % oprávnených výdavkov na projekt, a teda došlo k zrušeniu povinnej refundácie záverečných 5 % výdavkov na projekt.

Uplatnenie ex-ante finančných opráv pred podpisom zmluvy s úspešným uchádzačom

V oblasti zníženia AZ spojených s VO bola zavedená možnosť uplatňovania finančných opráv na chybné VO v štádiu kontroly (pred podpisom zmluvy medzi prijímateľom a úspešným uchádzačom - druhá ex-ante kontrola). Prijímateľ sa môže rozhodnúť, či VO bude financovať so stanovenou finančnou opravou alebo ho zopakuje.

Zvýšenie využívania zjednodušeného vykazovania výdavkov zo strany RO

S cieľom zvýšiť využívanie zjednodušeného vykazovania výdavkov CKO bola zorganizovaná konferencia a workshop k zjednodušenému vykazovaniu výdavkov, ktoré sa uskutočnili 26.10.2017 v hoteli Bôrik.

Analýza úpravy obchodných podmienok elektronického trhoviska

Podlimitné zákazky realizované cez elektronické trhovisko nadobúdali účinnosť po schválení zo strany RO. Od 01.03.2018 sú účinné nové Obchodné podmienky elektronického trhoviska (OPET), na základe ktorých eurofondové zákazky VO sú účinné deň nasledujúci po dni zverejnenia v CRZ. To znamená, že účinnosť eurofondových zákaziek s využitím elektronického trhoviska už nie je viazaná na kladný výsledok kontroly na príslušnom RO.

Analýza zjednodušení v oblasti kontroly VO

Bola analyzovaná možnosť zrušenia niektorých typov povinnej kontroly VO (napr. druhá ex-ante kontrola), ktoré vplývajú na predlžovanie administratívnych procesov. Analýza sa uskutočnila na expertnom pracovnom stretnutí 26.02.2018. Výsledky analýzy budú využité k ďalšej činnosti a zjednodušeniam. Taktiež bolo určené, že RO si nemôžu nastaviť prísnejšie pravidlá pre jednotlivé typy kontrol prísnejšie, ako je určené v Systéme riadenia EŠIF alebo metodických pokynov CKO k VO.

Zlepšenie prehľadnosti riadiacej dokumentácie a obmedzenie počtu aktualizácií

Časté zmeny riadiacej dokumentácie vplyva na využívanie EŠIF. Opatrenie má zabrániť častým zmenám v dokumentácii. Snahou bude uskutočňovať aktualizácie Systému riadenia EŠIF a metodických pokynov 2x ročne.

eLearningové kurzy ITMS2014+

Pre lepšiu informovanosť používateľov pri ich práci s ITMS2014+, boli pre najčastejšie používané moduly ITMS2014+ na verejnej aj neverejnej časti ITMS2014+ vypracované eLearningové videá. Videá boli sprístupnené používateľom v príslušnej časti ITMS2014+. Videá sú priebežne aktualizované podľa potreby.

Zjednodušený podpis zmlúv v prostredí ITMS2014+

S cieľom skrátenia procesu od vydania rozhodnutia po začatie implementácie projektov boli rozšírené technické funkcionality ITMS2014+, kde bola doplnená možnosť podpisu rôznych typov zmlúv prostredníctvom elektronického podpisu. Táto funkcionality podporuje výmenu elektronických dokumentov s možnosťou autorizácie kvalifikovaným elektronickým podpisom medzi žiadateľom/prijímateľom na jednej strane a poskytovateľom na strane druhej. Táto funkcionality je generická a podporuje všetky procesy uvedené v akčnom pláne.

Elektronizácia administrácie procesu kontroly

Bolo umožnené kompletne elektronické predkladanie dokumentov súvisiacich s výkonom kontroly (overovanie výdavkov/údajov predložených prijímateľmi, dodržiavanie hospodárnosti, efektívnosti, atď.). V rámci ITMS2014+ bola rozšírená funkcionálna možnosť evidencie dokumentácie v rámci spisu. Ďalej došlo k úpravám v rámci modulu kontroly, ako aj v rámci všeobecnej komunikácie, ktorá je pripravená na výmenu informácií a dokumentov relevantných pre proces kontroly. To znamená, že prijímateľ je oprávnený napr. na zaslanie námietok, odpočtu splnení opatrení priamo cez ITMS2014+.

Partnerstvo s neziskovým sektorom

Bol spustený projekt spolupráce s mimovládnyimi organizáciami s cieľom vytvoriť priestor pre otvorenejší a zrozumiteľný systém riadenia fondov EÚ v spolupráci s neziskovým sektorom, a tým posilniť partnerstvo štátu a občianskej spoločnosti. ÚPVII ako prvý štátny orgán v SR pristúpil k aktívnej spolupráci a podpore (aj finančnej) zástupcov zapojených neziskových organizácií, s ktorými aktívne spolupracoval na nových opatreniach na zlepšenie eurofondových pravidiel aj v oblasti znižovania AZ.

Hackathon

Cieľom aktivity, ktorá predstavuje modernú formu partnerstva so širokou verejnosťou, bolo zapojenie širokej verejnosti do nastavenia pravidiel implementácie EŠIF. Opatrenie vytvorilo možnosti zberu podnetov od širokej plejády skupín spoločnosti v tejto oblasti. Aktivita umožňovala zber podnetov aj v oblasti zjednodušenia a zefektívnenia celého procesu. Opatrenie tak prispelo k vyššej miere participácie rôznych skupín pri nastavovaní rámcových podmienok EŠIF.

Dotazníkový prieskum

Cieľom opatrenia bolo získať prostredníctvom anonymného dotazníkového prieskumu zhodnotenie AZ. Dotazníkový prieskum bol cielený na žiadateľov a prijímateľov EŠIF. Jeho cieľom bolo identifikovať potenciál znižovania AZ. Opatrenie nadväzovalo na podobný prieskum realizovaný na prelome rokov 2013–2014, ktorého podstatné výsledky boli zapracované do Systému riadenia EŠIF. Opatrenie bolo realizované po schválení Akčného plánu s cieľom identifikácie priestoru na ďalšie zjednodušovanie procesov. K 31.12.2018 bolo realizovaných niekoľko rôznych typov dotazníkových prieskumov.

Okrúhle stoly

Bola realizovaná séria okrúhlych stolov so zástupcami vyšších územných celkov (VÚC). Cieľom stretnutí/okrúhlych stolov organizovaných CKO bolo identifikovať, prediskutovať a analyzovať možnosti realizácie rôznych opatrení z pohľadu žiadateľov z prostredia VÚC. Stretnutia boli realizované v niekoľkých samosprávnych krajoch.

Kap. 8 – Úloha partnerov uvedených v článku 5 nariadenia (EÚ) č. 1303/2013 pri vykonávaní partnerskej dohody (článok 52 ods. 2 písm. h) nariadenia (EÚ) č. 1303/2013)

a) opis a posúdenie úlohy vybraných partnerov pri príprave správy o pokroku vzhľadom na partnerskú dohodu (PD SR)

Článok 5 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady EÚ č. 1303/2013 5 (*Partnerstvo a viacúrovňové riadenie*) požaduje aktívnu účasť príslušných subjektov na príprave, realizácii a monitorovaní výsledkov projektov, ktoré sú súčasťou politiky súdržnosti a regionálnej politiky a ktoré sú spolufinancované z prostriedkov európskych štrukturálnych a investičných fondov (EŠIF) v programovom období 2014–2020. Pri vykonávaní PD SR je preto nevyhnutná úzka spolupráca medzi príslušnými subjektmi na európskej, národnej, regionálnej a miestnej úrovni. Partnerstvo má dve dimenzie: horizontálnu a vertikálnu. Horizontálna dimenzia partnerstva predstavuje spoluprácu všetkých zainteresovaných subjektov v regióne, t.j. aktérov z verejného, súkromného a tretieho sektora. Vertikálna dimenzia partnerstva spočíva v požiadavke, aby sa do prípravy, realizácie a hodnotenia operačných programov (OP) zapojili všetky dotknuté štruktúry predmetnej hierarchie (Európska komisia, vlády členských štátov, ministerstvá, regionálni a miestni partneri). Partnerstvo spolu s viacúrovňovým riadením a syngiami patrí k trom hlavným princípom medzirezortného riadenia EŠIF. V rámci riadenia a využívania EŠIF sa partneri zapájajú do nasledovných činností: príprava PD SR, resp. OP, plnenie úloh monitorovacích výborov (MV), realizácia OP (najmä tvorba výziev a vyzvaní, príprava a schvaľovanie zámerov národných projektov), uplatňovanie horizontálnych princípov, príprava správy o pokroku, informovanie o EŠIF a hodnotenie intervencií financovaných z EŠIF. Princíp partnerstva sa uplatňuje prostredníctvom zriadených formálnych (monitorovacie výbory, pracovné skupiny, komisie) a neformálnych skupín (bez štatútu, resp. rokovacieho poriadku, poradné orgány formálnych skupín).

Princíp partnerstva na úrovni PD SR sa začal uplatňovať už pri jej príprave na roky 2014–2020. Do prípravy PD SR sa zapojili riadiace orgány (RO) zodpovedné za prípravu budúcich OP, ďalšie ústredné orgány štátnej správy, ako aj partneri z ústredných orgánov štátnej správy, regionálnej a miestnej samosprávy, akademickej sféry, záujmových združení, reprezentatívnych profesijných združení, mimovládnych organizácií (zastrešujúcich rodovú rovnosť, nediskrimináciu, udržateľný rozvoj a životné prostredie), organizácií v oblasti rozvoja vidieka a rybného hospodárstva a Európskych zoskupení územnej spolupráce.

Do procesu prípravy PD boli začlenení relevantní partneri prostredníctvom nasledovných pracovných skupín:

- „Rada vlády SR pre Partnerskú dohodu na roky 2014–2020“ ako koordinačný, poradný a iniciatívny orgán vlády SR v otázkach prípravy PD SR;
- pracovná skupina „Partnerstvo pre politiku súdržnosti“ ako platforma na výmenu skúseností z praxe a názorov odborníkov v oblasti politiky súdržnosti EÚ;

- „Pracovná skupina na vytvorenie Územnej dohody medzi vládou SR, regionálnou samosprávou a miestnou samosprávou na roky 2014–2020“.

V súčasnom období v tomto procese ako platforma na výmenu skúseností z praxe a názorov odborníkov v oblasti politiky súdržnosti EÚ pôsobí pracovná skupina „Partnerstvo pre politiku súdržnosti 2020+“. Jej hlavnou úlohou je využiť tieto skúsenosti pri príprave návrhov hlavných strategických, koncepčných a analytických materiálov pre politiku súdržnosti EÚ po roku 2020, ktoré sa budú prijímať na úrovni SR. Taktiež sa podieľa na príprave a pripomienkovaní správ o pokroku.

Na podporu princípu partnerstva bol v roku 2011 založený Úrad splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti (ÚSVROS), ktorého úlohou bolo prispieť k tomu, aby zainteresovaní aktéri z verejného sektora, podnikateľského sektora, politickej sféry a médií a široká verejnosť lepšie porozumeli potrebe a významu občianskej spoločnosti a aby s ňou intenzívnejšie komunikovali. V decembri 2014 sa prostredníctvom Komory mimovládnych neziskových organizácií Rady vlády Slovenskej republiky pre mimovládne neziskové organizácie uskutočnila oficiálna nominácia zástupcov tretieho sektora a občianskej spoločnosti MV pre jednotlivé OP s mandátom zastupovať celý tretí sektor. Ako riadni členovia MV boli relevantní partneri pravidelne informovaní o stave realizácie programov a taktiež boli zapojení do hodnotenia efektívnosti a účinnosti využívania prostriedkov EŠIF. Dôležitou súčasťou spolupráce a partnerstva bola Integrovaná sieť informačno-poradenských centier, ktorej cieľom bolo zabezpečiť efektívne informovanie o EŠIF v regiónoch prostredníctvom aktuálnych a jednotných informácií vrátane odborného poradenstva pre potenciálnych žiadateľov, žiadateľov a prijímateľov podpory.

Jednou z foriem partnerstva je aj spoločný projekt Centrálného koordinačného orgánu (CKO) a ÚSVROS pod názvom „Efektívne zapojenie občianskej spoločnosti do implementácie a monitorovania EŠIF zavádzaním participatívnych postupov“, ktorý sa zameriava na tvorbu a testovanie konkrétnych nástrojov a pilotných postupov pri tvorbe výziev a vyzvaní dopytovo-orientovaných (DOP) a národných projektov (NP), realizáciu výskumných a prieskumných úloh vo vzťahu k transparentnosti a sledovanie výkonnosti systému monitoringu EŠIF. Jeho cieľom je posilniť správny a transparentný systém riadenia a kontroly EŠIF prostredníctvom silnejšieho partnerstva a spolupráce medzi štátom a občianskou spoločnosťou. Výstupy projektu (http://www.minv.sk/?ros_ptp_partnerstvo) majú formu analytických správ s odporúčaniami pre metodickú prácu CKO. Účasťou RO/SO na tomto projekte sa intenzívne rozvíjala spolupráca so zástupcami občianskej spoločnosti, t.j. predstaviteľmi cieľových skupín alebo partnermi, ktorí poznajú potreby cieľových skupín. Takáto spolupráca umožňuje zvýšiť adresnosť podpory, čo oceňujú aj samotní partneri.

Partnerský prístup sa uplatnil aj pri príprave a vypracovaní „Správy o pokroku pri vykonávaní PD SR k 31.12.2018“ (Správa o pokroku). Gestorom vypracovania tejto správy bol CKO. Správa bola vypracovaná na základe materiálov a údajov, ktoré poskytli zástupcovia príslušných RO a gestorov horizontálnych princípov (HP), výročných správ za jednotlivé operačné programy, a na základe externého hodnotenia „Vyhodnotenie pokroku pri vykonávaní Partnerskej dohody SR k 31. 12. 2018“. Na tomto hodnotení sa podieľali zástupcovia subjektov zapojených do realizácie PD SR, zástupcovia príslušných odborov a vybraní partneri, ktorí poskytli potrebné údaje a informácie. Členovia Národného monitorovacieho výboru (NMV), „Pracovnej skupiny Partnerstvo pre politiku súdržnosti 2020+“ a „Pracovnej skupiny pre dohľad nad hodnotením a prípravu Správy o pokroku“ pripomienkovali návrh záverečnej správy z tohto hodnotenia ako aj Správu o pokroku. Stanoviská

a pripomienky od vyššie uvedených subjektov boli posúdené a v prípade ich akceptovania zapracované do Správy o pokroku. Konečný návrh tejto správy bol následne predmetom schvaľovania na NMV.

Ako uvádza predchádzajúci odsek, hlavná úloha a zapojenie subjektov, resp. partnerov v rámci vyššie uvedených formálnych skupín pri vypracúvaní Správy o pokroku spočívali predovšetkým v poskytovaní požadovaných údajov, informácií a materiálov a v následnom pripomienkovaní návrhu tejto správy. Ich zapojenie v tomto procese bolo prospešné, splnilo svoj účel a celkovo možno túto spoluprácu považovať za efektívnu.

b) opis a posúdenie zapojenia vybraných partnerov do vykonávania programov vrátane účasti na monitorovacích výboroch programov

Ako už bolo spomenuté v bode a) vyššie, v programovom období 2014–2020 presadzuje Európska komisia princíp partnerstva prostredníctvom svojho legislatívneho rámca, a to v článku 5 nariadenia EP a Rady EÚ č. 1303/2013, ktorý pre členské štáty stanovuje povinnosť uplatňovať zásadu partnerstva na všetkých úrovniach prípravy, riadenia, monitorovania a hodnotenia programov s nasledovnými kategóriami partnerov:

- príslušné orgány mestskej samosprávy a ostatné orgány verejnej správy;
- hospodárski a sociálni partneri; a
- príslušné subjekty, ktoré zastupujú občiansku spoločnosť, vrátane partnerov činných v oblasti ochrany životného prostredia, mimovládne organizácie a subjekty zodpovedné za podporu sociálneho začleňovania, rodovej rovnosti a nediskriminácie.

V súvislosti s týmto nariadením prijala Komisia delegované nariadenie (EÚ) č. 240/2014 o európskom kódexe správania pre partnerstvo, ktoré stanovuje pravidlá správania sa s cieľom uľahčiť členským štátom organizovať partnerstvá. Tento kódex stanovuje minimálne požiadavky kvalitného partnerstva pri zachovaní dostatočnej pružnosti, aby si členské štáty mohli stanoviť spôsob organizácie účasti partnerov.

Na národnej úrovni stanovil CKO základný rámec zapojenia partnerov do procesov prípravy, realizácie, monitorovania a hodnotenia programov v Systéme riadenia EŠIF pre programové obdobie 2014–2020. S cieľom zabezpečiť jednotný postup RO pri organizovaní partnerstiev vydal CKO nasledovné metodické dokumenty:

- metodický pokyn č. 10 k príprave OP na roky 2014–2020 s návrhom jednotného štatútu pracovných skupín pre prípravu jednotlivých operačných programov;
- usmernenie k zapojeniu partnerov mimovládnych neziskových organizácií do prípravy OP upravujúce povinnosť zabezpečiť pomerné zastúpenie relevantných partnerov v týchto pracovných skupinách;

- vzor č. 1, verzia 2 (účinný od 07.03.2018) a vzor č. 2, verzia 2 (účinný od 07.03.2018) pre vypracovanie štatútu a rokovacieho poriadku monitorovacieho výboru pre príslušný OP na programové obdobie 2014–2020, ktorý jednoznačne stanovuje nevyhnutnosť rešpektovať princíp partnerstva podľa čl. 5 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1303/2013 a v zmysle delegovaného nariadenia Komisie (EÚ) č. 240/2014 o európskom kódexe správania pre partnerstvo v rámci európskych štrukturálnych a investičných fondov, pričom je potrebné:
 - zabezpečiť vyvážené zloženie výboru tak, aby zástupcovia ostatných subjektov, v zmysle kap. 1.3.2.3 ods. 3 Systému riadenia EŠIF (a v súlade s čl. 5 všeobecného nariadenia 1303/2013) mali v MV väčšinu hlasov;
 - uviesť, že zástupcov partnerov do výboru delegujú príslušní partneri na základe transparentného procesu; zástupcov tretieho sektora do MV deleguje Komora mimovládnych neziskových organizácií Rady vlády SR pre mimovládne neziskové organizácie;
 - možnosť zriadenia Komisií pri MV, Riadiacich výborov pri MV, okrúhlych stolov
 - uviesť, že členmi sú aj zástupcovia gestorov HP.

V rámci jednotlivých operačných programov programového obdobia 2014–2020 bolo zapojenie partnerov nasledovné:

OP Výskum a inovácie (OPVaI):

Princíp partnerstva uplatňovali príslušní partneri účasťou na zasadaniach MV pre OPVaI, Pracovnej skupiny pre hodnotenie OPVaI, Pracovnej skupiny pre procesy hodnotenia v rámci OP VaI, Rady Technologickej agentúry (RTA), Rady Výskumnej agentúry (RVA) a Stálej komisie Rady vlády pre vedu, techniku a inovácie a na konzultáciách so strategickými partnermi. Predmetom rokovaní MV je schvaľovanie výročnej správy o vykonávaní OPVaI so zapracovanými pripomienkami členov MV, plán hodnotení OPVaI 2014–2020, hodnotiace a výberové kritériá pre projekty výskumu a vývoja OPVaI – MŠVVaŠ SR a plán hodnotení OP. Na zasadaniach RTA partneri posudzovali a schvaľovali zámery výziev na preloženie žiadostí o NFP, zámery na predloženie NP, zámery NP, pripravovanú revíziu OPVaI apod. V rámci RVA sa partneri zaoberali zásadnými dokumentmi potrebnými pre nové výzvy pre DOP na podporu výskumných projektov OPVaI, indikatívnym harmonogramom výziev, ako aj novými hodnotiacimi a výberovými kritériami DOP.

OP Ľudské zdroje (OPEZ):

V súlade s princípom partnerstva sú pri MV pre OPEZ zriadené 3 pracovné komisie: komisia 1 (pre prioritnú os 1), komisia 2 (pre PO 2, 3 a 4) a komisia 3 (pre PO 5 a 6). V roku 2018 sa princíp partnerstva posilnil navýšením počtu členov MV o partnera z neštátneho sektora a pozorovateľov bez hlasovacieho práva. Zástupcovia občianskej spoločnosti sa podieľajú na príprave výziev na predkladanie DOP. Podľa vyjadrení všetkých troch sprostredkovateľských orgánov (SO) pre OP EZ je

prínos partnerov primeraný, pričom partneri sú aktívnejší pri predkladaní stanovísk v rámci pripomienkových konaní k zámerom NP a menej aktívni pri predkladaní návrhov oblastí na poskytnutie NFP (napr. návrhy na DOP výzvy). Spoluprácu partnerov vo forme účasti na zasadnutiach jednotlivých komisií pri MV OPLZ a využívania tzv. okrúhlych stolov a dotazníkových prieskumov možno vnímať pozitívne. Pripomienky, návrhy alebo komentáre pri príprave výziev pre DOP, resp. zámerov NP sa zohľadnili pri programovaní dokumentov.

OP Kvalita životného prostredia (OPKŽP):

Partneri sa zapájajú do vykonávania OP účasťou na zasadnutiach MV, hlasovaniach per-rollam, pracovných skupinách, informačných aktivitách, pripomienkovaním a schvaľovaním materiálov. Zloženie MV je založené na princípe partnerstva a nediskriminácie a v súlade s novelou zákona č. 292/2014 Z. z. o príspevku poskytovanom z EŠIF, t. j. zástupcovia ostatných subjektov majú väčšinu hlasov oproti zástupcom štátnej správy. Členmi MV sú zástupcovia RO, SO, iných RO, zástupcovia samosprávnych krajov, mimovládnych organizácií a socio-ekonomických partnerov. Princíp partnerstva sa uplatnil aj zriadením pracovnej skupiny MV na podporu tzv. zelených opatrení v rámci výziev na ochranu pred povodňami a výzvy na vodozádržné opatrenia s cieľom špecifikovať opatrenia, ktoré využívajú najmä zelenú infraštruktúru. Partneri sa taktiež podieľali na pripomienkovaní zriaďovacích dokumentov Komisie MV pre OPKŽP k finančným nástrojom, ktorej účelom je podrobnejšie monitorovanie a zabezpečenie pokroku v uplatňovaní finančných nástrojov pre tento OP. Partneri sa taktiež aktívne zúčastňujú na Výročnej konferencii OPKŽP.

OP Integrovaná infraštruktúra (OPII):

Partneri sa na realizácii OPII podieľajú svojou aktívnou účasťou na zasadnutiach MV a Riadiacich výborov (RV) ako členovia alebo pozorovatelia. Na zasadaniach MV prerokúvajú aktuálny stav a dosiahnutý pokrok v realizácii OPII, plán a aktualizáciu plánu hodnotenia OPII 2014–2020, revíziu OP, výročnú správu o vykonávaní tohto OP za príslušný rok, aktualizáciu štatútu a rokovacieho poriadku MV. Na zasadaniach RV posudzujú a schvaľujú návrhy zámerov NP a informácie o príprave DOP. Dôležitou platformou partnerstva je aj tzv. Hodnotiaca komisia na posudzovanie reformných zámerov zriadená medzi OPII a OPEVS.

OP Technická pomoc (OFTP):

Partnerstvo sa aplikuje vo forme spolupráce príslušných partnerov so zástupcami RO na zasadnutiach MV pre OFTP, ktorého úlohou je monitorovať realizáciu tohto OP. Na zasadnutiach MV partneri posudzujú pokrok dosiahnutý pri plnení cieľov OP, výkonnosť OP, predkladajú RO svoje pripomienky, ktoré sa týkajú vykonávania hodnotenia programu, návrhov opatrení súvisiacich so znižovaním administratívnej záťaže prijímateľov, sledujú opatrenia prijaté v nadväznosti na pripomienky, pokrok v plnení plánu hodnotenia a opatrenia prijaté na základe zistení z hodnotení, uplatňovanie komunikačnej stratégie, posudzujú a schvaľujú metodiku a kritériá na výber projektov, výročné správy a záverečnú správu o vykonávaní OFTP.

OP Efektívna verejná správa (OPEVS):

Hlavnou platformou partnerstva je MV, ktorého členmi sú zástupcovia štátnej správy a samosprávy, hospodárskych a sociálnych partnerov a tretieho sektora. Partneri sa na zasadnutiach MV aktívne zapájajú do rokovaní a pripomienkovania výročnej správy, stavu a pokroku v realizácii OP, schvaľovania návrhov zámerov NP alebo plánu publicity, pričom ich pripomienky boli vo veľkej miere zohľadnené a zapracované.

Partnerstvo sa uplatňuje aj vo forme tzv. Hodnotiacej komisie na posudzovanie reformných zámerov, ktorá bola zriadená s cieľom posudzovať relevantnosť a realizovateľnosť reformných zámerov v rámci koordinácie medzi OPII a OPEVS. Členmi tejto komisie sú zástupcovia partnerov, ktorí sa na jej zasadnutiach aktívne zapájali do prerokovania a schvaľovania, resp. pripomienkovania príslušných reformných zámerov.

Program rozvoja vidieka (PRV):

Princíp partnerstva uplatňujú zástupcovia partnerov na zasadaniach MV pre PRV SR, na ktorých pripomienkujú, resp. schvaľujú výročné správy o implementácii PRV SR. Zástupcovia RO spolupracujú s relevantnými partnermi pri prerokovaní zásadných otázok súvisiacich s realizáciou programu a pri konzultáciách pre mimovládne organizácie z oblasti životného prostredia. Partnerstvo na miestnej úrovni sa uplatňuje aj v rámci prístupu LEADER/CLLD pri tvorbe stratégie miestneho rozvoja vedeného komunitou alebo pri nastavovaní podmienok pre jednotlivé výzvy (napr. uplatňovanie výberových kritérií pre sociálne skupiny obyvateľstva).

K posilneniu princípu partnerstva významnou mierou prispieva aj Národná sieť rozvoja vidieka, ktorá prostredníctvom svojich regionálnych útvarov pravidelne informuje všetkých partnerov o pokroku v realizácii programu, o pripravovaných výzvach ale aj o nových príležitostiach, ktoré vyplývajú z nových politík.

Operačný program Rybné hospodárstvo (OPRH):

Všetci relevantní členovia MV, t. j. subjekty pôsobiace v oblasti chovu a spracovania rýb prostredníctvom zástupcu Združenia chovateľov rýb na Slovensku a zástupcu Slovenskej poľnohospodárskej a potravinárskej komory, sa aktívne zapájali do prípravy, realizácie, monitorovania a hodnotenia OPRH, a to prostredníctvom intenzívnej komunikácie a bilaterálnych stretnutí s RO s cieľom nastaviť výberové kritériá projektov, kde partneri preukázali svoj veľký prínos.

Integrovaný regionálny operačný program (IROP):

Partnerstvo sa prejavuje vo forme účasti príslušných partnerov na zasadaniach MV, v ktorom sú zastúpení členovia ústredných orgánov štátnej správy, t. j. ministerstiev ako RO ostatných operačných programov, zástupcovia regionálnej samosprávy, miestnej samosprávy a ďalší socioekonomickí partneri a subjekty neziskového sektora.

Princíp partnerstva sa v rámci tohto OP posilnil najmä na regionálnej úrovni, a to formou aktívnej účasti partnerov na mechanizme uplatňovania regionálnych integrovaných územných stratégií (RIÚS). Rada Partnerstva pre RIÚS je hlavnou platformou spolupráce orgánov regionálnej samosprávy (vyššie územné celky), miestnej samosprávy (mestá a obce), štátnej správy, miestnych iniciatív (miestne akčné skupiny, združenia obcí) a ďalších sociálno-ekonomických partnerov (podnikateľský sektor, záujmové združenia, tretí sektor) pôsobiacich na danom území a relevantných pre konkrétnu RIÚS.

Partneri sa zúčastňujú aj na zasadaniach Pracovnej skupiny pre koordináciu OPEZ a IROP pre oblasť deinštitucionalizácie a pre oblasť vzdelávania, kde predmetom diskusií boli jednotlivé výzvy a ich podmienky v oblasti sociálnych služieb, sociálnej kurately a sociálno-právnej ochrany detí a rodiny vyhlasovaných v rámci IROP, národné projekty vyhlásené MPSVR SR, rámcové otázky od potenciálnych žiadateľov, resp. výmena informácií o realizovaných opatreniach IROP a OPEZ v oblasti školstva.

Zhrnutie

Uplatňovanie princípu partnerstva všetkých kategórií subjektov podľa článku 5 predmetného nariadenia vo fázach prípravy a realizácie PD, OP a vypracovania Správy o pokroku prostredníctvom formálnych aj neformálnych skupín možno na základe vyššie uvedených skutočností považovať za primerane efektívne, prospešné a prínosné. Princíp partnerstva sa v tomto období posilnil, čo sa prejavilo v zohľadnení požiadaviek predmetného článku 5 a európskeho kódexu správania pre partnerstvo v aktualizáciách nastavenia systému riadenia EŠIF.

Vklad partnerov spočíval väčšinou v pripomienkovaní predložených materiálov, ale aj v predkladaní vlastných návrhov a formulovaní odporúčaní pre RO. Väčšina zapojených subjektov má s uplatňovaním partnerstva pozitívne skúsenosti, najmä pokiaľ ide o vzájomnú komunikáciu, výmenu odborných vedomostí a skúsenosti z praxe, nápady, riešenie potrieb danej cieľovej skupiny, kvalitu poskytovaných informácií a možnosť schvaľovať kritériá výberu a hodnotenia projektov, resp. zámery NP. Časť zástupcov partnerov považuje partnerstvo za neprínosné z dôvodu formálnosti pracovných skupín bez možnosti ovplyvniť rozhodnutie, nedostatočný spôsob komunikácie bez osobných stretnutí, krátky čas na pripomienkovanie materiálov, nízka miera aktivity zúčastnených subjektov, nezpracovanie všetkých predložených pripomienok, nezahrnutie relevantných partnerov do diskusie apod.

Uvedené zistenia vyplynuli z externého hodnotenia partnerstva pri vykonávaní PD SR, ktoré sa realizovalo v roku 2018. Toto hodnotenie uvádza niekoľko odporúčaní s cieľom posilniť princíp partnerstva v budúcnosti, ako napr. vopred stanoviť kritériá a zásady výberu partnerov a jeho transparentnosti, zabezpečiť účasť rovnakých partnerov počas celého programového cyklu EŠIF, využívať zastrešujúce organizácie zastupujúce spoločné záujmy skupiny subjektov, vytvoriť dostatočný časový priestor na pripomienkovanie predkladaných materiálov, zjednodušiť nastavené schvaľovacie procesy a zapojenie partnerov, častejšie osobné stretnutia, posilniť inštitucionálnu kapacitu sociálnych partnerov a organizácií občianskej spoločnosti a pod.

Kap. 9 – Zhrnutie opatrení prijatých v súvislosti s uplatňovaním horizontálnych princípov a cieľov politík na vykonávanie EŠIF (článok 52 ods. 2 písm. i) nariadenia (EÚ) č. 1303/2013)

a) zhrnutie opatrení prijatých v súvislosti s uplatňovaním horizontálnych princípov s cieľom zabezpečiť podporu a monitorovanie týchto princípov v rôznych typoch programov so zreteľom na obsah partnerskej dohody:

Rodová rovnosť, nediskriminácia, prístup pre osoby so zdravotným postihnutím

Podporu rovnosti príležitostí a ochranu pred diskrimináciou zakotvuje rámec medzinárodných ľudskoprávných dohôd OSN, na ktorý primárne nadväzuje charta základných práv EÚ, ktorá upravuje ľudské práva jednotlivcov priamo vo vzťahu k EÚ. Politický a inštitucionálny rámec implementácie horizontálneho princípu Rovnosť mužov a žien (HP RMŽaND) a horizontálneho princípu Nediskriminácia (HP ND) je dostupný v dokumentoch Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky (MPSVaR SR).

Vláda Slovenskej republiky (SR) okrem právnych úprav prijala niekoľko ďalších stratégií a dokumentov ako sú *Stratégia rodovej rovnosti na roky 2014–2019*, *Celoštátna stratégia ochrany a podpory ľudských práv v SR*, *Národný program rozvoja životných podmienok osôb so zdravotným postihnutím 2014–2020*, *Národná rámcová stratégia podpory sociálneho začlenenia a boja proti chudobe a Národný akčný plán na prevenciu a elimináciu násillia páchaného na ženách na roky 2014–2019*. Ďalej ide o *Koncepciu rovnosti príležitostí žien a mužov*, *Národný akčný plán pre ženy v Slovenskej republike*, *Národnú stratégiu rodovej rovnosti*, *Akčné plány zamestnanosti, sociálnej inklúzie a predchádzania všetkým formám diskriminácie, rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatným prejavom intolerancie*, či konkrétnejšie materiály ako *Návrh opatrení na zosúladovanie rodinného a pracovného života* ale aj dôležitú *Stratégiu SR pre integráciu Rómov do roku 2020*, v oblasti sociálnej integrácie marginalizovaných rómskych komunít.

V rámci analyzovaného programového obdobia bola podpora rovnosti medzi mužmi a ženami a nediskriminácia riešená ako integrálna súčasť európskych štrukturálnych a investičných fondov (EŠIF), a to v rámci operačných programov (OP) Integrovaný regionálny operačný program (IROP), OP Rybné hospodárstvo (OPRH), OP Kvalita životného prostredia (OPKŽP), OP Integrovaná infraštruktúra (OPII), OP Ľudské zdroje (OPLZ), OP Výskum a inovácie (OPVaI) a OP Efektívna verejná správa (OPEVS). Ako relevantné pre HP RMaŽ a HP ND boli identifikované projekty v OPII (v celkovej sume 2 438,4 mil. EUR), v OPKŽP (v celkovej sume 1 572,8 mil. EUR), v IROP (v celkovej sume 810,7 mil. EUR), v OPVaI (v celkovej sume 717,6 mil. EUR), v OPLZ (v celkovej sume 118,8 mil. EUR), v OPEVS (v celkovej sume 67,2 mil. EUR) a v OPRH (v celkovej sume 1,17 mil. EUR).

Najväčšie množstvo špecializovaných projektov zameraných na HP RMaŽ a HP ND bola v OPLZ, kde boli v rámci prioritnej osi (PO) 3 realizované dve samostatné výzvy na predkladanie dopytovo orientovaných projektov (DOP) so zameraním na zosúladovanie rodinného a pracovného života v

celkovej hodnote 13,3 mil. EUR a v rámci PO 4, cieľa *Prevenčia a eliminácia všetkých foriem diskriminácie* boli realizované tri výzvy na predkladanie DOP v celkovej hodnote cca 12,5 mil. EUR.

V súvislosti s podporou mužov a žien je za kľúčový možné považovať národný projekt (NP) *Prevenčia a eliminácia rodovej diskriminácie*, realizovaný Inštitútom pre výskum práce a rodiny. Rozpočet projektu je 4,9 mil. EUR a jeho hlavným cieľom je systémové inštitucionálne zabezpečenie poradenskej činnosti v oblasti rodovej diskriminácie vrátane rodovo podmieneného násillia.

Na účinné uplatňovanie HP RMŽaND je diskvalifikačné kritérium stanovené v hodnotiacom a výberovom procese žiadostí o podporu v rámci prioritných osí programu.

Osobitný dôraz si vyžadujú osoby so zdravotným postihnutím, pre ktoré je potrebné vytvorenie mimoriadnych podmienok prístupnosti (napr. bezbariérové architektonické prostredie, prístupné informácie a pod.). Bez takto vytvorených podmienok nie je možné osoby so zdravotným postihnutím začleniť do spoločnosti a do pracovného procesu.

Oblasťou nediskriminácie a prístupom osôb so zdravotným postihnutým sa zaoberá HP ND. K riešeniu problematiky prístupnosti osôb so zdravotným postihnutím významne prispieva dopytovo orientovaná výzva na predkladanie žiadosti o poskytnutie nenávratného finančného príspevku (ŽoNFP) s názvom *Vývoj nových zariadení podporujúcich sociálnu integráciu osôb so zdravotným postihnutím*, ktorá bola vyhlásená koncom roka 2017. Výzva je zameraná na výskum, vývoj a dostupnosť využívania nových/inovovaných technológií, pomôcok pre osoby so zdravotným postihnutím uľahčujúcich ich sociálnu integráciu v spoločnosti.

V oblasti podpory prístupu pre osoby so zdravotným postihnutím sa začal v roku 2018 realizovať NP *Deinštitucionalizácia zariadení sociálnych služieb – Podpora transformačných tímov*. Cieľom projektu je realizácia stratégie deinštitucionalizácie, čo je možné považovať za strategický krok s potenciálom zásadného skvalitnenia života ľudí so zdravotným postihnutím žijúcich v zariadeniach sociálnych služieb.

HP ND je realizovaný prostredníctvom prierezového a univerzálneho uplatňovania, ako aj zavádzaním vyrovnávacích opatrení a aktivít cielených na podporu znevýhodnených skupín.

Udržateľný rozvoj (ochrana životného prostredia, efektívne využívanie zdrojov, zmierňovanie zmeny klímy a adaptácia na ňu, biodiverzita a predchádzanie rizikám)

Európska komisia v marci 2018 pripravila *Akčný plán trvalo udržateľného financovania*, ktorý smeruje aj na súčasné a budúce využívanie EŠIF. Má tri hlavné ciele:

- presmerovať kapitálové toky smerom k trvalo udržateľným investíciám s cieľom a dosiahnuť udržateľný a inkluzívny rast,
- riadiť finančné riziká vyplývajúce zo zmeny klímy, zhoršovania životného prostredia a sociálnych otázok,
- podporovať transparentnosť a dlhodobosť finančných a hospodárskych činností.

Ciele udržateľného rozvoja v oblasti EŠIF mieria na synergie ekonomických, sociálnych a environmentálnych prístupov. Realizované projekty zahŕňajú široké spektrum od podpory investícií do infraštruktúry, podpory podnikania v oblasti obnoviteľných zdrojov energie, cez odbornú prípravu,

podporu inovačného prostredia, transferu technológií, až po zatepľovanie verejných budov a prácu s verejnosťou. Metodológia a praktické prístupy k monitorovaniu a hodnoteniu výsledkov si preto vyžadujú komplexný prístup.

Intervencie zamerané na implementáciu HP Udržateľný rozvoj (HP UR) boli primárne podporené z IROP, OPKŽP, OPII, OPLZ, OPVaI a OPEVS. Neprekvapujúco bola najvyššia podpora HP evidovaná v OPKŽP, kde dosiahla 128,746 mil. EUR. Tu ale treba započítať aj investične náročné projekty vodárenskej a kanalizačnej infraštruktúry. Tomu zodpovedá aj relatívne nižší počet projektov (213), oproti IROP, kde bolo za 58,104 mil. EUR podporených 233 projektov. OPLZ eviduje podporu HP vo výške 79,378 mil. EUR a 53 projektov.

Ďalšími zdrojmi prispeli OPII, kde bolo investovaných 80,264 mil. EUR do jedného projektu, ktorým je modernizácia električkových tratí v Košiciach (2. etapa – 1. časť). V oblasti investícií do udržateľnej dopravy existuje veľa ďalších projektov, ktoré boli v sledovanom období zazmluvnené, resp. už aj ukončené. Ide napr. o modernizáciu železničného úseku od Púchova po Považskú Teplú (zazmluvnený projekt), o modernizáciu traťového úseku medzi Dolným Hričovom (projekt bol už ukončený) a Žilinou v dĺžke 23 km, alebo obnovu dopravných prostriedkov v mestách Žilina, Prešov a Košice.

Presadzovanie a monitorovanie širšieho uplatňovania HP v operačných programoch a ich projektoch vychádza z princípov definovaných v dokumente *Systém implementácie HP UR na roky 2014–2020*. Ten definuje typy a príklady akcií, ktoré sa majú podporiť v rámci investičnej priority: opis druhu a príkladov akcií, ktoré majú byť financované a ich očakávaný prínos pre špecifické ciele. Riadiaci orgán (RO) je zodpovedný za ex ante zadefinovanie rozsahu podporovaných oprávnených aktivít, na ktoré budú vyhlásené výzvy. RO zabezpečí zadefinovanie rozsahu oprávnených aktivít na úrovni OP v samostatnom dokumente alebo ako súčasť príručky pre žiadateľa. Gestor HP UR následne priradí aktivity k cieľom HP. Bola zriadená pracovná skupina pre HP UR, ktorá zabezpečuje uplatňovanie princípu partnerstva. V oblasti zvyšovania povedomia o udržateľnom rozvoji boli dôležité aktivity Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky (MŽP SR) a Slovenská agentúra životného prostredia (SAŽP), hlavne v rámci národného projektu Zlepšovanie informovanosti a poskytovanie poradenstva v oblasti zlepšovania kvality životného prostredia na Slovensku (vyzvanie na národný projekt je vyhlásené v rámci prioritnej osi 1 vo výške 17,9 mil. EUR a v rámci prioritnej osi 2 vo výške 2,5 mil. EUR).

Vo väčšine kľúčových indikátorov v oblasti emisií skleníkových plynov, spotreby prírodných zdrojov, manažmentu vody a odpadov vykazuje SR pozitívne trendy. Suma 1,193 mil. EUR podporila čistenie a odvod odpadových vôd. Na recykláciu triedených materiálov sa investovalo 2,645 mil. EUR (OPKŽP).

Problematické oblasti sú manažment odpadov, zvyšovanie emisií z osobnej automobilovej dopravy, zhoršovanie kvality ovzdušia v mestách a nepriaznivý stav biodiverzity. Podľa zamerania projektov v oblasti HP bolo podporených 46 projektov na úpravu krajiny a posilnenie biodiverzity cestou krajinných úprav (IROP), kde bolo investovaných 11,290 mil. EUR. Popri OPII bolo identifikovaných 17 projektov v rámci IROP, ktoré sumou 32,943 mil. EUR podporili riešenia v udržateľnej doprave/mobilite.

b) zhrnutie opatrení vykonaných na zavádzanie horizontálnych politických cieľov so zreteľom na obsah partnerskej dohody

HP Podpora rovnosti medzi mužmi a ženami a nediskriminácie

Za účelom predchádzania diskriminácie, podpory prístupnosti a rovnosti mužov a žien sa HP RMaŽ a HP ND uplatňuje vo všetkých OP. Realizujú sa aj prostredníctvom zavádzania vyrovnávacích opatrení a aktivít cielených na podporu znevýhodnených skupín. Na účinné uplatňovanie HP RMŽaND je diskvalifikačné kritérium stanovené v hodnotiacom a výberovom procese žiadostí o podporu v rámci prioritných osí programu. Všetky projekty sú sledované merateľnými ukazovateľmi a inými údajmi a ich relevanciu overoval, pripomienkoval a ovplyvňoval gestor HP RMŽaND. Všetky ukazovatele a iné údaje relevantné pre horizontálne princípy rovnosti mužov a žien a nediskriminácie majú priradenú relevanciu a prispievajú tak k sledovaniu projektov aj z hľadiska týchto HP. Gestor HP RMŽaND vypracoval sadu 23 iných údajov, ktorými sleduje aplikácie HP RMŽaND v projektoch aktuálneho programového obdobia a ktoré sa aplikujú na takmer všetky projekty.

Dôležitým faktorom v implementácii HP RMŽ a ND bola spolupráca s OPII pri procese preventívneho odborného posudzovania. Vďaka konzultáciám a školeniam sa znížila doba predkladania žiadostí a chybovosti v žiadostiach o NFP. Bol zavedený proces preventívneho odborného posudzovania, ktorý navrhol a presadil gestor HP RMŽaND pre veľké infraštruktúrne a informačné projekty OPII. V jeho rámci sa posudzujú predmetné veľké projekty ešte v štádiu projektovej dokumentácie (PO 1–6) a štúdie uskutočniteľnosti (PO7). Súhlasné stanovisko, ktoré gestor HP RMŽaND vydáva na základe uvedeného procesu až po zapracovaní jeho pripomienok, je povinnou prílohou ŽoNFP. Predmetný proces pomohol významne znížiť chybovosť projektov z hľadiska prístupnosti pre osoby so zdravotným postihnutím.

Prvou úrovňou overenia, aplikácie princípov rovnosti medzi mužmi a ženami, ako podmienky poskytnutia pomoci, je overovanie v procese výberu projektov.

HP Udržateľný rozvoj

Dôležitým dokumentom pre kontext uplatňovania HP UR je *Agenda 2030 pre udržateľný rozvoj*. Zodpovednosť za Agendu 2030 je na Slovensku rozdelená medzi Úradom podpredsedu vlády pre investície a informatizáciu a Ministerstvom zahraničných vecí a európskych záležitostí SR. Po uskutočnení participatívneho procesu na jar 2018 schválila Rada vlády SR pre Agendu 2030 na svojom druhom zasadnutí dňa 15. mája 2018 návrh šiestich prioritných oblastí pre Agendu 2030 pre udržateľný rozvoj v kontexte Slovenska. Následne bol *Návrh národných priorit implementácie Agendy 2030* schválený uznesením vlády SR č. 273 z 13. júna 2018.

Presadzovanie a monitorovanie širšieho uplatňovania HP v operačných programoch a ich projektoch vychádza z princípov definovaných v dokumente *Systém implementácie horizontálneho princípu Udržateľný rozvoj na roky 2014–2020*. OP definuje typy a príklady akcií, ktoré sa majú podporiť v rámci investičnej priority: opis druhu a príkladov akcií, ktoré majú byť financované a ich očakávaný prínos pre špecifické ciele. RO je zodpovedný za ex ante zadefinovanie rozsahu podporovaných oprávnených aktivít, na ktoré budú vyhlásené výzvy. RO zabezpečí zadefinovanie rozsahu

oprávnených aktivít na úrovni OP v samostatnom dokumente alebo ako súčasť príručky pre žiadateľa. Gestor HP UR následne priradí aktivity k cieľom HP. Je ustanovená pracovná skupina pre HP UR, ktorá zabezpečuje uplatňovanie princípov partnerstva. V oblasti zvyšovania povedomia o udržateľnom rozvoji boli dôležité aktivity MŽP SR a SAŽP, hlavne v rámci národného projektu Zlepšovanie informovanosti a poskytovanie poradenstva v oblasti zlepšovania kvality životného prostredia na Slovensku (vyzvanie na národný projekt je vyhlásené v rámci prioritnej osi 1 vo výške 17,9 mil. EUR a v rámci prioritnej osi 2 vo výške 2,5 mil. EUR).

Hlavným nástrojom smerovania k udržateľnému rozvoju boli oprávnené typy aktivít v rámci OPKŽP. Všetky štyri osi priamo prispievajú k plneniu cieľov HP UR. Ide o posilnenie environmentálneho aspektu rozvoja cestou budovania vodárenskej a kanalizačnej infraštruktúry, znižovania emisií, sú tu opatrenia protipovodňovej ochrany a podpora prechodu na nízko uhlíkovú ekonomiku. Dôležité sú tiež investície v rámci OPII, kde ide hlavne o posilňovanie princípov udržateľnej mobility a znižovaniu emisií z automobilovej dopravy.

Časť II – Informácie o iniciatíve na podporu zamestnanosti mladých ľudí a jej posúdenie (na účely článku 19 ods. 5 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1304/2013)

Kap. 10 – Vykonávanie iniciatívy na podporu zamestnanosti mladých ľudí (YEI) (článok 19 ods. 5 nariadenia (EÚ) č. 1304/2013)

a) všeobecný opis vykonávania iniciatívy na podporu zamestnanosti mladých ľudí vrátane toho, ako iniciatíva prispela k vykonávaniu systému záruk pre mladých ľudí, a tiež konkrétnych príkladov opatrení podporovaných v rámci iniciatívy na podporu zamestnanosti mladých ľudí;

Iniciatíva na podporu zamestnanosti mladých ľudí (IZM) sa na Slovensku realizuje prostredníctvom operačného programu Ľudské zdroje (OPEZ), v rámci ktorého IZM tvorí jeho samostatnú prioritnú os 2 (PO 2), ako aj v súlade s tzv. Zárukou pre mladých ľudí, ktorá sa uplatňuje na základe Národného plánu implementácie Záruky pre mladých ľudí v Slovenskej republike, ktorý vláda SR schválila dňa 05.02.2014 a ktorý prijala aj Rada solidarity a rozvoja SR dňa 29.01.2014 vo forme Spoločného vyhlásenia na jej podporu. Záruka pre mladých ľudí je taktiež súčasťou Národného programu reforiem SR 2014, ktorý schválila vláda SR uznesením č. 195 dňa 23.04.2014. Tento dokument aktualizoval Záruku z februára 2014, a to tak, že v porovnaní s pôvodnou zárukou sa na Slovensku posunula hranica z 25 na 29 rokov veku mladých ľudí pod podmienkou, že v skupine 25 – 29 rokov sa záruka bude vzťahovať najmä na dlhodobo nezamestnaných (nad 12 mesiacov) alebo aspoň nad 6 mesiacov v evidencii uchádzačov o zamestnanie (UoZ). Uvedené dokumenty a procesy tvoria strategický rámec na podporu zamestnávania mladých ľudí, ktorí nie sú zamestnaní, nepokračujú v procese vzdelávania alebo odbornej prípravy (NEET – angl. skratka „not in employment, education or training“).

Hlavnou prioritou IZM je trvalo udržateľná integrácia mladých ľudí NEET, mladých ľudí ohrozených sociálnym vylúčením a mladých ľudí z marginalizovaných komunit (investičná priorita 2.1). IZM sa zameriava na najzávažnejšie problémy mladých ľudí na trhu práce, na zosúladenie ponuky a dopytu na trhu práce, uľahčenie prechodu mladých ľudí zo vzdelávacieho systému na trh práce uplatňovaním Záruky pre mladých ľudí, ktorej úlohou je zabezpečiť to, aby mladí ľudia NEET vo veku do 29 rokov dostali kvalitnú ponuku zamestnania, ďalšieho vzdelávania, odborného vzdelávania a prípravy alebo stáže do štyroch mesiacov po zaradení do evidencie UoZ, po strate zamestnania alebo po ukončení formálneho vzdelania. Výsledkom IZM má byť teda zníženie miery neaktivity mladých ľudí do 29 rokov, zvýšenie zamestnanosti a zamestnateľnosti a účasti mladých ľudí na trhu práce (špecifický cieľ 2.2.1), najmä mladých ľudí s nízkou kvalifikáciou a dlhodobo nezamestnaných, zavedenie nových alebo inovatívnych foriem podpory mladých ľudí v ich vzdelávaní, hľadani pracovného miesta a pod.

V programovom období 2014–2020 je celková alokácia PO 2 vo výške 228 275 422 EUR. Na základe Vykonávacieho rozhodnutia EK zo dňa 18.12.2017 sa uskutočnila zmena OPEZ, ktorá sa týkala výhradne PO 2 IZM a spočívala v alokovaní dodatočných finančných prostriedkov pre SR vo výške 12 364 564 EUR. EK toto navýšenie zdôvodnila snahou posilniť IZM na základe svojho prieskumu realizácie opatrení na riešenie problému nezamestnanosti mladých ľudí.

K 31.12.2018 bolo od začiatku realizácie v rámci špecifického cieľa 2.1.1 zazmluvnených nasledovných osem **národných projektov** (NP) v celkovej hodnote nenávratného finančného príspevku (NFP) 250 619 592,02 EUR:

- **312021A017 Praxou k zamestnaniu** (50 000 000 EUR): podpora mladých ľudí do 29 rokov veku s cieľom zvýšiť ich zamestnanosť prehľbovaním odborných zručností, vedomostí a praktických skúseností formou mentorovaného zapracovania a praxe u zamestnávateľov, ktorí na uvedený účel vytvoria pracovné miesta.
- **312021A051 Absolventská prax štartuje zamestnanie** (17 717 025 EUR): podpora mladých ľudí prostredníctvom praxe u zamestnávateľa a následnej podpory jeho zamestnávania po ukončení praxe u toho istého zamestnávateľa.
- **312021A139 Úspešne na trhu práce** (50 000 000 EUR): podpora začiatku vykonávania samostatnej zárobkovej činnosti (SZČ) mladých ľudí a podpora vytvorenia pracovného miesta v prvom pravidelne platenom zamestnaní.
- **312021J355 Šanca pre mladých** (49 981 644,80 EUR): poskytovanie finančných príspevkov na vytvorenie pracovného miesta pre dlhodobo nezamestnaných mladých UoZ.
- **312021J587 Reštart pre mladých uchádzačov o zamestnanie**(9 994 542,77 EUR): individualizované poradenstvo pre mladých UoZ a poskytovanie finančného príspevku aktívnym mladým UoZ, ktorí sú vyradení z evidencie UoZ z dôvodu preukázaného nástupu do zamestnania.
- **312021J580 Vzdelávanie mladých uchádzačov o zamestnanie**(30 983 991,45 EUR): podpora zamestnatelnosti mladých UoZ formou rekvalifikačných kurzov (REPAS+), kurzov zameraných na posilnenie kľúčových kompetencií (KOMPAS+) alebo vzdelávania z vlastnej iniciatívy UoZ.
- **312021N146 Vybrané aktívne opatrenia na trhu práce pre mladých UoZ**(11 999 988,00 EUR): podpora zamestnanosti a pomoc pri uplatnení sa na trhu práce pre cca 7 700 mladých ľudí, ktorí boli nezamestnaní; prefinancovanie poskytnutých finančných prostriedkov, resp. dofinancovanie finančných záväzkov vytvorených pôvodne v prioritnej osi 3, ktoré boli použité na podporu zvyšovania zamestnanosti a podporu zvyšovania aktivity UoZ (NEET) vo veku do 29 rokov.
- **312021R111 Reštart pre mladých UoZ 2** (29 942 400,00 EUR): pokračovanie projektu 312021J587; mladým UoZ vo veku do 29 rokov sa poskytne intenzívny komplexný a dlhodobý poradenský program a aktívnym mladým UoZ, ktorí si nájdu zamestnanie, sa poskytne finančný príspevok.

V hodnotenom období boli implementované nasledovné tri výzvy na predloženie žiadostí o NFP (ŽoNFP), ktoré majú charakter **dopytovo orientovaných projektov (DOP)**:

- Výzva (OPEZ DOP 2016/2.1.1/01) **Podpora vstupu vybraných skupín mladých ľudí na trh práce** (celková alokácia 12 015 000 EUR) so zameraním na programy určené na vyhľadávanie nových alebo inovatívnych foriem podpory mladých ľudí NEET s cieľom ich vzdelávania, hľadania zamestnania, praxe.
- Výzva (OPEZ DOP 2016/2.1.1/02) **Nové alebo inovatívne programy na zlepšenie samozamestnania mladých ľudí** (10 000 000 EUR) so zameraním na pomoc mladým ľuďom

do 29 rokov pri príprave na začatie podnikania a samozamestnania prostredníctvom teoretického a praktického vzdelávania.

- Výzva (OPEZ DOP 2017/2.1.1/01) **Aktivizácia a podpora mladých NEET** (30 000 000 EUR) na podporu nezamestnaných a neaktívnych NEET. Podpora mladých ľudí sa realizuje najmä ich vyhľadávaním, aktivizáciou a motivovaním zapájať sa do vzdelávania alebo odbornej prípravy alebo hľadať a následne vstupovať do zamestnania.

V rámci týchto troch výziev bolo k 31. 12. 2018 zazmluvnených 24 projektov, z ktorých však 14 bolo mimoriadne ukončených; z pohľadu kontrahovania tieto výzvy nepriniesli očakávaný efekt. V prípade DOP je na nízkej úrovni aj čerpanie, ktoré nepredstavuje ani 1 % z alokovaných prostriedkov. DOP mali teda veľmi nízku úspešnosť. Úroveň kontrahovania v prípade NP je oveľa efektívnejšia a čerpanie NP na úrovni platobnej jednotky dosahuje hodnotu 37 % alokovaných EÚ prostriedkov.

K 31.12.2018 bolo v rámci vyššie uvedených NP a DOP celkovo zazmluvnených 32 projektov na NFP, z ktorých 14 projektov bolo mimoriadne ukončených. NP predstavujú 99 % všetkých kontrahovaných výdavkov na podporu IZM a ich príspevok na plnení cieľov IZM je najväčší. Podobne aj čerpanie týchto prostriedkov v rozhodujúcej miere zabezpečujú NP. Prínos DOP v týchto ukazovateľoch je teda minimálny.

Ku koncu decembra 2018 sa do NP zapojilo celkovo 87 429 účastníkov. Z hľadiska stupňa vzdelania zapojených UoZ malo 17,5 % základné alebo neukončené základné vzdelanie, 54,5 % stredoškolské vzdelanie a 28 % vysokoškolské vzdelanie. 2 NP boli takmer ukončené („Praxou k zamestnaniu“: 9 401 zapojených osôb; „Vybrané aktívne opatrenia na trhu práce pre mladých UoZ“: 7 066 účastníkov). Postupné ukončovanie NP realizovaných v rámci PO 2 sa predpokladá v rokoch 2019 až 2022.

b) opis akýchkoľvek problémov, ktoré sa vyskytli počas vykonávania iniciatívy na podporu zamestnanosti mladých ľudí, a opatrenia prijaté na prekonanie týchto problémov;

Pri realizácii IZM prostredníctvom vyššie uvedených NP a DOP sa najčastejšie objavovali nasledovné problémy:

- prijímatelia v niektorých prípadoch neboli schopní pri vyhľadávaní naplniť cieľovú skupinu, nakoľko z dôvodu začiatku realizácie NP na ÚPSVR dochádzalo k prekryvaniu cieľovej skupiny, ktorá z DOP prešla do NP; tento problém vyriešilo opatrenie, podľa ktorého osoba z cieľovej skupiny musela na príslušných úradoch práce predložiť doklad preukazujúci vstup osoby do DOP;
- nedostatočne jasne identifikovaný klient, účastník v projekte a tým nedostatočne jasne identifikovanie duplicit účastníkov v počiatočnom štádiu realizovaného projektu;
- malý záujem o DOP zo strany konečných užívateľov;

- časová náročnosť administratívnej finančnej kontroly žiadostí o platbu (ŽoP), kde prijímatelia nepredkladali ŽoP priebežne počas realizácie, keďže výdavky boli naviazané na ukončenie intervencie, ako to bolo stanovené vo výzve;
- realizácia väčšiny projektov PO 2 (podľa evidencie ITMS2014+) mešká oproti plánovanému termínu ukončenia, je preto potrebné dôsledne monitorovať realizáciu zazmluvnených projektov, ktoré majú predpokladaný príspevok k ukazovateľom na úrovni PO 2;
- v minulých rokoch iba čiastočne účinný systém monitorovania a podávania správ pri meraní výsledkov Záruky pre mladých ľudí, najmä pokiaľ ide o evidenciu osôb NEET. Tento problém sa odstránil prepojením databáz ÚPSVR a Sociálnej poisťovne, vďaka čomu sa znížil vysoký počet neznámych umiestnení 6 mesiacov po odchode zo Záruky pre mladých ľudí z 80 % na 33 %.

c) posúdenie vykonávania iniciatívy na podporu zamestnanosti mladých ľudí, pokiaľ ide o stanovené ciele a zámery a o prínos pri zavádzaní systému záruk pre mladých ľudí.

Aktívne opatrenia trhu práce (AOTP) a NP realizované v rámci IZM a Záruky pre mladých ľudí prispeli k nasledovnému pozitívnemu vývoju v oblasti nezamestnanosti a dlhodobej nezamestnanosti mladých ľudí do 29 rokov:

- k 31.12.2018 bolo v evidencii 37 615 UoZ vo veku do 29 rokov, čo znamená medziročný pokles nezamestnanosti tejto skupiny mladých ľudí o 16,21 % oproti decembru 2017 (44 891 UoZ); v dlhšom časovom horizonte možno pozorovať výrazný pokles nezamestnanosti mladých ľudí do 29 rokov až o 67,91 % (117 200 UoZ v decembri 2013);
- k 31.12.2018 bolo v evidencii 6 980 dlhodobo nezamestnaných (DN) UoZ (DN UoZ) do 29 rokov (podiel 18,56 % na nezamestnanosti mladých ľudí do 29 rokov); podiel DN UoZ do 29 rokov medziročne poklesol o 33,66 % (10 522 DN UoZ v decembri 2017). V porovnaní s decembrom 2013 nastal výrazný pokles dlhodobej nezamestnanosti mladých ľudí do 29 rokov, a to až o 84,73 % (45 709 DN UoZ).

Pozitívny vplyv a prínos uplatňovania IZM a Záruky pre mladých ľudí pri zvyšovaní zamestnanosti mladých ľudí potvrdzuje aj hodnotiaca správa „Posúdenie účinnosti, efektívnosti a vplyvu spoločnej podpory z ESF a osobitne vyčlenených prostriedkov na iniciatívu na podporu zamestnanosti mladých ľudí“, ktorá bola vypracovaná v roku 2018 (s údajmi k 05.12.2018) v súlade s článkom 19 odsek 6 nariadenia (EÚ) č. 1304/2013. Táto hodnotiaca správa je druhým povinným hodnotením realizácie IZM na Slovensku; prvé hodnotenie zahŕňalo obdobie od septembra 2013 do decembra 2015.

Zo záverov uvedených hodnotení vyplývajú nasledovné skutočnosti:

- IZM významne dopĺňa už existujúce AOTP a poskytuje priestor pre rozvoj nových opatrení s cieľom uľahčiť mladým ľuďom prechod zo vzdelávacieho systému na trh práce a umožniť im nadobudnúť praktické zručnosti;
- zmenil sa spôsob vyplácania príspevku na vykonávanie absolventskej praxe, zamestnávateľom sa poskytla možnosť požiadať o finančný príspevok na vytvorenie pracovného miesta pre mladého UoZ, ktorý predtým u zamestnávateľa vykonával absolventskú prax;
- pri uplatňovaní IZM sa zaviedlo úplne nové AOTP, a to príspevok na podporu vytvorenia pracovného miesta v prvom pravidelne platenom zamestnaní;
- nízko kvalifikovaní UoZ si môžu doplniť chýbajúcu kvalifikáciu, schopnosti a zručnosti na výkon určitej profesie vďaka vzdelávaniu a príprave na trh práce a rekvalifikačným kurzom;
- AOTP zahŕňajú taktiež individualizované poradenstvo, odstraňovanie prekážok pri vstupe na trh práce, posilňovanie motivácie na proaktívne riešenie problému nezamestnanosti, rekvalifikačné kurzy (KOMPAS+, REPAS+), finančný príspevok na podporu vytvárania pracovných miest v mentorovanom zamestnaní, samozamestnaní, resp. finančný príspevok poskytovaný prvých 12 mesiacov po nástupe do zamestnania;
- pomoc a podporu pri hľadaní zamestnania poskytujú úrady, ktoré na prelome rokov 2014 a 2015 prešli výraznou zmenou, ktorej cieľom je poskytovať kvalitnejšie služby zamestnanosti s dôrazom na prístup zohľadňujúci všetky individuálne potreby a charakteristiky UoZ;
- v súčasnom období je potrebné sa zamerať najmä na skupiny mladých, ktorí sú znevýhodnení z hľadiska sociálneho, zdravia a chudoby.